

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

TAKVİYE EDİCİ GIDALAR KAPSAMINA GİREN BİTKİSEL ÜRÜNLERİN SAĞLIK AMAÇLI KULLANIMI KONUSUNDA DİJİTAL REHBER

Yüksek Lisans Tezi

Dyt. Özge BAYRAKTAR

Farmasötik Botanik Anabilim Dalı

İzmir
2025

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**TAKVİYE EDİCİ GIDALAR KAPSAMINA GİREN
BİTKİSEL ÜRÜNLERİN SAĞLIK AMAÇLI
KULLANIMI KONUSUNDA DİJİTAL REHBER**

Dyt. Özge BAYRAKTAR

Danışman
Doç. Dr. Bintuğ ÖZTÜRK

Farmasötik Botanik Anabilim Dalı
Farmasötik Botanik Yüksek Lisans Programı

İzmir
2025

Tez Değerlendirme Kurulu Üyeleri

(Adı Soyadı)

(İmza)

Başkan : Doç. Dr.

Bintuğ ÖZTÜRK

(Danışman)

Üye : Prof.Dr.

Gözde ELGİN CEBE

Üye : Dr. Öğr. Üyesi

Ezgi BELLİKÇİ KOYU

Üye : Prof.Dr.

.....

Üye : Prof.Dr.

.....

Yüksek Lisans Tezinin kabul edildiği tarih: 24.01.2025

Önsöz

Lisans eğitiminden mezun olduğumda büyük bir panik ve heyecan içinde bir yandan iş ararken bir yandan da eğitime devam etme isteği ve azmini kendimde buldum. Hem iş bulma hem de eğitim hayatıma devam etmem konusunda isteklerim çok benzer zamanlarda gerçekleşti. Danışanlarıma beslenme danışmanlığı verirken ne kadar doğru bir alanı seçtiğimi tekrar anlama şansım oldu. Danışanlarımın ilk sorduğu soru genellikle bitkisel kürler, çaylar gibi destek ürünler oluyordu. 2025 yılında meslekte 8. yılımı doldurmuşken hala en çok bu soruların sorulduğunu söyleyebilirim. Beslenme danışmanlık hizmetimi sunarken bilimin ışığında, alanında en doğru bilgileri danışanlarıma aktarabilmek benim için oldukça kıymetli. Bu noktada takviye edici gıdalar hakkında hazırladığımız dijital rehberin oldukça fonksiyonel bir veritabanı olduğunu ve konumuzu belirlediğimiz ilk günden beri beni çok heyecanlandırıldığını söyleyebilirim.

İş hayatımla ilgili başka hedeflerim için tez dönemime ara verdiğim zamanda hedefimi gerçekleştirdikten sonra tezime devam edip mesleki donanımımı arttırabilmek adına yüksek lisans eğitimimi tamamlamak en büyük hayallerimden biri haline geldi. Bu noktada her zaman beni destekleyen tutumu ve anlayışı için danışman hocam Doç. Dr. Bintuğ ÖZTÜRK'e, ayrıca veritabanı hazırlama konusunda verdiği destek için Öğr. Gör. Dr. Mehmet Ali Ege'ye çok teşekkür ediyorum.

Beslenme bilimi dışında multidisipliner bakış açımı genişleten bu yolculukta bulunmaktan mutluluk ve gurur duyuyorum. Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı ailesine teşekkür ediyorum.

Hazırladığımız “Takviye Edici Gıdalar Kapsamına Giren Bitkisel Ürünlerin Sağlık Amaçlı Kullanımı Konusunda Dijital Rehber”, umuyorum ki bir çok sağlık profesyonelinin yararlanabileceği bir kaynak olur.

Özet

Takviye Edici Gıdalar Kapsamına Giren Bitkisel Ürünlerin Sağlık Amaçlı Kullanımı Konusunda Dijital Rehber

Hazırladığımız sayısal bilgi kaynağı, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) bitki listesi kapsamında yer alan, 524 bitki taksonuna ait 747 droğun, sağlık amaçlı etkili, güvenli ve kaliteli kullanımına yönelik bilgi içermektedir. Çalışmamız kapsamında 28 farklı başlık altında toplam 20916 bilgi paketinden 7073 tanesine, uluslararası referans niteliğindeki ana kaynaklardan derleme yoluyla veri kaydı gerçekleştirilmiştir. Ortaya koyduğumuz bilgiler ışığında Türkiye’de başta “Takviye Edici Gıda” ve “Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün” tanımları olmak üzere, tıbbi bitkisel ürünlerin sağlık profesyonellerinin sunması gereken rehberlik dışında kullanımının yol açabileceği sorunlar kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler; Takviye edici gıda, Geleneksel bitkisel tıbbi ürün, Nutrasötik, Fonksiyonel gıda, Bitki veritabanı

Abstract

A Digital Guide on the Health-Related Use of Herbal Products Classified as Dietary Supplements

Our numerical information resource includes data on 747 herbal drugs belonging to 524 plant taxa within the scope of the Ministry of Agriculture and Forestry of the Republic of Turkey's P(+) plant list. This resource is aimed at providing information for the effective, safe, and high-quality use of these plants for health purposes. Within the scope of our study, data entries for 7,073 of the total 20,916 information packages across 28 different categories were compiled through international reference sources of significant credibility. In light of the information we have presented, issues arising from the use of medicinal herbal products particularly in the context of definitions such as “Dietary Supplement” and “Traditional Herbal Medicinal Product” in Turkey without the guidance of health professionals have been comprehensively addressed.

Keywords: Dietary supplement, Traditional herbal medicinal product, Nutraceutical, Functional food, Plant database.

İçindekiler

Önsöz	II
Özet.....	III
Abstract.....	IV
İçindekiler	V
Tablolar Dizini.....	VII
Şekiller Dizini	IX
Kısaltma Listesi	X
Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Varsayımları.....	2
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	2
Genel Bilgiler	3
2.1.Gıda, Fonksiyonel Gıda, Nutrasötik, Besin Takviyesi, Gıda Takviyesi ve Takviye Edici Gıda.....	3
2.2. Tıbbi Bitkisel Ürünler (Tıbbi Bitki, Bitkisel Drog, Bitkisel Preparat, Bitkisel Tıbbi Ürün, Fitoterapötik, Fitofarmasötik, Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün, Bitkisel ilaç)	6
2.3. Veritabanları ve Önemi	9
2.4. Veritabanı Modelleri.....	10
2.4.1. Hiyerarşik Model	11
2.4.2. Ağ Modeli.....	11
2.4.3. İlişkisel Veri tabanı	11
2.5. Dünya’da Bitki Veritabanları	12
2.6. Türkiye’de Bitki Veritabanları.....	13
Gereç ve Yöntem	15
3.1. Çalışma Yöntemi ve Kapsamı.....	15
3.1.1. Bilgi Paketlerinin Hazırlanması	15
3.1.2. Veritabanının Oluşturulması	18
Bulgular.....	19
Tartışma	35

Sonuç ve Öneriler	49
Kaynaklar	51
Ekler	59
EK-1 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BİTKİ LİSTESİNDE POZİTİF(+) OLARAK YER ALAN BİTKİLERİN, GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ DROG-FAMİLYA TABLOSU	59
EK-2 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI P BİTKİ LİSTESİNDE YER ALAN BİTKİLERİN KONTRENDİKE OLDUĞU HASTALIK TABLOLARI..	66
EK-3 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI P/N BİTKİ LİSTESİNDE YER ALAN BİTKİLERİN ENDİKE OLDUĞU HASTALIK TABLOLARI.....	77
Teşekkür	85
Özgeçmiş	86

Tablolar Dizini

Tablo 1. Takviye Edici Gıdalar Kapsamına Giren Bitkilerin Sağlık Amaçlı Kullanımı Konusunda Dijital Rehberi Hazırlarken Yararlanılan Ana Kaynaklar	17
Tablo 2. Bilgi Paketleri Veri Tablosu	20
Tablo 3. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Drogların Endikasyon Bilgileri Tablosu	21
Tablo 4. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Drogların Kontrendikasyon Bilgileri Tablosu	21
Tablo 5. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Drogların Beraber Kullanımının Kontrendike Olduğu İlaçlar Tablosu	23
Tablo 6. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkilerin İlaç ve Gıdalarla Etkileşim Bilgileri Tablosu.....	25
Tablo 7. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P/N Bitki Listesi ile T.C. Sağlık Bakanlığı Tıbbi Bitki Listesinde Ortak Olan Bitkiler ve Kullanılan Kısımları.....	39
Tablo 8. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P/N Bitki Listesinde Otör İsmi Eksik Yazılmış ve Tarafımızdan Düzeltilmiş Bitkiler Tablosu	41
Tablo 9. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Sadece Cins Adı İle Yer Alan Bitkiler Listesi	44
Tablo 10 T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Bitki Listesinde Pozitif(+) Olarak Yer Alan Bitkilerin, Gözden Geçirilmiş Drog-Familya Tablosu.....	59
Tablo 11. Cerrahi Öncesi ve Kanama Problemlerinde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	66
Tablo 12. Böbrek Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi.....	67
Tablo 13. Çocuk ve Ergenlerde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	68
Tablo 14. Karaciğer Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi.....	69
Tablo 15. Tiroid Bezi Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitki Listesi	70
Tablo 16. Diyabette Kontrendike Olan Bitkiler Listesi.....	70
Tablo 17. Kardiyovasküler Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	70
Tablo 18. Gastrointestinal Ülserde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	71
Tablo 19. Enflamatuvar Bağırsak Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	72
Tablo 20. Safra Kesesi ve Safra Yolları Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitki Listesi	72

Tablo 21. Otoimmün Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	72
Tablo 22. Epilepside Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	73
Tablo 23. Östrojene Duyarlı Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	73
Tablo 24. Emzirme Döneminde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi.....	73
Tablo 25. Hamilelik Döneminde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi	74
Tablo 26. Gastrointestinal Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	77
Tablo 27. Merkezi Sinir Sistemi Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	79
Tablo 28. Solunum Sistemi Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	79
Tablo 29. Kardiyovasküler Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	81
Tablo 30. Hepatobiliyer Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	81
Tablo 31. Üriner Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	82
Tablo 32. Endokrin Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	83
Tablo 33. Romatizmal Hastalıklarda Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi	84

Şekiller Dizini

Şekil 1. Bilgi Paketleri Görseli (ilk 12 ve son 12 bitki).....	22
--	----

Kısaltma Listesi

BIEN	: Botanical Information and Ecology Network
DSHEA	: The Dietary Supplement Health and Education Act
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EFSA	: European Food Safety Authority (Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi)
EMA	: European Medicines Agency (Avrupa İlaç Ajansı)
ESCOP	: European Scientific Cooperative on Phytotherapy (Avrupa Bilimsel Fitoterapi Koopertifi)
FDA	: Food and Drug Administration (Gıda ve İlaç İdaresi)
FFD	: Farmakognozi ve Fitoterapi Derneği
FOSHU	: Foods for Specified Health Use (Belirli Sağlık Kullanımına Yönelik Gıdalar)
GBIF	: the Global Biodiversity Information Facility (Küresel Biyoçeşitlilik Bilgi Tesisi)
GBTÜ	: Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün
IPNI	: International Plant Names Index (Uluslararası Bitki Adları Dizini)
THIE	: Tea & Herbal Infusions Europe
TİTCK	: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
TUBİVES	: Türkiye Bitkileri Veri Servisi

TUBVET	:	Türkiye Bitki Veritabanı
TÜBER	:	Türkiye Beslenme Rehberi
TÜBİTAK	:	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
USDA	:	United States Department of Agriculture (Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı)
WHO	:	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

Giriş

1.1. Araştırmanın Problemi

Bitkilerin sağlık amaçlı kullanımı insanlık tarihi boyunca günümüze kadar süregelmiştir. Bu alanda yüzyıllardır edinilen deneyimlerle şekillenen tıbbi bitkilerin sağlık amaçlı kullanımı hiç bir zaman önemini yitirmemiştir (Kaya, 2011). Son yıllarda çeşitli isim ve kapsamda ele alınan takviye edici gıdaların kullanım sıklığı başarılı pazarlama stratejileri, reklamcılık ve internet bilgi kaynakları yoluyla popülerleşerek artmıştır (Halsted, 2003). Bitkisel preparatların daha uygun fiyatlı olduğu düşüncesi, daha kolay ulaşılabilir olması, daha güvenli olduğu inancı, kullanmanın daha kolay ve zahmetsiz olduğu zannı, daha başarılı olduğu kabulü bitkisel kaynaklı sağlık ürünü kullanımını arttırmıştır (Başaran, 2017).

Gebeler gibi belirli özel duruma sahip gruplar, ortalamanın altında takviye edici gıda kullanım eğiliminde olsa da, kronik ve/veya tedavi süreci zor olan kişilerin, “alternatif” olarak sorunlu bir şekilde tanımlanan yaklaşımlara yönelme eğilimi daha yüksektir. Bu “alternatif” yollardan en çok tercih edileni ise bitkisel kaynakların kullanıldığı takviyelerdir. Bazı bitkisel ürünlerin içeriğinin belirsizliği, reçeteli ilaçlarla etkileşime girme olasılığı ve yan etkiler yaratma potansiyeli nedeniyle, bitkisel ürünlerin bilinçsiz kullanımı hastaların sağlığı açısından ciddi bir risk oluşturabilmektedir (Halsted, 2003). Bildirilen vakalarda kan basıncında kalıcı olmayan yüksekliklerden, karaciğer nakliyle sonlanabilecek akut karaciğer yetmezliğine kadar hatta ölümle sonuçlanabilecek durumlar bitkisel ürünlerin tüketimiyle ilişkilendirilmiştir (Low ve diğerleri, 2017). Birçok klinisyen gıda destek ürünlerine çekinceli yaklaşmaktadır. Klinisyenler, gıda takviyesi önerirken araştırmalardaki kanıt düzeyi yüksekliğini ve hastaların tıbbi durumunu önemsemektedir (Ertaş, 2022).

Türkiye’de özel bir gıda statüsündeki bitkiler, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Risk Değerlendirme Dairesi Başkanlığı aracılığıyla yayımlanan Pozitif (P+) gıdalar listesinde yer almaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022). Neden oldukları biyolojik etkiler nedeniyle bu listedeki bitkisel kaynaklar hakkında doz, kullanım süresi, etki, yan etki, kontrendikasyon, besin ve ilaç etkileşimleri gibi son derece önemli bilgilerin varlığı çoğu zaman göz ardı

edilmektedir. Bu önemli halk sağığı sorununun yol açtığı hasar konusunda yeterli veriye ulaşabilmek ise oldukça zordur. Doğal, bitkisel, organik, zararsız gibi genellemeler ile masumlaştırılan ve gıda gibi algılanan tıbbi bitkilerin sağığı amaçlı kullanımı konusunda klinikte karar almaya yardımcı olabilecek sayısal bir bilgi kaynağı bulunmamaktadır. Konunun hangi noktalarda soruna dönüştüğünü ortaya koyabilmek, sorunun çözümünün nasıl mümkün olabileceğine işaret etmek ve doğru bilgi sunulması ile zararın azaltılabılmesine katkı sağlamak mümkündür.

1.2. Araştırmanın Varsayımları

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu gıda bitkileri listesinde bulunan bitkilerin sağığı amaçlı kullanımı hakkında hazırlanacak, uzaktan erişilebilir, hızlı güncellenebilir, kolay sorgulanabilen, Türkçe bir sayısal bilgi kaynağının tıbbi bitkisel ürün kullanımına yönelik sorumlu bir bilimsel adım olduğu, bir bilgi, destek ve karar sistemi olarak sağığı profesyonellerine, konu ile ilgililenen araştırmacılara ve karar vericilere yararlı olabileceğı varsayılmıştır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamızda kullanılan ve “Takviye Edici Gıda” olarak tanımlanan bitkisel ürünler hakkında belirleyici olan, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Pozitif/Negatif Bitki Listesinin güncelleme tarihi 3/08/2024'tür. Hakkında veri derlenerek dijital rehber hazırlanan bitkisel droglar burada yer verilmiş olanlarla sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; tıbbi bitkisel ürünlerin kullanım sürecini desteklemek üzere, “Takviye Edici Gıdalar Pozitif/Negatif Bitki Listesi”nde belirtilen “Kaynağı dayalı kanıtların belirlenme süreci” konusunda destek olabilecek, Türkiye’de yetersiz bilgi ile sağığı amaçlı kullanılan ve gıda statüsündeki tıbbi bitkilere ilişkin kapsamlı, hızlı güncellenebilir, uzaktan erişilebilir, sorgulanabilir, Türkçe bir rehber hazırlamaktır. Aynı zamanda bu çalışma ile, kamu sağığı politikası yapıcılara, sağığı hizmeti sağlayıcılarına ve beslenme takviyelerinin kullanımı konusunda rol alan tüm taraflara doğru kararlar verebilmeleri ve bilinçli önerilerde bulunabilmeleri için gerekli güncel bilimsel bilginin sunulması hedeflenmiştir.

Genel Bilgiler

2.1.Gıda, Fonksiyonel Gıda, Nutrasötik, Besin Takviyesi, Gıda Takviyesi ve Takviye Edici Gıda

Tüm canlıların yaşamsal faaliyetlerini sürdürülebilmesi beslenme ile sağlanabilir. Beslenme zorunlu bir ihtiyaçtır ve sadece açlığı gidermek şeklinde düşünülmemelidir (Soylu, 2022). Beslenme; fiziksel ve mental büyüme, gelişme, yaşamın devamlılığı, sağlığın iyileştirilmesi ve yaşam kalitesi standartlarının yükseltilmesi, korunması için gerekli besin öğeleri ve biyoaktif bileşenlerin yeterli miktarda ve uygun zamanda vücutta kullanılması için bilinçli şekilde uygulanması gereken bir ihtiyaçtır. (Türkiye Beslenme Rehberi [TÜBER], 2022). Beslenmenin sağlanabilmesi için ise gıda ve gıda ürünleri elzemdir. Gıda kavramının kapsamının net olarak belirlenmesi, yönetimin besin güvenliğini sağlaması ve sağlık açısından kullanılan gıda ürünleri ile ilgili kavram ve uygulama karmaşası yaşanmaması yönünden büyük önem teşkil etmektedir (Soylu, 2022).

Buna göre 5996 sayılı “Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu” çerçevesinde “Gıda” tanımı, “*Doğrudan insan tüketimine sunulmayan canlı hayvanlar, yem, hasat edilmemiş bitkiler, tedavi amaçlı kullanılan tıbbi ürünler, kozmetikler, tütün ve tütün mamulleri, narkotik veya psikotropik maddeler ile kalıntı ve bulaşanlar hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş her türlü madde veya ürün, içki, sakız ile gıdanın üretimi, hazırlanması veya muameleye tabi tutulması sırasında kullanılan su veya herhangi bir madde*” şeklinde yapılmaktadır (Anonim, 2010^a).

18. ve 19. yüzyılda yapılan çalışmalar, “beriberi”, “iskorbüt”, “raşitizm” ve “pellagra” gibi bazı hastalıklar ile diyet arasındaki ilişkiyi açıklamaya yardımcı olmuştur. Ancak bu bağlantı makro besin öğeleri olan proteinler, karbonhidratlar ve yağlar arasında kurulmuştur. 19. yüzyılın başlarında gıdalarda, makro besin öğeleri dışında farklı içeriklerin de bulunduğu fark edilmeye başlanmıştır. 1912 yılında Hopkins, makro besinlerin ötesindeki bu öğeleri “ek gıda faktörleri” olarak tanımlamıştır. Aynı yıl, Casimir Funk, vücutta bir takım eksikliklerin oluşmasını engelleyebilen besin öğelerini “vitaminler” olarak tanımlamıştır. Daha sonraki bir kaç yılda Yale, Wisconsin ve Cambridge'deki bilim insanları, laboratuvarlarda ve

diğer kurumlarda bazı vitaminleri, pantotenik asit, biotin gibi diğer besin öğelerini saflaştırmaya başlamış ve elde edilen ürünler hızlı bir şekilde ticari özellik kazanmıştır (Swann, 2016). Biyoteknolojik gelişmeler ve ticarileşme toplumları daha sağlıklı olma ve fizyolojik kapasiteyi artırma yönünde heveslendirmiştir. Bu doğrultuda kaynak olarak gıdalara yönelim artmıştır. Bu ürünlere “nutrasötikler”, “fonksiyonel gıdalar”, “diyet takviyeleri” gibi isimler verilmiştir. Bu terimlerin anlamları ve yasal düzenlemeleri her ülkede farklı olabilmektedir. (Zeisel, 1999).

Evrensel olarak kabul edilmiş bir fonksiyonel gıda tanımlaması yoktur. Bu kavram ilk olarak 1980’li yıllarda Japonya’da ortaya çıkmıştır. 1991 yılında artan sağlık maliyetleri nedeniyle Japonya Sağlık ve Refah Bakanlığı, sağlık açısından faydaları belgelenen belirli gıdaları düzenleyici yasal bir sistem oluşturmuştur. Bu düzenlemelere göre “Foods for Specified Health Use” (FOSHU) şeklinde özel mühür taşıyabilecek gıdaların koşullarını belirlemişlerdir. Buna göre FOSHU; kapsül, tablet ya da toz şeklinde olmayan, doğal olarak bulunan, günlük diyetin bir parçası olarak tüketilen ve tüketildiğinde vücudun belirli bir işlevini düzenlemeye yarayan özel bir işlevi olan gıda olarak tanımlanmıştır (Goldberg, 1994; Hasler, 2002).

2008 yılında Maurice Doyon ve JoAnne Labrecque ‘nın yürüttüğü çalışmada 26 farklı fonksiyonel besin tanımı göz önüne alınarak “fonksiyonel gıda” kavramı kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır; *“Fonksiyonel gıda, geleneksel gıda görünümünde olup, düzenli olarak, normal miktarlarda tüketilen standart bir diyetin parçasıdır. Hastalık riskini azaltan veya temel beslenme işlevlerinin ötesinde kanıtlanmış sağlık yararları olan ürünlerdir.”* (Doyon ve Labrecque, 2008).

1991 yılında nutrasötik terimi tıp alanında neredeyse her biyoaktif komponente atıfta bulunabilmek için ortaya atılmış ve sıklıkla fonksiyonel gıda terimi ile birbirlerinin yerine kullanılmışlardır. 1999 yılında ise Zeisel araya bir çizgi çekerek net bir şekilde tanımlama yapmıştır. Buna göre bir gıdada varsayılan bir biyoaktif maddenin konsantre bir formunu veren, gıda dışı bir tüketim formu şeklinde ve normal gıdalardan elde edilebilecek dozajları aşan dozajlarda sağlığı geliştirmek için kullanılan gıda takviyelerine “nutrasötik” denilmektedir (Zeisel, 1999).

Gıda takviyesi kavramı ise son 30 yıl içerisinde kullanılmaya başlanmıştır. İlk kez 1994 senesinde Amerika Birleşik Devletleri’nde yayınlanan Beslenme Takviyesi Sağlık ve Eğitim Yasası’nda (The Dietary Supplement Health and Education Act-

DSHEA) “Besin Takviyeleri (Dietary Supplement)”; “*diyeti takviye etmek amacıyla üretilen vitamin, mineral, bitki veya başka bir botanik bileşen, amino asit, diyetin toplam alımını artırarak diyeti desteklemek için kullanılan bir besinsel madde veya tüm bu bahsedilen maddelerin tanımlanan herhangi bir ekstresi, bileşeni, bileşenin konsantresi, metaboliti veya kombinasyonundan bir veya daha fazlasını içeren (tütün hariç), ağız yoluyla alınan, tablet, kapsül ve sıvı formlarda hazırlanmış, geleneksel bir gıda veya bir öğün ya da diyetin tek unsuru olarak sunulmayan, ve gıda takviyesi olarak etiketlenmiş ürünlerdir*” şeklinde tanımlanmıştır (National Institutes of Health, 2024).

Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi olarak bilinen EFSA (European Food Safety Authority) ise “*Gıda takviyelerini (food supplement)*”, *normal diyeti desteklemek amacıyla kullanılan ve vitaminler, mineraller ya da besinsel veya fizyolojik etkiye sahip diğer maddelerin tek başına veya bir arada yoğunlaştırılmış kaynaklarını içeren; kapsül, pastil, tablet, hap ve benzeri formlar, toz paketleri, sıvı ampuller, damlalık ile diğer benzeri sıvı ve toz formları gibi, ölçülü küçük birim miktarlarda alınmak üzere tasarlanmış dozajlı şekilde pazarlanan gıda maddeleri*” olarak tanımlanmıştır. (European Parliament and Council, 2002)

Türkiye’de ise bu kavramlar, 16/8/2013 tarihli ve 28737 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (Tebliğ No: 2013/49) kapsamında “**Takviye Edici Gıda**” olarak tanımlanmıştır. İlgili mevzuatta “*Normal beslenmeyi takviye etmek amacıyla, vitamin, mineral, protein, karbonhidrat, lif, yağ asidi, amino asit gibi besin öğelerinin veya bunların dışında besleyici veya fizyolojik etkileri bulunan bitki, bitkisel ve hayvansal kaynaklı maddeler, biyoaktif maddeler ve benzeri maddelerin konsantre veya ekstraktlarının tek başına veya karışımlarının kapsül, tablet, pastil, tek kullanımlık toz paket, sıvı ampul, damlalıklı şişe ve diğer benzeri sıvı veya toz formlarda hazırlanarak günlük alım dozu belirlenmiş ürünler*” şeklinde tanımlanmıştır (Anonim, 2013).

2.2. Tıbbi Bitkisel Ürünler (Tıbbi Bitki, Bitkisel Drog, Bitkisel Preparat, Bitkisel Tıbbi Ürün, Fitoterapötik, Fitofarmasötik, Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün, Bitkisel ilaç)

İnsanoğlunun besin temin etmek ve sağlık problemlerini çözmek amacıyla öncelikli olarak bitkilerden faydalanmış olduğuna dair kanıtlara ilk çağlardan kalan arkeolojik bulgular üzerindeki çalışmalarda rastlanmaktadır (Koçyiğit, 2005). Yapılan çalışmalarda Neandertallerin belirli bitkilerin hem besinsel hem de tıbbi değerlerini anlayabilmeleriyle ilgili bulgulara rastlanmıştır (Hardy ve ark, 2012). Şanidar'da bulunan bir Neandertal mezarında *Alchemilla*, *Althea*, *Centaurea*, *Ephedra* ve *Muscari* gibi bugün gıda olarak tüketilmeyen ancak farklı fizyolojik etkileri bilinen bitkilerin bulunduğu belirlenmiştir. Bu bitki türlerinin tıbbi bitki olarak günümüzde hala önemli olduğu göz önüne alındığında, bitkilerin yenilenler ve şifalı olanlar şeklinde ayırd edilmeye başlandığının da bir göstergesi olabileceği düşünülmektedir (Shipley ve Kindscher, 2016). Bitkilerin iyileştirici özelliklerini insanlar, binlerce yıl önce, keşfetmiş ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için onları kullanmıştır. 19. yüzyılın sonuna kadar neredeyse en önemli tedavi araçları arasında yer almışlardır. Kimyanın gelişmesi üzerine bir miktar önemini yitirdiği düşünülse de, özellikle 1990'lı yıllardan bu yana tıbbi bitkilere karşı ilgi artmış ve bitkisel kaynaklı ilaç endüstrisi hızla büyümüştür (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021).

Türkiye'de tıbbi bitkisel ürünler hakkındaki resmi tanımlar 16.10.2010 tarihli 27721 sayılı Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler Yönetmeliği ve 03.02.2023 tarihli 32093 sayılı Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği 'nde belirlenmiştir (Anonim, 2010^b; Anonim, 2023).

Tıbbi bitki: Bir veya daha fazla kısmı tedavi edici veya hastalıkları önleyici olarak kullanılabilen bitki (Anonim, 2023).

Bitkisel drog: Kullanılan tıbbi bitkilerin binominal sisteme göre verilmiş botanik adı, cins, tür, alt tür, varyete, otörü ve kullanılan bitki kısmının bilimsel adı ile beraber verilmek üzere işlem görmemiş halde çoğunlukla kurutulmuş, bazen taze, bütün, parçalanmış veya kesilmiş bitkiler veya bitki parçaları, algler, mantarlar, likenler ve özel bir işleme tabi tutulmamış eksudatlar (Anonim, 2010^b; Anonim, 2023).

Bitkisel preparat: Bitkisel drogların ekstraksiyon, distilasyon, sıkma, fraksiyonlama, saflaştırma, yoğunlaştırma veya fermentasyon gibi işlemlere tabi tutulmaları sonucunda elde edilmiş olan ufalanmış veya toz edilmiş bitkisel droglar, tentürler, ekstreler, uçucu yağlar, sabit yağlar, özsular ve işlenmiş eksudatlar halindeki preparat (Anonim, 2010^b; Anonim, 2023).

Bitkisel tıbbi ürün: İçeriğinde etkin madde olarak bir veya birden fazla bitkisel droğu, bitkisel preparatı ya da bu bitkisel preparatlardan bir veya birden fazlasının yer aldığı karışımları ihtiva eden tıbbi ürün (Anonim, 2010^b; Anonim, 2023).

Fitoterapötik: “*Farmakopelerde kayıtlı bitkisel drog veya standardize ekstrelerden hareketle ve minör bir endikasyona yönelik olarak uygun bir farmasötik formda ve belirli bir dozda hazırlanmış ağızdan kullanılan ürün veya müstahzarlar.*” Fitoterapötiklerin hazırlandığı tıbbi bitkilerin henüz yeteri kadar klinik çalışma sonucu yoktur. Bu nedenle fitoterapötiklerin kullanımı geleneksel tıba dayanır.

Fitofarmasötik (Fitofarmaka): “*Farmakopelerde kayıtlı bitkisel drog veya standardize ekstrelerden hareketle ve belirli endikasyonlara yönelik olarak uygun bir farmasötik formda ve belirli bir dozda hazırlanmış ağızdan kullanılan ürünler veya müstahzarlardır*” (Ersöz, 2012).

Geleneksel bitkisel tıbbi ürün: Bileşiminde yer alan tıbbi bitkilerin başvuru tarihinden önce Türkiye’de veya Avrupa Birliği üye ülkelerinde en az on beş yıldır, diğer ülkelerde ise otuz yıldır kullanılıyor olduğu bibliyografik olarak kanıtlanmış; terkip ve kullanım amaçları itibariyle, hekimin teşhis için denetimi veya reçetesi ya da tedavi takibi olmaksızın kullanılması tasarlanmış ve amaçlanmış olan, geleneksel tıbbi ürünlere uygun özel endikasyonları bulunan, sadece spesifik olarak belirlenmiş doz ve pozolojiye uygun özel uygulamaları olan, oral, haricen uygulanan veya inhalasyon yoluyla kullanılan müstahzarlardır (Anonim, 2010^b; Anonim, 2023).

Bitkisel ilaç: Aktif madde olarak bitki parçalarını veya diğer bitki materyallerini veya bunların kombinasyonlarını içeren bitkileri, bitkisel materyalleri, bitkisel preparatları içeren, bitmiş etiketlenmiş bitkisel ürünlerdir (WHO, 2024).

Türkiye’deki durumu değerlendirecek olursak; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı “Takviye Edici Gıdalar” yönetmeliğine göre üretim izni verirken, T.C. Sağlık Bakanlığı’na bağlı olan İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu “Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün Ruhsatlandırma” yönetmeliğine göre ruhsat vermektedir (Anonim 2013; Anonim,

2023). Bu durumun bazı yetki ve izin karışıklığına yol açması çok olasıdır. Çünkü aynı tıbbi bitkisel içerik ve/veya formülasyona sahip bazı bitkisel tıbbi ürünler için Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsat temin edilebildiği gibi Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan izin alınması mümkündür (Arslan ve ark, 2021).

Sağlık Bakanlığı Tıbbi Bitkiler Listesi'ni monograflar şeklinde yayımlamaktadır (Anonim, 2023). Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Risk Değerlendirme Dairesi Başkanlığı'nın yayımladığı 2 farklı bitki listesi vardır. Bunlar; Pozitif-Negatif Bitki Listesi ve Zehirli Bitki Listesi'dir. Mevzuata göre, bitki listesinde pozitif (P) olarak belirtilen bitkiler ve/veya bitki kısımlarının takviye edici gıda olarak kullanılmasına izin verilirken, negatif (N) olarak belirtilenlerin kullanımına izin verilmemektedir. Listede yer alan bitkiler, yeni bilimsel veriler ve/veya başvurular doğrultusunda güncellenebilmektedir. Ancak, toksik bitkiler listesinde yer alan bitkilerin ürünlerde kullanımına kesinlikle izin verilmemektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022).

Gıda takviyeleri, normal bir diyeti desteklemek amacıyla üretilen ürünlerdir ve gıda kategorisinde yer aldıkları için teşhis, hastalıklardan korunma ya da tedavi etme özellikleri iddia edilemez. Bitkisel içerikli gıda takviyelerinin yaygınlaşması, bu ürünlerin yararları, yan etkileri, ilaç ve gıdalarla etkileşimleri hakkındaki bilimsel bilgilerin önemli ölçüde geri plana itilmesine neden olmuştur. Faydalarla ilgili bilgiler kısmen geleneksel kullanıma atıfla değerlendirilmektedir. Ancak, bitkilerin sahip olduğu özellikler, yanlış teşhisleri, kontrendikasyonları, yan etkileri ya da etkileşimleri nedeniyle ortaya çıkabilecek olası olumsuz klinik tabloların değerlendirilmesinin daha karmaşık ve zorlu bir süreç olduğu vurgulanmıştır (Di Lorenzo ve ark., 2015).

Tıbbi bitkilerin birçoğu takviye edici gıda üretiminde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Dünyada bitkisel ürünlerin yine birçoğu uzun yıllardır gıda katkı maddesi olarak kullanılsa da mevzuat yetki alanları arasında kayda değer derecede belirgin farklılıklar bulunmaktadır (Arslan, 2021). Örneğin, Avrupa Birliği, Hindistan, Yeni Zelanda ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bu ürünler gıda olarak değerlendirilirken, Kanada ve Avustralya'da ilaç kategorisinde ele alınmaktadır. Buna karşın, Japonya ve Çin'de bu tür ürünler doğrudan bitkisel gıda takviyesi olarak tanımlanmasa da, çeşitli sağlık iddialarını içeren "sağlıklı gıda" grupları içinde değerlendirilmektedir (Low ve ark., 2017).

2.3. Veritabanları ve Önemi

Son elli bin yıllık insanlık tarihi süreci, ortalama altmış iki yıllık yaşam süreleriyle değerlendirildiğinde, yaklaşık sekiz yüz yaşam süresi yaşandığı görülür. Bu sürelerin yaklaşık altı yüz ellisi insanlar tarafından mağaralarda geçirilmiştir. Deneyimlerin gelecek nesillere aktarılma imkanı ise son yetmiş yaşam süresi içinde bulunmuştur. Büyük insan topluluklarının basılı metinlere erişmesi yalnızca son altı yaşam süresi içinde mümkün olmuştur. Teknolojinin yaşamlarımızda devrim yaratmaya başladığı dönem ise son bir yaşam süresi olarak tanımlanabilir. Bu süreçte ortaya çıkan dijital kültür, bireyin hayatına derinlemesine nüfuz etmiştir (Koç, 2018). Teknoloji ile iç içe yaşadığımız günümüzde bilgi geçmiş dönemlere göre çok hızlı üretilmektedir. Neticede istenilen bilgiye ulaşmak bilgi havuzunun hızlı bir şekilde büyümesiyle daha güçleşmiştir. Bu sorunun çözümü için bilgi havuzunun sistematikleştirilmesi gerekmektedir (Urhan ve ark., 2016).

İlk sayısal veritabanı fikri, dijital devrimin bir sonucu olarak 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Veritabanlarının sık güncellenmesinin bir sonucu olarak, çok çeşitli biçimlerde kapsamlı veri analizi yapabilmeleri, güncel veri kaynaklarına hızlı ve çok yönlü erişim sağlamaları ve tarama olanaklarını genişletmeleri nedeniyle çok sayıda kesim tarafından tercih edilmektedir. Bununla birlikte, veritabanı kullanımı için bilgi okuryazarlığı becerilerinin varlığı gereklidir (Koç, 2018).

Veritabanı, genellikle büyük boyutlu ve belirli bir amaca yönelik bilgiyi, verilerin özelliklerini ve elemanları arasındaki ilişkileri tanımlayarak belirli bir iç yapıya sahip, çeşitli türde değerlerden oluşan, düzenlenmiş, çoklu uygulamalarda ya da tek başına kullanılan bir veri kümesidir. Verilerin düzenli bir şekilde saklanması, güncellenmesinin ve sorgulanmasının sağlanması; veritabanları ve veritabanı yönetim sistemleri sayesinde kolaylıkla yapılabilir. Veritabanları, son yıllarda veri toplama ve işleme süreçlerinde artan bir şekilde popülerlik kazanmıştır. Her türlü verinin düzenli ve etkili bir biçimde işlenmesi gereken alanlarda kullanılabilirler. Buna örnek olarak şu durumlar verilebilir:

- Kütüphane işletim sistemleri,
- Bankacılık sistemleri,
- Muhasebe ve işletme destek sistemleri,

- Vatandaş kayıt sistemleri ve türevleri,
- Multimedya veri tabanları,
- Coğrafi bilgi sistemleri,
- Bilimsel ve tıbbi veri tabanları

Veritabanları, aşağıdaki hedeflerin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır:

- Merkezileştirme: Tüm verilere tam erişim sağlayan tek bir veritabanı sisteminde veri yoğunlaştırması,
- Seçici erişim: Verileri kolay arama ve erişim,
- Tekil temsil: Redundansı azaltma ve tekrarları önleme,
- Tutarlılık sağlama: İç ve dış tutarlılığı garanti eden yapı, tasarım ve araçlar,
- Standardizasyon: Verilerin tek tip bir formatta tutulması ve paylaşım kolaylığı,
- Çoklu erişim: Birden fazla kullanıcının aynı veriyi kullanabilmesi,
- Öngörülü erişim: Verilere kullanıcı için en uygun formatta erişim imkanı,
- Eş zamanlı erişim: Aynı veriye eş zamanlı erişim sağlayarak senkronizasyon ve işlem doğruluğunu koruma,
- Veri bağımsızlığı: Fiziksel (depolama ve erişim yönteminden bağımsızlık) ve mantıksal bağımsızlık (uygulamadan bağımsızlık),
- Optimizasyon: Bellek kullanımı ve erişim/veri işleme açısından verimlilik ve kolaylık (Kowalska ve Małdziński, 2015).

2.4. Veritabanı Modelleri

Veritabanı yönetim sistemleri, kullanıcılar ile veritabanı arasındaki etkileşimi kolaylaştırır. Bu sistemler kullanıcıların bir veritabanından veri depolamasına, değiştirmesine ve çıkarmasına olanak tanıyan bir dizi yazılım programıdır. Veritabanlarını tanımlamak, oluşturmak, sorgulamak, güncellemek ve yönetmek için kullanılırlar. Hiyerarşik, ağ ve ilişkisel modeller, veritabanı yönetim sistemlerinin üç ana kategorisidir. Bunların her biri, sistemin verileri ne şekilde düzene soktuğunu

gösterir, bu da veritabanından veri çekme hızını ve verimliliğini belirler (O'Regan, 2016).

2.4.1. Hiyerarşik Model

Hiyerarşik model, 1960'lı senelerde ortaya çıkmıştır (Öztürk ve Atmaca, 2017). Kullanıcının ağaç modeli olarak gördüğü hiyerarşik bir model, ağ modelinden daha kısıtlı bir yapıdır (O'Regan, 2016). Veriler, kök olarak bir kayda bağlı dal ve dallara bağlı alt dallar (kayıtlar) olarak bilinen iki bölüme ayrılır (Öztürk ve Atmaca, 2017). Her kutuya yalnızca bir ok girebilir. Hiyerarşik modelde, bir kutuya birden fazla ok giremez, ancak bir kutudan birden fazla ok çıkabilir (O'Regan, 2016).

2.4.2. Ağ Modeli

CODASYL (Conference of Data Systems Languages) komitesinin üyelerinden Charles Bachman ve diğerleri, 1960'ların sonlarında ağ modelini tanımladılar. Herhangi bir kayıt, birden fazla üst kayda ve birden fazla alt kayda sahip olabilir. Model döngüleri destekler (O'Regan, 2016). Bu nedenle tekrar eden veri sayısı düşürülmüş olur (Öztürk ve Atmaca, 2017).

2.4.3. İlişkisel Veri tabanı

1970 yılında tanıtılmıştır. Matematiksel olarak sağlam bir temele sahiptir. İlişkisel veri tabanı modelleri şu anda dünya çapında en çok kullanılan sistemlerdir. İlişkisel model kullanıcı tarafından verilerin tablo şeklinde basit ve anlaşılır bir şekilde görülmesini sağlar.

İlişkisel veritabanında kullanılan nitelik, etki alanı, ilişki, tuple ve birincil anahtar gibi temel kavramlar aşağıda açıklanmıştır:

- **Nitelik:** Bir veri kümesinin bir özelliğini ya da bilgisini tanımlayan ad veya etikettir. Örneğin, bir bitki tablosunda "Bitki adı" ve "Bitkinin kullanılan kısmı" gibi başlıklar birer niteliktir.
- **Etki Alanı:** Bir niteliğin alabileceği değerlerin kümesidir. Başka bir deyişle, bir tablodaki en küçük veri birimidir.
- **İlişki:** Kullanıcının birbiriyle bağlantılı olduğunu düşündüğü özniteliklerin bir araya gelmesidir. Bu, bir tabloyu ifade eder. Örneğin, bir bitki tablosunda "Bitkinin adı", "Kullanılan kısmı" ve "sıra numarası" gibi öznitelikler bir ilişki oluşturur.

- **Tuple:** Bir ilişkideki (yani bir tablodaki) ilgili veri kümesidir. Daha basit bir ifadeyle, tablodaki her bir satır bir tuple'dır.
- **Birincil Anahtar:** Bir tablodaki her bir satırı (tuple'ı) benzersiz olarak tanımlayan bir niteliği ifade eder. Örneğin, bir bitki tablosunda "sıra numarası" birincil anahtar olabilir, çünkü her bitki için farklıdır (Boucher, 2006).

SQL (Structured Query Language-Yapılandırılmış Sorgu Dili), ilişkisel veritabanlarında saklanan verileri tanımlamak, bu verilere erişmek ve yönetmek için kullanılan bir dil olup, belirli temel anahtar sözcüklerden oluşur. Bu dil, kullanıcının yalnızca ne tür bir sonuç istediğini ifade ettiği, ancak sorgunun nasıl çalıştırılacağına veya optimize edileceğine dair teknik detayların tamamen veritabanı yönetim sistemi tarafından kararlaştırıldığı yüksek seviyeli bir bildirimsel programlama dilidir. Başka bir deyişle, kullanıcıdan karmaşık işlemleri yönetmesini beklememekte, sadece istediği veri veya sonuç türünü belirtmesi yeterli olmaktadır (Liao ve Mcleod, 2001).

2.5. Dünya’da Bitki Veritabanları

Bitki veritabanları, ekolojik modelleme, biyoçeşitlilik, etnobotanik, fitokimya gibi geniş bir araştırma alanını desteklemektedir. Küresel veritabanları, bitki bilimi ve ilgili alanlardaki çalışmaları birleştirmek ve kolaylaştırmak için kritik öneme sahiptir. Küresel ve bölgesel ölçekte veri içeren çeşitli özelliklere göre derlenmiş çalışmalardan bazılarını şu şekilde örnekleyebiliriz; TRY Plant Trait Database, 300.000 bitki türünün 69.000'i için 93 farklı veri tabanından elde edilen yaklaşık üç milyon özellik girdisi ile dünya genelindeki bitki özelliklerine dair en kapsamlı veri tabanlarından biridir (<https://www.try-db.org>). Bitki özellikleri ekolojik modellemeden biyolojik çeşitliliğin anlaşılmasına kadar geniş bir alanda kullanılmaktadır (Kattge ve ark., 2011). BIEN, “Botanical Information and Ecology Network”, botanik çeşitlilik ve ekolojik araştırmalar için büyük ölçekli veri sağlamaktadır (<http://bien.nceas.ucsb.edu/bien/>) (Maitner ve ark., 2017). Dr. James Duke'un 1992 yılında oluşturduğu “Handbook of Phytochemical Constituents of GRAS Herbs and Other Economic Plants” adlı kitap referans alınarak oluşturulan, ABD Tarım Bakanlığı (USDA) tarafından desteklenen, fitokimyasal ve etnobotanik bir veritabanıdır. Bu çalışma sağlık, beslenme ve biyomedikal araştırmaların yanı sıra geleneksel tedaviler ve bitkisel ürünler için de dikkat çekicidir.

(<https://phytochem.nal.usda.gov/>)(U.S. Department of Agriculture, 2024). The LEDA Traitbase ise bitki ekolojisi ve fonksiyonel ekoloji araştırmaları için kapsamlı bir şekilde hazırlanmış, özellikle Kuzeybatı Avrupa’da yaygın olan damarlı bitkilerin ekolojik ve morfolojik özelliklerini içeren kapsamlı bir veritabanıdır (<http://www.leda-traitbase.org>) (Kleyer ve ark., 2008). EcoFlora, Britanya ve İrlanda ekolojik florası veritabanıdır. Bu veritabanı, Britanya ve İrlanda’da bulunan 3.842 yüksek bitki türüne ilişkin bilgiler ile ilgili kaynakların bibliyografyasını içermektedir. İçeriğinde taksonomi bilgileri (familya, cins, tür adı, otör, yerel adlar ve yaygın eşanlamlılar), 240’tan fazla ekolojik ve morfolojik özellik, bitkilerin ülke ve Avrupa çapında dağılımı gibi bilimsel veriler bulunmaktadır. (<http://www.ecoflora.co.uk>) (Ecoflora, 2024). BROT, Akdeniz havzası bitki türleri için hazırlanmış bir veritabanıdır. Akdeniz havzası bitki türlerinin işlevsel özelliklerine dair sağladığı detaylı veriler, ekolojik modellerin geliştirilmesi ve hipotezlerin test edilmesi süreçlerinde kullanılabilir (<http://www.uv.es/jgpausas/brot.htm>) (Tavşanoğlu ve Pausas, 2018).

2.6. Türkiye’de Bitki Veritabanları

Türkiye’de 1985 yılında Babaç ve arkadaşlarının oluşturduğu “Elazığ yöresinde yayılış gösteren Leguminosae Bitkileri Veritabanı” ile bitki veritabanı çalışmaları başlamış, 1987 yılında “Malatya-Pötürge Yöresi Floristik Veritabanı”, 1988 yılında “Malatya Yöresinin Tıbbi ve Endüstriyel Bitkileri Veritabanı” ve 1995 yılında hazırlanan “Türkiye Bitki Veritabanı” (Türkiye Florası Veritabanı, TUBVET) ile devam etmiştir. Türkiye’de bulunan 21 üniversitede yer alan 23 herbaryumda bulunan 80.000 örneğin verilerini bulunduran “Türkiye Herbaryumları Merkezi Veritabanı” 1997 ve 1998 yıllarında TÜBİTAK ve Devlet Planlama Teşkilatı tarafından desteklenerek hazırlanmıştır. 2001 yılında, uzun yıllardır üzerinde çalışılan TUBVET verilerinin geliştirilmesiyle internet üzerinden uzaktan erişilebilen Türkiye Bitkileri Veri Sistemi (TÜBİVES) kullanıma sunulmuştur (Babaç, 2004). 11 cilt şeklindeki “Türkiye ve Doğu Ege Adaları Florası”nda mevcut tüm taksonları içeren bir veritabanı, Öztürk ve Ege tarafından 2002 yılında düzenlenerek “Türkiye Florası 1.0” adlı dijital bir rehber haline getirilmiştir. Bu rehber baz alınarak oluşturulan “IZEF Herbaryum 1.0”, (ISBN: 975-97964-3-0) ülkemizin ilk sanal herbaryumu olarak önem kazanmıştır. 2010 yılında, ülkemizin ilk dijital fitocoğrafya

haritası olarak Google Earth tabanlı “Türkiye Fitocoğrafya Haritası” geliştirilmiştir. 2012 yılı boyunca “FFD Monografı Veritabanı”, (ISBN: 978-975-567-075-1) “Türkiye Tıbbi Bitkileri Bibliyografyası Veritabanı” ve “Türkiye’nin Etnofarmasötik Botanik Kullanımı Bulunan Bitkileri Veritabanı” oluşturulmuştur. Bu veritabanları arasına 2013 yılında, ülkemizde gıda amaçlı kullanılan bitkilerin lokaliteleri, yerel isimleri ve kullanım yollarını sistematik olarak depolayan “Türkiye’nin Gıda Bitkileri Veritabanı” eklenmiştir (Öztürk ve Ege, 2014; Urhan, 2016). 2007 yılında internet tabanlı, kamu erişimine açık ilk devlet kurumu veritabanı ‘‘Nuh’un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veritabanı’’ oluşturulmuştur. Bu veritabanının amacı Türkiye’nin biyolojik zenginliğinin envanteri özelinde sorgulama yapılabilmesi ve izlemler sonucu toplanan verilerin yönetilmesidir. (<http://www.nuhungemisi.gov.tr>) (Nuhun Gemisi, 2024). Öztürk danışmanlığında Bellikci-Koyu tarafından oluşturulan “Türkiye’nin Etnobotanik Veri Tabanı” başlıklı doktora tezi ülkemizdeki etnobotanik bilgi birikiminin korunmasına katkı sağlayan ve Ünal tarafından oluşturulan “Türkiye’nin Bitki Toksisitesi Veri Tabanı” başlıklı yüksek lisans tezi, kapsamlı ve kullanım konusunda fonksiyonellik sağlayan diğer örneklerdir (Bellikci Koyu, 2020; Ünal, 2021). 2023 yılında ise Türkiye Florası tohumlu bitkileri üzerinde gerçekleştirilen biyoaktivite araştırmalarını kapsayan “Türkiye’nin Biyoaktif Bitkileri Veritabanı” da oluşturulmuştur (Özdemir ve ark., 2023).

Gereç ve Yöntem

“Takviye Edici Gıdalar Kapsamına Giren Bitkisel Ürünlerin Sağlık Amaçlı Kullanımı Konusunda Dijital Rehber” çalışması, içeriğinde yer verdiğimiz bilgiler açısından ele alındığında, bir derleme çalışmadır. Çalışmamız derlenen bilgilerin sistematik olarak bir veritabanına kaydedilmesi ve yönetilmesini amaçlayan dijital bir rehber hazırlama hedefi nedeniyle ise özgün bir nitelik taşımaktadır.

3.1. Çalışma Yöntemi ve Kapsamı

Bu çalışmada “Takviye Edici Gıda” statüsüyle üretim izni alınarak piyasaya sunulabilecek bitkisel sağlık ürünlerini belirlemesi nedeniyle, araştırma materyali olarak, Tarım ve Orman Bakanlığı Pozitif-Negatif Bitki Listesi kullanılmıştır. Söz konusu listede Aralık 2024 itibarı ile Negatif (-) olarak ifade edilen bitkiler, üretim izni verilmeyenleri kapsamı nedeniyle kapsam dışında tutulmuştur. Bitkilerin sağlık amaçlı olarak etkili, güvenli ve kaliteli kullanımı konusunda hazırlanması hedeflenen veritabanı çalışmaları üç temel basamak şeklinde yürütülmüştür. İlk basamakta listede Pozitif notu ile yer alan ve “Takviye Edici Gıda” olarak değerlendirilebilecek bitkisel droglar ile ilgili sunulması hedeflenen bilgi paketleri oluşturulmuştur. İkinci basamakta hazırlanması hedeflenen Dijital Rehber için, listede yer alan droglarla ilgili bilgi paketlerine, bilimsel güvenilirlik standartları yüksek, uluslararası kuruluşların hazırladığı tıbbi bitki monografı ve farmakopeler ve dünyaca kabul gören bilimsel eserler gibi ana literatür kaynaklarına dayanılarak veri kaydı yapılmıştır. Son basamakta ise kullanılan kaynaklarda yer aldığı şekliyle veri kaydı yapılan bilgi paketleri, veritabanına dönüştürülmüştür.

3.1.1. Bilgi Paketlerinin Hazırlanması

Çalışmamızın amacı doğrultusunda Türkiye’de resmi olarak “Takviye Edici Gıda” olarak izin alabilecek bitkisel drogların güvenli kullanımı konusunda önemli olacağı değerlendirilen aşağıda listelenmiş 28 bilgi paketi oluşturulmuştur:

Bitkinin Latince Adı: Tarım ve Orman Bakanlığı P/N bitki listesinde bulunan adların düzeltilmiş hali ile veri kaydedilmiştir.

Türkçe Adı: Tarım ve Orman Bakanlığı P/N bitki listesinde bulunan Türkçe adlar ile veri kaydı yapılmıştır.

✚ Kullanılan Kısım (Drog): Tarım ve Orman Bakanlığı P/N bitki listesinde bulunan bitkinin kullanılan kısımları yer almaktadır.

✚ Familya Bilgisi: GBIF ve IPNI üzerinden familya bilgi kaydı sağlanmıştır.

✚ Takviye Edici Gıdalar Kısıtlı Maddeler Bilgisi: Doz bilgileri verilmiştir.

✚ TÜRKOMP Bilgisi: TÜRKOMP Veritabanı'nda bulunur/bulunmaz şeklinde bilgi kaydı yapılmıştır.

✚ USDA FoodData Central Bilgisi: USDA FoodData'da gıda ya da gıda içeriği olarak yer alma bilgisi verilmiştir.

✚ Etkisi

✚ Endikasyonu

✚ Yan Etkisi

✚ Kontrendikasyonu

✚ Toksisite

✚ Besin-İlaç Etkileşimleri

✚ Terapötik Dozu, Kullanım Şekli

✚ Kullanım Süresi

✚ Uyarılar ve Önlemler

✚ WHO Monographs on Selected Medicinal Plants: WHO monograflarında bulunduğu cilde göre; "1, 2 ,3 ,4, NIH" şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ European Union Herbal Monograph: Avrupa Birliği Bitkisel Monograflarında droğun statüsüne göre(C, D, F) var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ ESCOP Monographs: ESCOP monograflarında var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ E-Komisyonu Monografları: var/yok şeklinde bilgi kaydı yapılmıştır.

✚ British Herbal Compendium (BHP)/British Herbal Pharmacopoeia(BHC): İngiliz Bitkisel Drog Özetleri ve İngiliz Bitkisel Drog Farmakopesi'nde var/yok bilgi kaydı yapılmıştır.

✚ Türk Farmakopesi II /Avrupa Farmakopesi Adaptasyonu 2016: var/yok şeklinde bilgi kaydı yapılmıştır.

✚ American Herbal Pharmacopoeia (AHP): Amerikan Bitkisel Drog Farmakopesi’nde var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ U.S. Pharmacopeia (USP): Amerikan Farmakopesi/Bitkisel Drog Özetleri’nde bulunma statüsüne göre “1, 2, 3” şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ FFD Monografları: Bitkinin bulunduğu monografin baskı numarasına göre “1, 2, 3” olarak veri kaydı yapılmıştır.

✚ TİTCK Bitki Listesi: var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ Türkiye Florası: var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

✚ EFSA Botanical Summary Report (EFSA Botanik Özet Raporu’nda var/yok şeklinde veri kaydı yapılmıştır.

Tablo 1. Takviye Edici Gıdalar Kapsamına Giren Bitkilerin Sağlık Amaçlı Kullanımı Konusunda Dijital Rehberi Hazırlarken Yararlanılan Ana Kaynaklar

1	Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.). (2011). FFD Monografları - Tedavide Kullanılan Bitkiler, 2. baskı. Ankara: Medikal Network Nobel Kitabevi.
2	Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.), Köroğlu, A. (Ed.), Yalçın, F.N. (Ed.). (2017). FFD Monografları - Bitkiler ve Etkileri, 3. baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
3	T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Takviye Edici Gıdalar Kısıtlı Maddeler Listesi. (Erişim tarihi:25.10.2024) Erişim adresi: https://www.tarimorman.gov.tr/Konu/1116/takviye_edici_gidalar_kisitli_maddeler_listesi
4	T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Pozitif-Negatif Bitki Listesi. (Erişim tarihi:30.08.2024) Erişim adresi: https://www.tarimorman.gov.tr/konu/957/bitki-listesi
5	T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç Ve Tıbbi Cihaz Kurumu. (2024) Tıbbi Bitki Monografları. (Erişim tarihi:24.10.2024) Erişim adresi: https://www.titck.gov.tr/dinamikmodul/112
6	WHO. (1999). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 1. Geneva, WHO publications.
7	WHO. (2002). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 2. Geneva, WHO publications.
8	WHO. (2007). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 3. Geneva, WHO publications.
9	WHO. (2009). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 4. Geneva, WHO publications.
10	Mills, S., Bone, K., (2005). The Essential Guide To Herbal Safety. Philadelphia: Elsevier Limited.
11	Brinker, F., (1998). Herb Contraindications And Drug Interactions, Second Edition. Oregon: Eclectic Medical Publications

12	Lininger, S.W., (Ed.), (1999). A-Z Guide To Drug-Herb-Vitamin Interactions. USA: Healthnotes Online, Inc.
13	European Medicines Agency. (2024). European Union Herbal Monographs. (Erişim tarihi:17.11.2024) Erişim adresi: https://www.ema.europa.eu/en/search?f%5B0%5D=ema_search_categories%3A85&f%5B1%5D=herbal_outcome%3A256
14	Blumenthal, M., (Ed.), (2003). The ABC Clinical Guide To Herbs. Austin, Texas: The American Botanical Council.
15	Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.). (2007). FFD Monografları - Tedavide Kullanılan Bitkiler. 1. Baskı, Ankara: M.N. Medikal ve Nobel Kitabevi.
16	EFSA. (2024). European Food Safety Authority Botanical Summary Report. https://www.efsa.europa.eu/en/microstrategy/botanical-summary-report Erişim Tarihi: 02.12.2024
17	International Plant Names Index (IPNI). (2024) (E.T.:7.12.2024) Erişim Adresi: https://www.ipni.org/
18	U.S. Department of Agriculture. (2024). FoodData Central. (E.T.: 09.07.2024) Erişim Adresi: https://fdc.nal.usda.gov/food-search?query=acacia&type=Foundation
19	T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Ulusal Veri Kompozisyon Veri Tabanı. (E.T.: 07.07.2024) Erişim Adresi: https://turkomp.tarimorman.gov.tr/main
20	Global Biodiversity Information Facility. (2024)Free And Open Access To Biodiversity Data (E.T.: 04.12.2024) Erişim adresi: https://www.gbif.org/
21	Öztürk, B., Demiröz, T., Özdemir, S., Karaalp, C., (2018) Türk Farmakope Dergisi T.C. Sağlık Bakanlığı, 1041, s. 10-30.

3.1.2. Veritabanının Oluşturulması

Veritabanının oluşturulmasında önceki yıllarda Öztürk ve Ege tarafından hazırlanmış olan “Türkiye Florası 2.0” veritabanı temel alınmış ve bu veritabanına entegre bir sistem geliştirilmiştir (Öztürk ve Ege, 2016). Veritabanı ilişkisel veritabanı yönetim sistemine uygun olarak “Microsoft Access” ile oluşturulmuştur. Sistem “Embarcadero RAD Studio 10-Delphi” programlama dili ile hazırlanmıştır. Görsel öğeler ve kullanıcı ara yüzü “DevExpress Visual Components Library (VCL) for Delphi” ve “C++ Builder” kullanılarak hazırlanmıştır. Veritabanına aktarılan bilgilerin internette yayınlanabilmesi için Windows Server 2012’den yararlanılmıştır.

“

Bulgular

Çalışmamız sonucunda ulaştığımız bulgular Türkiye’de takviye edici gıda olarak kullanılabilen bitkiler hakkında sağlık amaçlı kullanım konusunda, yukarıda listelenmiş kaynaklardan derleme yoluyla elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.

Çalışmamız kapsamında “Takviye Edici Gıda” statüsüyle üretim izni alınarak piyasaya sunulabilecek bitkisel sağlık ürünlerini belirlemesi nedeniyle, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Pozitif-Negatif Bitki Listesi, araştırma materyali olarak seçilmiştir. Bu listede yer alan bitkiler normal beslenmede ihtiyaç duyulan klasik besinlerden farklı olarak, sağlığın korunması/iyileştirilmesi amaçlarına yönelik olarak tasarlanan farklı bir ürün grubunda yer alabilecek kaynakları kapsamaktadır. Konunun normal beslenmeyi aşan ve sağlık ile ilgili hedefler içermesi nedeniyle eczacılık açısından değerlendirilmesi sonucunda bir takım dikkat çekici ve riskli alanların bulunduğu tespit edilmiştir. Yöntem bölümünde başlıklarını paylaştığımız, 28 ayrı alanda bilgi derlediğimiz, ilgili listede yer alan bitkilere, sağlık bilimleri açısından bakıldığında ortaya çıkan tablonun, karar vericiler açısından faydalı olabileceği inancındayız.

Hazırladığımız veri tabanında, pozitif bitki listesinde yer alan bitkiler hakkında sağlık amaçlı kullanılmalarına yönelik rehberlikte yararlanılabilecek 28 farklı başlık altında, toplam 20.916 bilgi paketinden 7.073 tanesine veri kaydı gerçekleştirilmiştir. Bazı bilgi paketleri, seçilen ana literatür kaynaklarında veriye ulaşılamadığı için boş bırakılmıştır. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) bitki listesi, 119 farklı familyaya ait 524 bitki taksonun 747 droğu hakkında bilgi içermektedir. Bu bitkilerin yer aldığı familyalar, gözden geçirilmiş bitki isimleri ve drogları EK-1 Tablo 10’da sunulmuştur. Ayrıca veri tabanına kaydedilen verilerin kaynakları veri tabanındaki her bilgi paketi içinde Tablo 1’de sunulan kaynak numarası ile yer almaktadır. Tablo 2’de oluşturduğumuz bilgi alanları ve içeriğine kaydedilmiş veri miktarları kapsamlı biçimde sunulmuştur. 747 satır ve 28 sütundan oluşan dijital rehberin tamamının içerik bilgisi basılı halde sunulamayacağı için, Şekil 1’de hazırladığımız rehberin excel tablo üzerindeki ilk ve son 12 örneğinin görseli sunulmuştur.

Listede yer alan bitkilerden 209’unun Türkiye Florası’nda doğal olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu bitkilerin gıda amaçlı kullanımına referansı olabilecek

USDA Food Data Central’da 207’sinin, EFSA (Avrupa Gıda Güvenliği Örgütü) listesinde 163’ünün ve TÜRKOMP (Türkiye Ulusal Gıda Kompozisyon Veri Tabanı) listesinde 129’unun, yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Bilgi Paketleri Veri Tablosu

	BİLGİ PAKETLERİ	VERİ KAYDI
1	BİTKİ	747/524
2	TÜRKÇE İSİM	642
3	DROG	747
4	FAMİLYA	747/119
5	TOB/ TAKVİYE EDİCİ GIDALAR, KISITLI MADDELER LİSTESİ	48
6	TÜRKOMP Bilgisi	129
7	USDA FOOD DATA CENTRAL	207
8	ETKİ	210
9	ENDİKASYON	198
10	YAN ETKİ	245
11	KONTRENDİKASYON	246
12	TOKSİSİTE	189
13	BESİN-İLAÇ ETKİLEŞİMLERİ	245
14	KULLANIM ŞEKLİ VE DOZU	247
15	KULLANIM SÜRESİ	228
16	UYARILAR VE ÖNLEMLER	288
17	WHO	102
18	EU	160
19	ESCOP	102
20	E-KOMİSYONU	223
21	BHC/BHP	120
22	TF/AFA	146
23	AHP	36
24	USP	21
25	FFD	220
26	SB/TİTCK/Bitki Listesi	208
27	TÜRKİYE FLORASI (+/-)	209
28	EFSA	163
	Toplam Veri	7073

Ayrıca bitkilerin tıbbi amaçlı kullanımına referans kabul edilebilecek ana kaynaklara bakıldığında, P(+) listede yer alan bitkilerden 102’sinin WHO monograflarında, 160’ının Avrupa Farmakopesinde, 102’sinin ESCOP monograflarında, 223’ünün Alman E-Komisyonu monograflarında, 120’sinin British Herbal Pharmacopeia/Compendium’da, 146’sının Türk Farmakopesi-Avrupa Farmakopesi Adaptasyonu’nda, 36’sının American Herbal Pharmacopeia’da, 21’inin Amerikan Farmakopesi’nde, 220’sinin FFD monograflarında, 208’inin TITCK tıbbi bitki

listesinde bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca Pozitif (+) bitki listesinde yer alan 524 bitki ve 747 droğdan 48’inin, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olası toksik “Takviye Edici Gıda” dozlarına ait verileri paylaştığı, “Takviye Edici Gıdalar Kısıtlı Maddeler Listesinde” de yer aldığı saptanmıştır.

Tablo 3. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Droğların Endikasyon Bilgileri Tablosu

	ENDİKASYONLAR	
1	Sindirim Sistemi Hastalıkları	97
2	Solunum Sistemi Hastalıkları	73
3	Endokrin Sistem Hastalıkları	44
4	Üriner Sistem Hastalıkları	33
5	Kardiyovasküler Sistem Hastalıkları	32
6	Romatizmal Hastalıklar	31
7	Hepatobiliyer Sistem Hastalıkları	21
8	Santral Sinir Sistemi	19

Listede yer alan bitkilerin tıbbi etkileri bulunduğunun altını çizebilmek amacıyla, çalışmamızda bitkilere ait en çok tespit edilen endikasyon bilgileri Tablo 3’te paylaşılmıştır. Bu verilere göre 97 adet bitkisel droğun bulantı, dispepsi, enflamatuar bağırsak hastalıkları gibi sindirim sistemi hastalıklarında endikasyonu bulunurken, 73 bitkisel droğun üst solunum yolu enfeksiyonu, astım gibi solunum sistemi hastalıklarında endikasyonu bulunmaktadır. Tablo 3’te bulunan her bir satırdaki endikasyona dair bitki verileri, 350 satır ve detaylı içerik bilgisinden dolayı bu bölümde değil, EK-3’te Tablo 26-33 ‘de ayrı ayrı sunulmuştur.

Tablo 4. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Droğların Kontrendikasyon Bilgileri Tablosu

	KONTRENDİKASYONLAR	
1	Hamilelik Dönemi	94
2	Çocukluk ve Ergenlik Dönemi	73
3	Cerrahi Öncesi - Kanama Problemleri	60
4	Emzirme Dönemi	58
5	Kardiyovasküler Hastalıklar	47
6	Üriner Sistem Hastalıkları	44
7	Gastrointestinal Ülser	27
8	Karaciğer Hastalıkları	25
9	Safra Kesesi ve Safra yolu Hastalıkları	23
10	Otoimmün Hastalıklar	15
11	Enflamatuar Bağırsak Hastalıkları	15
12	Östrojen Duyarlı Hastalıklar	12
13	Tiroid Bezi Hastalıkları	6
14	Diyabet	5
15	Epilepsi	3

SIRA NO	LATİNCİ İSİM	TÜRKÇE İSMİ(4)	KULLANILAN KISMI(4)	FAMILYA	KISITLI MADDELER	TURKOMP	USDA FOOD DATA CENTRAL	ETKİ	ENDİKASYON	YAN ETKİ	KONTRENDİKASYON	TOKSİSİTE	BESİN-İLAÇ ETKİLEŞİMLERİ	KULLANIM SEKİLİ TERAPÖTİK DOZU	KULLANIM SÜRESİ	UYARILAR VE ÖNLEMLER	WHO	EU	ESCOP	E-Kom	BHC/BHP	TE/AEA	AHP	USP	FFD	SB	TFL	EFTA BOTANICAL SUMMARY REPORT
1	<i>Acacia arabica</i> (Lam.)	Arap zıncı	Zamk	Fabaceae									Oral									*						
2	<i>Acacia senegal</i> (L.)	Arap zıncı	Zamk	Fabaceae									Oral									*						
3	<i>Acer saccharum</i>		Gövdeden Elde Edilen	Sapindaceae			*																					
4	<i>Achillea biebersteinii</i>	Pire otu,	Toprak üstü	Asteraceae																								
5	<i>Achillea millefolium</i> L.	Civanperçe	Çiçek	Asteraceae				Spazm	İştah	Terapö	Asterac	toksik	Çay ya	2 aydan	Cerrahi		F		*						2	*	*	
6	<i>Achillea millefolium</i> L.	Civanperçe	Toprak üstü	Asteraceae				Spazm	İştah	Terapö	Asterac	Toksik	Çay ya	2 aydan	Cerrahi		F	*	*		1,2	*			2	*	*	
7	<i>Actinidia chinensis</i> Blanch.	Kivi	Meyve	Actinidiaceae		*	*																				*	
8	<i>Adansonia digitata</i> L.		Meyve	Malvaceae			*																					
9	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	At Keşanesi	Gövde Kabuğu	Sapindaceae	Ekstresind en elde			Antien	Ağrı,	Nadire	Hippoc		Kabukla rında	Ampul,	Herhan	Safra kesesi		F		*					2,3		*	
10	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	At Keşanesi	Çiçek	Sapindaceae	Ekstresind en elde															*					2,3		*	
11	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	At Keşanesi	Yaprak	Sapindaceae	Ekstresind en elde															*					2,3		*	
12	<i>Aesculus</i>	At	Tohum	Sapindaceae	Ekstresind en elde			Antien	Ağrı,	Nadire	Hippoc	Ekstres	Tohum	Ampul,	Herhan	Kronik	2	F	*	*	2				2,3	*	*	
736	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Tohum	Vitaceae		*	*																					
737	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Meyve kabuğu	Vitaceae		*	*																					
738	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Yaprak	Vitaceae				Ödem atıcı(1	Kronik tedavi	Aktif madde			CYP 1A2 ile	Yetişkin ler ve	İki haftalık	Ciltte enflam		C	*						2	*		
739	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Meyve	Vitaceae																					2			
740	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum. (Sin.:)	Vasabi	Yaprak	Brassicaceae																								
741	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum. (Sin.:)	Vasabi	Yaprak sapları	Brassicaceae																								
742	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum. (Sin.:)	Vasabi	Rizom	Brassicaceae																								
743	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Mısır püskülü	Poaceae				Diüretik,						Yetişkin alım		Emzir me	NIS	D			1,2							*
744	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Tohum	Poaceae		*	*																					*
745	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zencefil	Rizom	Zingiberaceae	Ekstresind en elde		*	Antie metik,	Dispepsi, gaz,	6 g'dan fazla	6 yaşın altında	Ekstresinden	Sülfiyaz nidin	6 yaş üstü		Safra taşı	1	F	*	*	1,2	*			1,2	*		*
746	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zencefil	Kök	Zingiberaceae	Ekstresind en elde															*								
747	<i>Zizyphus jujuba</i> (L.) Gaertn.	Hünnap	Meyve	Rhamnaceae				Kilo aldırıcı	Sinirsel					Kurutul mus	Herhan	Hamilelik ve	3							2	3			

Şekil 1. Bilgi Paketleri Görseli (ilk 12 ve son 12 bitki)

Seçtiğimiz ana kaynaklardan derlediğimiz bilgilere göre, çalışmamızda en çok rastladığımız kontrendikasyon bilgileri 15 başlık altında toplanmıştır. P(+) listede yer alan bitki ve drogların kontrendikasyon başlıklarının sayısal dağılımı Tablo 4’te sunulmuş olup, bu tablonun her bir satırında yer alan başlıkların ayrıntılı içerikleri toplam 507 satır halinde, EK-2’de Tablo 11-25’de bitkisel drog ve kontrendike olduğu durumlar şeklinde detaylarıyla verilmiştir.

Yine seçilen kaynaklarda yer alan bilgilere göre, P(+) bitki listesinde bulunan bitkisel drogların bir kısmının bazı ilaçlarla beraber kullanılmaması gerektiği tespit edilmiştir. Tablo 5’te bu droglar ve beraber kullanımının kontrendike olduğu ilaçlar 83 kayıt halinde listelenmiştir.

P(+) listede yer alan drogların bazı besin ve ilaçlarla beraber kullanımının çeşitli etkileşimlere yol açabileceği bilinmektedir. Tablo 6’da drogların etkileşiminin olduğu besin ve ilaçlar 239 kayıt halinde sunulmuştur. Bu ilaçlar ya da besinlerin, karşılarındaki drogla birlikte kullanımları kontrendike olmamakla beraber, ilaç emiliminin engellenmesi ya da ilacın etki şiddetinin artması gibi etkileşimlerin varlığı kaynaklar eşliğinde listelenmiştir.

Tablo 5. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkisel Drogların Beraber Kullanımının Kontrendike Olduğu İlaçlar Tablosu

	BİTKİ İSMİ	KULLANILAN KISIM	İLAÇ/ETKEN MADDE İSMİ
1	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	İnsülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar
2			Antikoagülanlar
3			Digoksin
4			Fenopirazon
5			Gentamisin
6			Lityum
7	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Saquinavir/ritonavir
8	<i>Apium graveolens</i> L.	Kök	Amitriptilin
9			Işığa duyarlılığı artıran preparatlar
10			Kinolon
11			Lityum
12			Sülfonamid
13			Tetrasiklin grubu bileşik içeren ilaçlar
14			Tiroksin
15	<i>Apium graveolens</i> L.	Rizom	Amitriptilin
16	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak	Işığa duyarlılığı artıran preparatlar
17			Kinolon
18			Lityum
19			Sülfonamid
20			Tetrasiklin grubu bileşik içeren ilaçlar
21			Tiroksin
22	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidle
23	<i>Barosma betulina</i> (P.J.Bergius) Bartl. & H.L.Wendl.	Yaprak	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler
24	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak	Kodein
25	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Kök	Oral kontraseptifler

26			Östrojen preparatları
27			Antikoagülanlar
28			Tamoksifen
29			Oral kontraseptifler
30	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Rizom	Östrojen preparatları
31			Antikoagülanlar
32			Tamoksifen
33	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Meyve Kabuğu	Kafein veya kafein içeren bitkisel ürünler
34	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Antikoagülanlar
35		Rizom	Antikoagülanlar
36	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton	Meyve	Antikoagülanlar
37	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler
38	<i>Ferula elaeochytris</i> Korovin	Kök	Antikoagülanlar
39			Non-steroidal antienflamatuar ilaçlar
40	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Salisilatlar ve türevleri
41			Antikoagulan ilaçlar
42			Non-steroidal antienflamatuar ilaçlar
43	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Salisilatlar ve türevleri
44			Antikoagulan ilaçlar
45	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	İyot içeren preparatlar
46			Tiroit hastalığında kullanılan ilaçlar
47	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak Üstü	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler
48	<i>Galium verum</i> L.	Toprak Üstü	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidde
49		Meyve	Kemoterapötikler
50	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve kabuğu ekstresi	Kemoterapötikler
51		Meyve usaresi	Kemoterapötikler
52	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak	Tiklopidin
53		Meyve	Tamoksifen
54	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	Tamoksifen
55			Amilorid
56			Diüretikler
57			Kardiyak glikozitler
58	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Kortikosteroidler
59			Spironolakton
60			Stimulan laksatifler
61			Triamteren
62	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Kabuk	Kodein
63		Yaprak	Kodein
64	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Çiçek	Warfarin
65	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler
66	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek	Alkol ve benzodiazepin grubu ilaçlar
67		Toprak Üstü	Alkol ve benzodiazepin grubu ilaçlar
68	<i>Medicago sativa</i> L.	Toprak üstü	Ksenobiyotikler
69			Warfarin
70	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü	Antikoagülanlar
71	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve	İnsülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar
72			Midazolam
73	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak	İnsülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar
74			Midazolam
75	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	İnsülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar
76		Yaprak	İnsülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar
77	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Peristaltik hareketleri inhibe eden ilaçlar (Örn: opioidler)
78	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Peristaltik hareketleri inhibe eden ilaçlar (Örn: opioidler)
79	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Kalp ve böbrek yetmezliğinde kullanılan diüretikler
80	<i>Rubus idaeus</i> L.	Yaprak	Kodein
81	<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.	Meyve	Sakinleştiriciler benzodiazepin ya da alkol gibi diğer MSS baskılayıcılar
82	<i>Tabebuia impetiginosa</i> (Mart. ex DC.) Standl.	Ağaç gövde kabuğu	Antikoagülanlar
83	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler

Tablo 6. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Yer Alan Bitkilerin İlaç ve Gıdalarla Etkileşim Bilgileri Tablosu

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	İLAÇ ETKİLEŞİMLERİ	BESİN ETKİLEŞİM
1	<i>Acacia arabica</i> (Lam.)Willd.	Zamkı	Oral yolla alınan ilaçların emilimini azaltır (11)	
2	<i>Acacia senegal</i> (L.) Willd.	Zamkı	Oral yolla alınan ilaçların emilimini azaltır (11)	
3	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Gövde Kabuğu	Aspirin ve kumadin gibi antikoagülanlarla beraber kullanımı pıhtılaşma süresini uzatabilir (2)	
4	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	Gentamisin, fenopirazon, kardiyak glikozitler, lityum, antidiyabetik ilaçların tümü, antikoagülanlar, digoksin, gentamisin, Tiklopidin, antiplateletler (1,2,5,7,12)	Yağlar, yağda çözünen A,D, E,K vitaminler (1,2,5)
5	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	Toprak üstü	Antidiyabetikler (5)	
6	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Warfarin, klorpropamid, glimepirid, gliburid, parasetamol, proteaz inhibitörleri, saquinavir/ritonavir dışındaki diğer antiretroviral proteaz inhibitörleri, statinler, izoniyazit, indometazin, antikoagülan ve antiplatelet ilaçlar antidiyabetik ilaçlar, antihipertansif ilaçlar, siklosporin, CYP2E1, CYP3A4 ve CYP2D6 ile metabolize olan ilaçlar ve kemoterapötik bazı ajanlar (dosataksel gibi), takrolimus, sofosbuvir (1,5,6,11,12,15)	
7	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel	Kardiyak glikozitler, antiaritmik ilaçlar, QT-uzatan tıbbi ürünler diüretikler, adrenokortikosteroidler (1,5)	Meyan kökü (1,5)
8	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Kalp glikozitleri, antiaritmik ajanlar, tiyazit grubu diüretikler, kortiko-adrenal steroidler, glibenklamid grubu antidiyabetikler (1,2,5,12,13,15)	Meyan kökü (1,2,5,15)
9	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	Digoksin, kalp glikozitleri, antiaritmik ajanlar, tiyazit grubu diüretikler, kortiko-adrenal steroidler (1,2,15).	Meyan kökü (1,2,15)
10	<i>Alpinia officinarum</i> Hance	Rizom	Antiasitler, H2 blokörleri, proton pompası inhibitörleri, antikoagülanlar, anksiyolitik ilaçlar, salisilat, subsalisilat (2)	
11	<i>Althea officinalis</i> L.	Yaprak	Oral yolla alınan ilaçların emilimini geciktirebilir, kan şekerini düşüren ilaçlar (1,15)	
12	<i>Althea officinalis</i> L.	Kök	Oral yolla alınan ilaçların emilimini geciktirebilir, kan şekerini düşüren ilaçlar, antikoagülanlar, lityum (1,5,7,15)	
13	<i>Althea officinalis</i> L.	Çiçek	Oral yolla alınan ilaçların emilimini geciktirebilir, kan şekerini düşüren ilaçlar (1)	
14	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	Meyve	5-florourasil ve vinkristin gibi bazı kanser kemoterapi araçları (11,12).	
15	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	Sap	5-florourasil ve vinkristin gibi bazı kanser kemoterapi araçları (11,12).	
16	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Tiklopidin, warfarin ve düşük molekül ağırlıklı antikoagülanlar, trombolitik ajanlar (5,12,7)	
17	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak	Tiroksin, warfarinin, lityum, ışığa duyarlılığı arttıran preparatlar, amitriptilin, kinolon, sülfonamid ve tetrasiklin grubu bileşik içeren ilaçlar, anestezipler (2)	
18	<i>Apium graveolens</i> L.	Kök	Tiroksin, warfarinin, lityum, ışığa duyarlılığı arttıran preparatlar, amitriptilin, kinolon, sülfonamid ve tetrasiklin grubu bileşik içeren ilaçlar, anestezipler (2)	
19	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	İdrarı asitlendiren maddeler, diüretikler, atropin, kodein efedrin, psödoefedrin, lomotil, teofilin, aminoteofilin triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler, demir (2,5,12)	
20	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	Meyve	Antidiyabetik ilaçlar, antikoagülanlar, trabektedin, CYP 3A4 enzim aktivitesini etkileyebilir(5)	
21	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Antikonvulsanlar (5)	
22	<i>Astragalus membranaceus</i> Moench	Kök	İmmunosupresanlar, antikoagülanlar (5)	
23	<i>Astragalus mongolicus</i> Bunge	Kök	İmmunosupresanlar, antikoagülanlar (5)	
24	<i>Avena sativa</i> L.	Toprak üstü	İnsülin ve diğer antidiyabetik ilaçlar (5)	
25	<i>Barosma betulina</i> (P.J.Bergius) Bartl & H.L.Wendl.	Yaprak	Triamteren, hidroklorotiazidlerle diüretik ilaçlar (12)	
26	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Meyve	CYP2D6 ve CYP3A4 enzimleri tarafından biyotransformasyona uğrayan ilaçlar, paklitaksel gibi bazı kemoterapötik ilaçlar, warfarin, tiyopental ve tolbutamit (2)	

27	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kök	CYP2D6 ve CYP3A4 enzimleri tarafından biyotransformasyona uğrayan ilaçlar, paklitaksel gibi bazı kemoterapötik ilaçlar, warfarin, tiyopental ve tolbutamit (2)	
28	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kabuk	CYP2D6 ve CYP3A4 enzimleri tarafından biyotransformasyona uğrayan ilaçlar, paklitaksel gibi bazı kemoterapötik ilaçlar, warfarin, tiyopental ve tolbutamit (2)	
29	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Meyve	Sitokrom P450 enzimleri ile metabolize edilen ilaç etken maddeleri (5)	
30	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kök	Sitokrom P450 enzimleri ile metabolize edilen ilaç etken maddeleri (5)	
31	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kabuk	Sitokrom P450 enzimleri ile metabolize edilen ilaç etken maddeleri, paklitaksel gibi kemoterapötik ajanlar siklosporin (5,9)	
32	<i>Borago officinalis</i> L.	Sabit yağ	Trisiklik antidepresanlar, fenotiyazin, antikoagülan, antiplatelet, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, anestezipler nonsteroidal antiinflamatuvar ilaçlar (5)	
33	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezin	Yağda çözünen ilaçlar, lökotrien inhibitörü ilaçlar, osteoartrit tedavisinde etkili ilaçlar, antifungal ilaçlar, sitokrom P450 enzim sistemleri ile metabolize olan ilaçlar (2,5)	
34	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezin	Yağda çözünen ilaçlar, lökotrien inhibitörü ilaçlar, osteoartrit tedavisinde etkili ilaçlar, antifungal ilaçlar, sitokrom P450 enzim sistemleri ile metabolize olan ilaçlar (2,5)	
35	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Yağda çözünen ilaçlar, lökotrien inhibitörü ilaçlar, osteoartrit tedavisinde etkili ilaçlar, antifungal ilaçlar, sitokrom P450 enzim sistemleri ile metabolize olan ilaçlar (2,5)	
36	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Yağda çözünen ilaçlar, lökotrien inhibitörü ilaçlar, osteoartrit tedavisinde etkili ilaçlar, antifungal ilaçlar, sitokrom P450 enzim sistemleri ile metabolize olan ilaçlar (2,5)	
37	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek	Santral sinir sistemi depresanları (5)	
38	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak	Warfarin, Bortezomib ve diğer boronik asit içerikli proteaz inhibitörleri, Efedrin, monoamin oksidaz inhibitörleri beta blokörler Propranolol ve Metoprolol, fenilpropanolamin, lityum, oral kontraseptifler, simetidin, furafilin verapamil, disülfiram, flukonazol, meksiletin, fenilpropanolamin, enoksasin, pipemidik ait, siprofloksasin ve norfloksasin dahil olmak üzere çeşitli kinolon antibiyotikleri, idrosilamid, metoksalen, aspirin, fenitoin, atropin kodein, psödoefedrin, teofilin, trisiklik antidepresanlar, demir (11,12)	
39	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve	ACE inhibitörleri, antikoagülanlar, barbitüratlar, teofilin, salisilik asit türevleri (5)	
40	<i>Carica papaya</i> L.	Meyve	Warfarin (12)	
41	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Antikoagülan, antiplatelet (8)	
42	<i>Carum carvi</i> L.	Meyve	Antidiyabetik ilaçlar, lityum, CYP 1A1 ile metabolize olan ilaçlar, santral sinir sistemi depresanları, diüretik ilaçlar izoniazid, pirazinamid, demir preparatları, rifampin (5)	
43	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	Kardiyotonik glikozitleri, kinidin gibi antiaritmik ilaçlar, tiyazit grubu diüretikler, adrenokortikosteroidler (1,5,15)	Meyan kökü (1,5,15)
44	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve	Kardiyotonik glikozitler, antiaritmik ilaçlar, tiyazit grubu diüretikler, adrenokortikosteroidler, meyan kökü (5)	Meyan kökü (5)
45	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	Kardiyak glikozitler, antiaritmik ilaçlar, diüretikler, adrenokortikosteroidler (13)	Meyan kökü (13)
46	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	Kardiyotonik glikozitler, kinidin gibi antiaritmik ilaçlar, tiyazit grubu diüretikler, adrenokortikosteroidler (1,13,15)	Meyan kökü (1,13,15)
47	<i>Cassia fistula</i> L.	Meyve	Kardiyakatif steroidler ile etkileşir (5)	
48	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Antidiyabetik, antihiperlipidemik, santral sinir sistemi depresanlar (5)	
49	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Birlikte alındığı ilaçların emilimini geciktirebilir (5)	
50	<i>Cichorium intybus</i> L.	Kökü	Antidiyabetik ilaç (5)	
51	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Kök	Tamoksifen, östrojen preparatları, oral kontraseptifler, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, antikoagülan bileşikler azatiyoprin, antihipertansifler, antiaritmikler, antikoagülanlar, demir (1,5,15)	
52	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Rizom	Tamoksifen, östrojen preparatları, oral kontraseptifler, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, antikoagülan bileşikler azatiyoprin, antihipertansifler, antiaritmikler, antikoagülanlar, demir (1,5,15)	
53	<i>Cinchona succirubra</i> Pav. ex Klotzsch	Kabuk	Warfarin (12)	

54	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Meyve kabuğu	Kafein veya kafein içeren bitkisel ürünler, MAO inhibitörleri, midazolam deksstrometorfan taşıyan ilaçlar, felodipin, indinavir, stimulanlar, sitokrom P450 3A4 enzimi ile karaciğerde metabolize olan ilaçlar (5)	
55	<i>Citrus paradisi</i> Macfad.	Bütün meyve	Bazı kalsiyum antagonistleri, kumarin, midazolam, triazolam gibi benzodiazepinler, ayrıca etinilestradiol, terfenadin, siklosporin, oral estradiol (12)	
56	<i>Coffea arabica</i> L.	Çiğ tohum (Yeşil Kahve)	Monoamin oksidaz inhibitörleri, adenozin, benzodiazepinler, zopiklon, berbitüat pentobarbital, beta blokörler, propranolol, metoprolol, fenilpropanolamin, oral kontraseptifler, simetidin, furafilin, verapamil, disülfiram, flukonazol, meksiletin, fenilpropanolamin, enoksasin, pipemidik asit, siprofloksasin ve norfloksasin dahil olmak üzere çeşitli kinolon antibiyotikleri, idrosilamid ve metoksalen, aspirin, fenitoin, demir (11)	
57	<i>Commiphora molmol</i> (Engl.) Engl. ex Tschirch	Reçine	Antidiyabetikler, antikoagülan (8)	
58	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Meyve	Antidiyabetik, antikoagülan, antiplatelet, nonsteroidal antiinflamatuar, antihipertansif, sedatif ilaçlar (5)	
59	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak	Kardiyak glikozitler, beta blokörler, antiaritmikler, kardiyak glikozitler, vazodilatörler, beta blokörler, kalsiyum kanal blokörleri, fosfodiesteraz-5 inhibitörleri, nitratlar (1,2,5)	
60	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçekli yaprak	Kardiyak glikozitler, beta blokörler, antiaritmikler, kardiyak glikozitler, vazodilatörler, beta blokörler, kalsiyum kanal blokörleri, fosfodiesteraz-5 inhibitörleri, nitratlar (1,2,5)	
61	<i>Crocus sativus</i> L.	Stigma	Antikoagülanlar, antiplateletler (8)	
62	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Tohum	Warfarin ve türevleri, lityum (1,5)	
63	<i>Curcuma longa</i> L. (<i>C. Domestica</i> Valetton)	Rizom	Antikoagülanlar, antidepresanlar, kardiyovasküler ilaçlar, antibiyotikler, kemoterapötikler, antihistaminikler (1,2,5)	
64	<i>Curcuma longa</i> L. (<i>C. Domestica</i> Valetton)	Kök	Antikoagülanlar, antidepresanlar, kardiyovasküler ilaçlar, antibiyotikler, kemoterapötikler, antihistaminikler (1,2,5)	
65	<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe	Rizom	Antikoagülan, antiplatelet ilaçlar (1)	
66	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök	Antikoagülanlar, antidepresanlar, kardiyovasküler ilaçlar, antibiyotikler, kemoterapötikler ve antihistaminikler (5)	
67	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom	Antikoagülanlar, antidepresanlar, kardiyovasküler ilaçlar, antibiyotikler, kemoterapötikler, antihistaminikler (5)	
68	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Kumarin tipi antikoagülanlar, antidiyabetik, antihipertansif ilaçlar, CYP2B6 ve CYP2C19 enzimleri ile metabolize olan ilaçlar (5,9)	
69	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak	Kumarin tipi antikoagülanlar, antidiyabetik, antihipertansif ilaçlar, CYP2B6 ve CYP2C19 enzimleri ile metabolize olan ilaçlar (5)	
70	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Toprak üstü	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
71	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Kök	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
72	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Toprak üstü	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
73	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Kök	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
74	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
75	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Toprak üstü	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
76	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	

77	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök	Kortikosteroidler, CYP 3A4 ve CYP 1A2 enzimi ile metabolize olan ilaçlar, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlar (5)	
78	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton	Meyve	Antikoagülan, antiplateletler (9)	
79	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Digoksin ve benzeri kalp ilaçları, antihipertansifler, antidiyabetikler, antikoagülanlar, antipsikotikler, antiplateletler, santral sinir sistemi depresanları, Lityum, CYP1A2 ve CYP2C9 ile metabolize olan ilaçlar ve hormon ilaçları, tiklopidin (9,12)	
80	<i>Epilobium Parviflorum</i> Schreb	Toprak üstü	Alkaloit içeren ilaçlar, oral tiamin, metal iyon takviyeleri (10)	
81	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Digitalis ve kalp glikozitleri, lityum, triamteren, antidiyabetikler, hidroklorotiazidler, tiamin (2,5,12)	Kolesterolce zengin diyet (2,5,12)
82	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ	İlaçların etkisinin zayıflamasına ve etki süresinin kısılmasına sebep olabilir (2)	
83	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Antidiyabetikler, CYP1A2, CYP3A4, CYP2C19 ve CYP2C9 ile metabolize olan ilaçlar (5)	
84	<i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb	Çiçek Tomurcuğu	Antikoagülanlar, antiplateletler, trombolitikler, düşük molekül ağırlıklı heparinler, nonsteroidalantienflamatuar ilaçlar (5)	
85	<i>Ferula elaeochytris</i> Korovin	Kök	Warfarinin (2)	
86	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Antikoagulan ilaçlar, salisilatlar ve türevleri, non-steroidal antienflamatuar ilaçlar (2,5)	
87	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Antikoagulan ilaçlar, salisilatlar ve türevleri, non-steroidal antienflamatuar ilaçlar (2,5)	
88	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve	Siprofloksasin (1)	
89	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak	P-glikoprotein substratları, antikoagülanlar/antiplateletler (5)	
90	<i>Fraxinus ornus</i> L.	Kurutulmuş usare	Digoksin, warfarin, diüretik ilaçlar (2)	
91	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	İyot içeren preparatlar, tiroit hastalığında kullanılan ilaçlar, antikoagülan, antiplateletler, antihiperglisemikler lityum, CYP2C8, CYP2C9, CYP2D6, CYP3A4 enzimleri ile metabolize olan ilaçlar (5)	
92	<i>Galega officinalis</i> L.	Tüm Kısımları	Hipoglisemik ilaçlar, demir ve diğer minerallerin emilimini engelleyebilir (2)	
93	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak Üstü	Triamteren, triamteren/hidroklorotiazidler (12)	
94	<i>Galium verum</i> L.	Toprak Üstü	Triamteren, triamteren/hidroklorotiazidler (12)	
95	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve	Kemoterapötik ilaçlar (2)	
96	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve usaresi	Kemoterapötik ilaçlar (2)	
97	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve kabuğu ekstresi	Kemoterapötik ilaçlar (2)	
98	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Antihipertansifler (5)	
99	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak	Monoamin oksidaz engelleyici antidepresanlar, ACE inhibitörleri, kalsiyum kanal blokörleri, beta blokörler antiplatelet, antikoagülan ilaçlar, nonsteroid antienflamatuar ilaçlar (NSAİİ), antikonvülzan ilaçlar, insülin efavirenz, tiklopidin (1,5,12)	
100	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve	Levotiroksin, tamoksifen, warfarin, alkol, demir (1,5)	
101	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	Levotiroksin, tamoksifen, warfarin, alkol, demir (1,5)	
102	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Tiazid diüretikleri, kalp glikozitleri, antihipertansifler, spironolakton, triamteren, amilorid, kortikosteroidler, stimulan laksatifler, elektrolit dengesini bozabilecek ilaçlar, spironolakton, amilorid (1,5,6,12)	
103	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök ext.	Tiazid diüretikleri, kalp glikozitleri, antihipertansifler, spironolakton, triamteren, amilorid, kortikosteroidler, stimulan laksatifler, elektrolit dengesini bozabilecek ilaçlar, spironolakton, amilorid (1,5,6,12)	
104	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Tiazid diüretikleri, kalp glikozitleri, antihipertansifler, spironolakton, triamteren, amilorid, kortikosteroidler, stimulan laksatifler, elektrolit dengesini bozabilecek ilaçlar, spironolakton, amilorid (5,6)	
105	<i>Gymnema sylvestre</i> (Retz.) R.Br. ex Sm.	Yaprak	Hipoglisemik ilaçlar, insülin (10,11,12)	
106	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Kabuk	Ağız yoluyla alınan atropin, kodein, ağızdan alınan efedrin, psödoefedrin, teofilin, mineraller ve B vitamini (5,12)	

107	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Yaprak	Ağız yoluyla alınan atropin, kodein, ağızdan alınan efedrin, psödoefedrin, teofilin, mineraller ve B vitamini (5,12)	
108	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Antihipertansifler, antikoagülanlar, antidiyabetikler, statin ilaçları, anti-epileptik ajanlar, proton pompas inhibitörleri, tiklopidin, warfarin (1,5,12)	
109	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Antihipertansifler, antikoagülanlar, antidiyabetikler, statin ilaçları, anti-epileptik ajanlar, proton pompas inhibitörleri, tiklopidin, warfarin (1,5,12)	
110	<i>Herniaria glabra</i> L.	Toprak üstü	Lityum (5)	
111	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Çiçek	Warfarin (2)	
112	<i>Humulus lupulus</i> L.	Çiçek durumu (strobil)	Sedatifler, alkol, oral kontraseptifler, östrojenik ilaçlar ve diğer hormon preparatları, sitokrom P450 enzimler tarafından metabolize edilen ilaçlar, alkol (1,5,8)	
113	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	CYP3A4 ve CYP2D6 ile metabolize olan ilaçlar, siklosporin, digoksin, pglikoprotein substratları, heparin, B vitaminleri (1,2,5,8)	
114	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi	CYP3A4 ve CYP2D6 ile metabolize olan ilaçlar, siklosporin, digoksin, pglikoprotein substratları, heparin (1,2,5,8)	
115	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Toprak Üstü	Teofilin, siklosporin, indonavir ve digoksin ile oral kontraseptif ve antikoagülan ilaçlar, CYP3A4, CYP2C9 CYP2C19 ile metabolize olan ve P-glikoprotein substratları, oral kontraseptifler, genel ve lokal anestezikler antidepresanlar ve teofilin, fluoksetin gibi SSRI ilaçlar, nefazodon, MAO inhibitörleri, trazodon, venlafaksin, proteaz inhibitörlerinin veya nükleozid olmayan ters transkriptaz inhibitörleri (1,5,12,13)	
116	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	MAO inhibitörleri, semptomimetik ilaçlar, amfetaminler, kokain, efedrin, sedatif etkili ilaçlar, kinolor antibiyotikler, simetidin, klozapin, dipiridamol, disülfüran, östrojenler, fluvoksamin, lityum, antikoagülan antiplateletler, nikotin, pentobarbital, fenilpropanolamin, riluzol, teofilin, verapamil (5)	
117	<i>Illicium verum</i> Hook. fil.	Meyve	Antikoagülan, antiplatelet ve nonsteroidal antiinflamatuvar ilaçlar (5)	
118	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Lityum, antidiyabetikler, diüretikler ve tansiyon ilaçları, triamteren ve triamteren/hidroklorotiazidler (12)	
119	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek	Sedatif veya trankilizan ilaçlar, klonazepam (Klonopin), lorazepam (Ativan), fenobarbital (Donnatal), zolpidem (Ambien) ve kloral hidrat, antikoagülanlar, antiplatelet ajanlar (1,5)	
120	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Çiçek Durumu	Sedatif veya trankilizan ilaçlar (1)	
121	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	Toprak Üstü	Kardiyak glikozitler, antikoagülan (5)	
122	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök	Antikoagülan, antiplatelet, non steroidal antiinflamatuvar ilaçlar, oral kontraseptifler (5)	Hormonal etkili gıda (5)
123	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Kök	Antihipertansiflerle, diüretiklerle, antikoagülanlar (2,5)	
124	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirir. Peristaltik hareketleri inhibe eden ilaçlar, antidiyabetikler antikoagülanlar, antiplateletler (5,13)	
125	<i>Lycium barbarum</i> L.	Meyve	Antikoagülanlar, antibiyotikler, antikanser ilaçlar, antiviraller, kolesterol düşürücü ve trigliserit düşürücü ilaçlar CYP2C9 ile metabolize olan ilaçlar, antihipertansif ilaçlar, antidiyabetikler, hormonal etki gösteren bitkisel tıbbi ürünler, Ginkgo biloba, Saw palmetto (2,5)	Vitamin C, demir ve çinko içeren yiyecekler, sarımsak (5)
126	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Antidiyabetik ilaçlar, antihipertansif ilaçlar (5)	
127	<i>Matricaria recutita</i> L.	Toprak Üstü	Warfarin, benzodiazepinler, alkol (1)	
128	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek	Anestezikler, oral kontraseptifler ve östrojen, varfarin ve tamoksifen, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, alkol benzodiazepinler gibi sedatifler, merkezi sinir sistemi depresanları, antikoagülanlar, benzodiazepin, alkol (2,5)	
129	<i>Medicago sativa</i> L.	Toprak Üstü	Ksenobiyotikler, warfarinler (2)	
130	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü	Antikoagülanlar ve kumarin içeren ilaçlar, salisilatlar, asetaminofen, bromelain gibi kan sulandırıcı ya da kanama riskini arttırabilecek ilaçlar (5,11)	
131	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak	Sedatif etkili ilaçlar, antidiyabetik ilaçlar, tiroid ilaçları, alkol (5)	

132	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Siklosporin, CYP1A2, CYP2C19, CYP2C9, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, antiasitler ve H2 reseptör blokörleriyle ve proton pompası inhibitörü ilaçlar (5)
133	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve	İnsülin ve hipoglisemik ilaçlar, hipolipidemik ilaçlar (1,2,5,9, 11)
134	<i>Monascus purpureus</i> Went	Kendisi	Lovastatin ya da pravastatin (12)
135	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Meyve	ACE inhibitörleri, antiplatelet etkili ilaçlar, anjiyotensin reseptör blokörleri, potasyum tutucu diüretikler (2,5)
136	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Yaprak	ACE inhibitörleri, antiplatelet etkili ilaçlar, anjiyotensin reseptör blokörleri, potasyum tutucu diüretikler (2,5)
137	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	Yaprak	Antiretroviral ilaçlar (2)
138	<i>Morus alba</i> L.	Yaprak	Antidiyabetik, kolesterol düşürücü, benzodiazepinler, barbitüratlar, antidepresanlar, gut tedavisinde kullanılan ilaçlar (2,5)
139	<i>Morus alba</i> L.	Meyve	Antidiyabetik, kolesterol düşürücü, benzodiazepinler, barbitüratlar, antidepresanlar, gut tedavisinde kullanılan ilaçlar (2,5)
140	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak	Oral hipoglisemik ilaçlar, insülin, midazolam (5)
141	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve	Oral hipoglisemik ilaçlar, insülin, midazolam (5)
142	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus	Antikolinerjik ilaçlar, CYP1A1/2, CYP2B1/2 enzimleri ile metabolize olan ilaçlar, asetilkolinesteraz inhibitörleri fenobarbital, santral sinir sistemi depresanları, MAO inhibitörleri (2,5)
143	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Lavanta, hindistan cevizi, biberiye, adaçayı, nane, anason, defne, kakule, ökaliptus, zencefil, melisa ve havlıcan gibi sineol oranı yüksek olan bitkiler, insülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar (2)
144	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Lavanta, hindistan cevizi, biberiye, adaçayı, nane, anason, defne, kakule, ökaliptus, zencefil, melisa ve havlıcan gibi sineol oranı yüksek olan bitkiler, insülin, sülfonilüre, diğer antidiyabetik ajanlar (2)
145	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum	Antihipertansifler, antikoagülanlarla (5).
146	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Toprak Üstü	Antihipertansif ilaçlar, asetilsalisilik asit, klopidoğrel, dalteparin enoksaparin, heparin, tiklopidin, varfarin gibi antikoagulan/antiplatelet ilaçlar(5).
147	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit Yağ	Antikoagülanlar, antikonvülsanlar, fenotiyazin (5,7).
148	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Kan basıncını düşüren ilaçlar, diyabetik ilaçlar ve platelet agregasyonu inhibe eden ilaçlar antikoagülanlar (1,5)
149	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök	Lityum (5)
150	<i>Origanum majorana</i> L.	Toprak Üstü	Lityum (5)
151	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Lityum, antidiyabetikler (5)
152	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak	Lityumla (5)
153	<i>Paeonia veitchii</i> Lynch	Kırmızı kök	Fritillaria verticillata, Cuscuta japonica ve Rheum officinale. Antiepileptik, antibiyotikler, fenitoin, kontraseptifler CYP1A2, CYP3A4, östrojenler, antikoagulan/antiplatelet ilaçlar (2,5)
154	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök	Kafein kaynakları, alkol içeren uyarıcılar, CYP2D6 ile metabolize olan ilaçlar, antidiyabetik ilaçlar, insülin, fenelzin ve tranilsipromin gibi MAO inhibitörleri, furosemid benzeri diüretikler, nifedipin, antikoagülanlar, antiplateletler nonsteroidal antienflamatuarlar, tiklopidin (1,5,11,12).
155	<i>Panax quinquefolius</i> L.	Kök	CYP2D6 ile metabolize olan ilaçlar, antidiyabetik ilaçlar, insülin, fenelzin, tranilsipromin gibi MAO inhibitörleri furosemid benzeri diüretikler, nifedipin, antikoagülanlar, antiplateletler, nonsteroidal antienflamatuarlar, yüksek miktarda kafein içeren uyarıcılar, CYP1A1, CYP1A2, CYP1B1 tarafından metabolize edilen ilaçlar, alkol (5,9)
156	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Çiçek	Lorazepam veya diazepam gibi benzodiazepinler, fenobarbital gibi barbitüratlar, kodein gibi narkotikler, baz antidepresanlar, alkol (5)
157	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü	Lorazepam gibi benzodiazepinler, barbitüratlar ve fenelzin, sedatif ilaçlar (1,2,5)
158	<i>Paullinia cupana</i> Kunth	Tohum	MAO inhibitörü ilaçlar, antikoagulan, antiplateletler, antidepresanlar, antidiyabetikler, efedrin, adenosin, simetidin klozapin, disulfiram, fluvoksamin, lityum, dipridamol, nikotin, pentobarbital, riluzol, fenilpropanolamin, teofilin verapamil, benzodiazepin, karbamezepin, stimulanlar (amfetamin ve kokain gibi), astım ilaçları (beta adrenerejik

			agonistler), etosuksimid, felbamat, flutamid, fenobarbital, fenitoin, valproat, diüretikler, antibiyotikler (kinolon), oral kontraseptifler, flukanozol, meksiletin, terbinafin, CYP1A2 inhibitörleri, metformin, metoksalen, fenotiyazinler tiagabin, tiklopidin ve alkol (5,12)	
159	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök	İmmünoşüpresan ilaçlar, antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
160	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök ekstresi	İmmünoşüpresan ilaçlar, antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
161	<i>Persea gratissima</i> C.F.Gaertn.	Meyve	Potasyum içeren ürünlerle (lateks gibi) ve antikoagülan ilaçlar (5)	Potasyum içeriği yüksek gıdalar (5)
162	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak	Lityum, hepatotoksik ilaçlar, antikoagülan/antiplatelet ilaçlar, takrolimus (5)	
163	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Meyve Kabuğu	Antidiyabetik ilaçlar (5)	
164	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Tohum	Antidiyabetik ilaçlar (5)	
165	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Antikoagülanlar, antiplatelet ajanlar, oral kontraseptifler, antidiyabetikler, kafein, kodein, diazepam, fluoksetin imipramin, midazolam, asetaminofen, tamoksifen, östrojen (5)	
166	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Kabuk ekstresi	Hipoglisemik ilaçlar, immünoşüpresanlar, antikoagülanlar, nonsteroidal antienflamatuarlar, ACE inhibitörleri (5)	
167	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Yaprak ekstresi	Hipoglisemik ilaçlar, immünoşüpresanlar, antikoagülanlar, nonsteroidal antienflamatuarlar, ACE inhibitörleri (5)	
168	<i>Piper longum</i> L.	Meyve	Fenitoin, teofilin (11)	
169	<i>Piper nigrum</i> L.	Meyve	Propranolol ve teofilin, βlaktam antibiyotikleri, fenitoin, propranolol (5,11,12)	
170	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Yaprak	Varfarinle (5)	
171	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Peristaltik hareketleri inhibe eden ilaçlar (Örn: opioidler), enterik emilimi olan mineraller, kardiyak glikozitler, kumarin türevleri, karbamazepin, lityum, kalsiyum, magnezyum, bakır çinko gibi minerallerin, B 12 vitamini, karbamazepin, insülin, Tiroid hastalıklarında kullanılan ilaçlar(5,8,13)	
172	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Peristaltik hareketleri inhibe eden ilaçlar (Örn: opioidler), enterik emilimi olan mineraller, kardiyak glikozitler, kumarin türevleri, karbamazepin, lityum, kalsiyum, magnezyum, bakır çinko gibi minerallerin, B 12 vitamini, karbamazepin, insülin, Tiroid hastalıklarında kullanılan ilaçlar(1,5,12,13)	
173	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	CYP450 enzim sistemleri (1)	
174	<i>Populus Nigra</i> L.	Tomurcuk	Non steroidal antienflamatuar ilaçlar, antikoagülanlar (5)	
175	<i>Potentilla tormentilla</i>	Rizom	Oral yolla alınan ilaçların emilimini geciktirebilir (5)	
176	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Hemolitik ajanlar, kombine bitkisel tıbbi ürünler (Primulae flos Gentianae radix, Rumicis herba, Sambuci flos ve Verbenae herba) (5)	
177	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Hemolitik ajanlar, kombine bitkisel tıbbi ürünler (Primulae flos Gentianae radix, Rumicis herba, Sambuci flos ve Verbenae herba) (5)	
178	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Hemolitik ajanlar, kombine bitkisel tıbbi ürünler (Primulae flos Gentianae radix, Rumicis herba, Sambuci flos ve Verbenae herba) (5)	
179	<i>Primula veris</i> L.	Kök	Oral yolla alınan ilaçların emilimini değiştirebilir. Hemolitik ajanlar, kombine bitkisel tıbbi ürünler (Primulae flos Gentianae radix, Rumicis herba, Sambuci flos ve Verbenae herba) (5)	
180	<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman	Kabuk ekst.	Östrojen benzeri maddeler içeren ürünler, 5-α-redüktaz inhibitörleri, Saw Palmetto (5)	
181	<i>Punica granatum</i> L.	Pericarpium-Meyve Kabuğu	CYP2D6, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, rosuvastatin, ACE inhibitörleri, antihipertansifler (5)	
182	<i>Punica granatum</i> L.	Çiçek	CYP2D6, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar, rosuvastatin, ACE inhibitörleri, antihipertansifler (5)	
183	<i>Punica granatum</i> L.	Kurutulmuş meyve usaresi	Oral yolla CYP3A ile metabolize olan karbamazepin, CYP2C9 enzim aktivitesi, tobutamid (1)	
184	<i>Quercus ithaburensis</i> Decne.	Tohum	Ağız yoluyla alınan atropin (12)	
185	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve	Kalp glikozitleri, antiaritmikler, QT uzamasına neden olan ilaçlar, diüretikler, kumarin, kortikosteroidler, laksatifler	Meyan kökü (5)

			(5)	
186	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	Oral yolla alınan ilaçların emilimini azaltır. Kalp glikozitleri, antiaritmikler, QT uzamasına neden olan ilaçlar, diüretikler, kumarin, kortikosteroidler, laksatifler (5,7,13)	Meyan kökü (5)
187	<i>Rhodiola rosea</i> L.	Kök	Antidiyabetikler, antihipertansifler, immunsupresifler, Pglikoprotein substratları, losartan ve CYP2C9, CYP3A4 ve CYP1A2 ile metabolize olan ilaçlar (5)	
188	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Kalp ve böbrek yetmezliğinde kullanılan diüretikler (1,2,5)	
189	<i>Ribes nigrum</i> L.	Sabit yağ	Warfarin (2)	
190	<i>Rosa canina</i> L.	Meyve	Antiasitlerle, flufenazin, östrojenler, lityum, warfarin (5)	
191	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	CYP 1A1,2B1/2 ve 2E1 ile metabolize olan ilaçlar (5,9)	
192	<i>Rubus idaeus</i> L.	Yaprak	İnsülin, antikoagülan/antiplatelet ilaçlar, ağızdan alınan atropin, kodein, ağızdan alınan efedrin, psödoefedrin, teofilin (12)	
193	<i>Rubus idaeus</i> L.	Meyve	Ağız yoluyla alınan atropin (12)	
194	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Antikoagülanlar, salisilatlar ve diğer NSAID (13)	
195	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Antikoagülan ilaçlar, salisilatlar ve diğer NSAID, rabeprazol, azitromisin, fenazopiridin, difenhidramin, dekslansoprazol, estradiyol, nazal flutikazon, ibuprofen, polietilen glikol 3350, mirabegron, fenazopiridin, prometazin, probiyotikler (Bifidobacterium infantis/Lactobacillus acidophilus), levonorgestrel, temazepam, sodyum iyodür, levotiroksin, asetaminofen, askorbik asit, kolekalsiferol, alprazolam, zencefil, alkol (5,13).	Yaban mersini (5)
196	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Antikoagülan ilaçlar, salisilatlar ve diğer NSAID, rabeprazol, azitromisin, fenazopiridin, difenhidramin, dekslansoprazol, estradiyol, nazal flutikazon, ibuprofen, polietilen glikol 3350, mirabegron, fenazopiridin, prometazin, probiyotikler (Bifidobacterium infantis/Lactobacillus acidophilus), levonorgestrel, temazepam, sodyum iyodür, levotiroksin, asetaminofen, askorbik asit, kolekalsiferol, alprazolam, zencefil, alkol (5,13).	Yaban mersini (5)
197	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Antikoagülan ilaçlar, salisilatlar ve diğer NSAID, rabeprazol, azitromisin, fenazopiridin, difenhidramin, dekslansoprazol, estradiyol, nazal flutikazon, ibuprofen, polietilen glikol 3350, mirabegron, fenazopiridin, prometazin, probiyotikler (Bifidobacterium infantis/Lactobacillus acidophilus), levonorgestrel, temazepam, sodyum iyodür, levotiroksin, asetaminofen, askorbik asit, kolekalsiferol, alprazolam, zencefil, alkol (5,13).	Yaban mersini (5)
198	<i>Salvia officinalis</i> L.	Yaprak	Antidiyabetikler, antikonvülsanlar, sedatifler (5)	
199	<i>Salvia triloba</i> L.f.	Yaprak	Heksobarbital, antidiyabetikler (5)	
200	<i>Salvia grandiflora</i> Etl.	Yaprak	Heksobarbital, antidiyabetikler (5)	
201	<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.	Meyve	Sakinleştiriciler gibi MSS baskılayıcıları, siklosporin, warfarin, proteaz inhibitörleri, St John's wort, östrojen, progesteron kombinasyonları, sitokrom P450 tarafından metabolize edilen ilaçlar, alkol (8)	
202	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve	Antikoagülanlar/antiplateletler, α -adrenerjik reseptör blokörleri, oral kontraseptifler östrojen (5,13)	
203	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Meyve	Karaciğerde CYP2C9 tarafından metabolize edilen ve glukuronidasyona uğrayan ilaçlar (5)	
204	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	Toprak üstü	Antibiyotikler (makrolitler, tetrasiklinler), digoksin, kinin, stimulan laksatifler, diüretik ilaçlar (5)	
205	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak	Antidiyabetik, antihipertansifler, lityum (2,5)	
206	<i>Tabebuia impetiginosa</i> (Mart. ex DC. Standl.	Ağaç gövde kabuğu	Antikoagülanlar (10)	
207	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve pulpası	Aspirin, ibuprofen, hipoglisemik ilaçlar (5)	
208	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve	Aspirin, ibuprofen, hipoglisemik ilaçlar (5)	
209	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch. Bip.	Toprak Üstü	Antikoagülanlar, antiplateletler, CYP1A2, CYP2C9, CYP2C19, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar (1,5)	
210	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Amaroid içeren ilaçlar, CYP1A2 ile metabolize olan ve karaciğerde glukuronidasyona uğrayan ilaçlar, tiazidler, bazı diüretikler, kinolon grubu antibiyotikler, lityum, potasyum, spironolakton, triamteren, triamteren/hidroklorotiazidler(1,5,12)	

211	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök	Amaroid içeren ilaçlar, CYP1A2 ile metabolize olan ve karaciğerde glukuronidasyona uğrayan ilaçlar, tiazidler, baz diüretikler, kinolon grubu antibiyotikler, lityum, potasyum, spironolakton (5)	
212	<i>Theobroma cacao</i> L.	Tohum Kabuğu	Oral kontraseptifler, simetidin, furafilin, verapamil, disülfiram, flukonazol, meksiletin, fenilpropanolamin enoksasin, pipemidik ait, siprofloksasin, norfloksasin dahil olmak üzere çeşitli kinolon antibiyotikleri, idrosilamid, metoksalen, kafeinr(11).	
213	<i>Theobroma cacao</i> L.	Meyve çekirdeğini sarar beyaz pulpa	Oral kontraseptifler, simetidin, furafilin, verapamil, disülfiram, flukonazol, meksiletin, fenilpropanolamin enoksasin, pipemidik ait, siprofloksasin, norfloksasin dahil olmak üzere çeşitli kinolon antibiyotikleri, idrosilamid, metoksalen, kafeinr(11).	
214	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
215	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	Antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
216	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
217	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	Antikoagülan/antiplatelet ilaçlar (5)	
218	<i>Tilia cordata</i> Miller	Çiçek	Lityum (1)	
219	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Çiçek	Lityum (1)	
220	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Meyve	Antidiyabetikler, steroid türevi ilaçlar, digoksin, beta blokörler, kalsiyum kanal blokörleri, ACE inhibitörleri nitratlar, diüretikler, lityum (5)	
221	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Antikoagülanlar, trombolitik ajanlar ve düşük molekül ağırlıklı heparinler, kontraseptifler, progesteron, tamoksifen, östrojen, antiöstrojenik ilaçlar, sitokrom P450 3A4, sitokrom P450 1A2, sitokrom P450 2C19 ve sitokrom P450 2C9 ile metabolize edilen ilaçlar, tiklopidin (5,9,12)	
222	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum	Oral yolla alınan ilaçların emilimini azaltır. Bazı hipokalemi ilaçlar, laksatif, diüretik, mineralokortikoidler antidiyabetikler, antikoagülanlar, antiplateletler, warfarin. Glipizid, insülin, tiklopidin (2,5,8,12)	
223	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekst.	CYP3A4 enziminin metabolizasyonunda rol aldığı bazı ilaçlar, reverse transkriptaz inhibitörleri, antikoagülanlar antihipertansifler, proteaz inhibitörleri, warfarin, östrojenler, sitokrom 450 yoluyla metabolize edilen ilaçlar (2,8)	
224	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk	CYP3A4 enziminin metabolizasyonunda rol aldığı bazı ilaçlar, reverse transkriptaz inhibitörleri, antikoagülanlar antihipertansifler, proteaz inhibitörleri, warfarin, östrojenler, sitokrom 450 yoluyla metabolize edilen ilaçlar (2,8)	
225	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler (5)	
226	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler (5)	
227	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler, diklofenak (5,11)	
228	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler (5)	
229	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler (5)	
230	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	Demir, lityum, diklofenak, antidiyabetik, antikoagülan, antihipertansif, santral sinir sistemi depresanları, sentetik diüretikler, diklofenak (5,11)	
231	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve	Warfarin, nifedipin, β-laktam antibiyotikleri ve sitokrom P450 2C9 ile metabolize olan ilaçlarla etkileşir(5).	
232	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Yaprak	Antikoagülanlar, trombolitik ajanlar, düşük molekül ağırlıklı heparinler (1)	
233	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve	Antidiyabetikler, antikoagülanlar, antiplatelet, trombolitik ajanlar, düşük molekül ağırlıklı heparinler (5,9)	
234	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Santral sinir sistemi depresanları, barbitüratlar, benzodiazepinler, alkol, alprazolam, CYP3A4 ile metabolize olan ilaçlar (5)	

235	<i>Verbena officinalis</i> L.	Toprak üstü	CYP2B1 ile metabolize olan ilaçlar, siklofosfamid, ifosfamid, barbitüratlar, bromobenzen (5)	
236	<i>Viola tricolor</i> L.	Toprak üstü	Metronidazol, disulfiram, antikoagülan, antiplatelet, nonsteroidal antiinflamatuvar, antibiyotik, antikanser, ekspektoran, antibakteriyel ve antifungal etkili bitki ve ilaçlarla (5)	
237	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Meyve, tohum	Oral kontraseptifler ve diğer hormon preparatları, dopamin agonistlerinin (bromokriptin, levodopa gibi) dopamin reseptör antagonistlerinin (haloperidol, metoklopramid gibi), antipsikotik ilaçlar (1,5,9,13)	
238	<i>Vitis vinifera</i> L.	Yaprak	CYP 1A2 ile metabolize olan ilaçlar, fenasetin, varfarin (5)	
239	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	Sülfaguanidin, antikoagülanlar, antiplateletler, antidiyabetikler, kalsiyum kanal blokörleri (1,5,6,12)	

Tartışma

Bulgularımızdaki ana sayısal veriler; 350 adet endikasyon kaydı, 507 kontrendikasyon kaydı, 83 adet ilaç kontrendikasyon kaydı, 239 adet ilaç ve besin etkileşim kaydı şeklindedir ve bu rakamlar halk sağlığı açısından gözardı edilmemesi gereken durumlar olduğunu bize göstermektedir. Bu bölümde Türkiye’de piyasaya çıkabilecek “Takviye Edici Gıdalar” için belirleyici olması nedeniyle Tarım ve Orman Bakanlığı Bitki listesinde P(+) kaydı ile yer alan bitkiler hakkında bir bilimsel kaynağa neden ihtiyaç olduğu ana kaynaklardan derlenmiş olan bilgiler eşliğinde ortaya konacaktır. Ayrıca “Takviye Edici Gıda” kavramı, sınırları, riskleri, söz konusu ürünlerden sorumlu kamu otoritesi, dünyadaki benzer kavramlar, tanımlar ve Türkiye’deki uygulamalar eşliğinde çok yönlü olarak ele alınacaktır.

Neredeyse insanlık tarihi boyunca hem gıda hem de şifa kaynağı olarak bitkilerden faydalanılmıştır. Bitkilerin sağlık amaçlı kullanımına yönelik literatür bilgisi oldukça geniştir. Farmakopeler ve uluslararası organizasyonların yayınladığı tıbbi bitki monografları (EMA, ESCOP vb.) dışında, uluslararası sağlık çatı örgütü statüsündeki WHO, 1999'dan bu yana dört ciltte toplam 136 tıbbi bitki monografi yayımlamıştır. Bu monograflarda, tıbbi bitkilerin tanımları, kimyasal içerikleri, farmakolojik etkileri, dozaj bilgileri, yan etkiler, etkileşimler ve kullanım yolları kapsamlı bir şekilde yer almaktadır (WHO, 1999; WHO, 2002; WHO, 2007; WHO, 2009).

Tıbbi amaçlı kullanılan bitkilerin endikasyonları, yan etkileri ve kontrendikasyonları vb. bilgilerini içeren en kapsamlı Türkçe eser Farmakognozi ve Fitoterapi Derneği tarafından, içeriği değişen 3 farklı baskı şeklinde yayınlanan, FFD Monografları’dır. 185 farklı tıbbi bitkiye ait kullanım ya da kullanım sonucu oluşabilecek durumlar, dozlar ve bilimsel çalışmalara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir (Demirezer, 2007; Demirezer, 2011; Demirezer, 2017). Türkiye’de bitkisel ürünlerin güvenliği, etkinliği ve kalitesini sağlamak amacıyla Sağlık Bakanlığı’na bağlı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK), **Tıbbi Bitki Monografları** yayınlamaktadır. Bu monograflar, bitkisel tıbbi ürünlerin ruhsatlandırma süreçlerinde referans olarak kullanılmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024). Öztürk ve arkadaşlarının yaptığı “Türkiye’nin Tıbbi Bitkilerinin Farmakope ve Bitki Monograflarındaki Yeri ve Önemi” isimli çalışmada, uluslararası kabul görmüş ana kaynaklarda yer alan tıbbi

bitki ve drogların hangileri olduğu ve bunların Türkiye Florasında yer alma durumları belirtilmiştir (Öztürk ve ark, 2018)

Gelişmekte olan ülkelerde tıbbi bitkiler ve tıbbi bitkilerden elde edilen ürünlerin tedavi amaçlı kullanımının, gelişmiş ülkelere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bunun nedeni de bitkisel tedavi maliyetinin daha düşük olması ve hastalardaki bilgi yetersizliğı olarak gözlemlenmiştir. Aynı çalışmada ülkemizde yetkin olmayan kişiler tarafından bu bağlamdaki bitkisel ürünlerin hazırlanması ve denetim mekanizmasındaki yetersizlikler sebebiyle, kişinin hayati fonksiyonlarını tehdit eden komplikasyonların meydana geldiğı bildirilmiştir. Bu durumun sebepleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- Standardize bitkisel ürünlerin sağlanmaması
- Kullanılan bitkisel ürünün içeriğindeki metabolitlerin eşzamanlı olarak kullanılan diğer ilaçlar ile etkileşmesi
- Yan etkiler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması

Toplumdaki genel kabûlün doğal ürünlerin herhangi bir zararının olmayacağı ve yan etkilerinin sentetik ilaçlara göre daha az olacağını zannedildiğı not edilmiştir. Bu çalışmada doğal olmaları nedeniyle bu denli güven duyulan tıbbi bitkisel ürünlerin kullanımı ile doz, pozoloji, yan etki, kontrendikasyon, etkileşim gibi göz ardı edilemeyecek parametrelere ek olarak, kalıtsal faktörlere dayalı olarak bireyin hassasiyetine bağılı meydana gelebilecek, dozdan bağımsız, anaflaktik şoka kadar gidebilen aşırı duyarlılık reaksiyonlarının meydana gelebileceğinin altı çizilmiştir (Ünal, 2021).

2007 yılında akademisyenlerin bilgiye ulaşımında tercihlerini belirlemeye yönelik ülkemizde yapılmış bir araştırmada, tıp fakültesi akademisyenlerinin veritabanı ve elektronik dergi kullanımları incelenmiştir. Araştırma sonucunda tıp fakültesi akademisyenlerinin %87.4'ünün veritabanlarını ve elektronik dergi kullanımını, basılı koleksiyona tercih ettikleri belirlenmiştir (Doğan, 2007). 2007 yılında yapılan bir diğer çalışmaya göre akademisyenlerin %67'si en az haftada bir gün veritabanlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. 902 akademisyenin katıldığı araştırmada, akademisyenlerin %47'sinin bibliyografik veritabanlarını kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmaya göre akademisyenlerin alanlarıyla ilgili

yeni yayınları takip etme ve güncel duyuru hizmeti alma konusunda veritabanlarını tercih ettikleri belirlenmiştir (Hemminger ve ark, 2007).

Yukarıda tıbbi bitkiler hakkında ortaya konmuş güvenilir kaynaklar, bitkilerin sağlık amaçlı kullanımı konusunda ortaya konmuş riskler, insanların sağlık araçları konusundaki tercihleri, konu ile ilgili halkın bilgi eksikliği ve bu alanda kendilerinden rehberlik beklenen sağlık profesyonellerinin bilgiye ulaşım konusunda tercih ettiği araçlar göz ardı edilmemelidir. Mesleki açıdan kıymetli ve güvenilir tıbbi bitki bilgisinin ötesinde odağında Türkiye’de “Takviye Edici Gıda” adıyla “gıda” olarak kabul edilen bitkisel ürünlerin etkili, güvenli ve kaliteli kullanımı ile ilgili bilgilerin yer aldığı bir dijital rehber oluşturulması, gerek risklerin anlaşılması, gerekse tedbir alınması açısından yararlı olacaktır.

5996 sayılı kanun çerçevesinde “Gıda” tanımı, tedavi amaçlı kullanılan tıbbi ürünler ...vb., hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen her türlü madde veya ürün, şeklinde yapıldığı halde, yapılan “Takviye Edici Gıda” tanımının, tanımda yer alan fizyolojik etkili, biyoaktif vb. ifadeler nedeniyle; konsantre vitamin, mineral, aminoasit, protein, yağ asidi gibi temel gıda bileşenlerini kastetmeyi aşp, düpedüz, yazılmamak kaydıyla, tıbbi etkili bitkileri kapsamayı hedef aldığı ortaya konulmuştur. Mevzuatımızdaki “... gibi besin öğelerinin veya bunların dışında besleyici veya fizyolojik etkileri bulunan bitki, bitkisel ve hayvansal kaynaklı maddeler, biyoaktif maddeler ve benzeri maddelerin konsantre veya ekstraktlarının farmasötik formlarda içeren” şeklindeki “Takviye Edici Gıda” tanımımız, Fonksiyonel Gıda’ya ve Nutrasötik’lere değil, “diyeti takviye etmek amacıyla üretilen vitamin, mineral, bitki veya başka bir botanik bileşen, bileşenin konsantresi, metaboliti veya kombinasyonundan farmasötik formlarda hazırlanmış, geleneksel bir gıda şeklinde sunulmayan” “Besin Takviyelerine (Dietary Supplement)” benzemektedir (Doyon ve Labrecque, 2008; Goldberg, 1994; Hasler, 2002; Zeisel, 1999; National Institutes of Health, 2024). Aslında bizim tanımımız EFSA’nın “Gıda Takviyeleri (Food Supplement)” “normal diyeti desteklemek amacıyla kullanılan ve vitaminler, mineraller ya da besinsel veya fizyolojik etkiye sahip diğer maddelerin tek başına veya bir arada yoğunlaştırılmış kaynaklarını içeren; kapsül, pastil, tablet, hap ve benzeri formlar, toz paketleri, sıvı ampuller, damlalık ile diğer benzeri sıvı ve toz formları gibi, ölçülü küçük birim miktarlarda alınmak üzere tasarlanmış dozajlı şekilde pazarlanan gıda maddeleri” tanımıyla

neredeyse aynıdır (European Parliament and Council, 2002). Bunlardan FOSHU ve Fonksiyonel Gıda tanımları 5969 sayılı kanunda geçen “Gıda” tanımını geliştirmekle beraber sağlık alanına doğrudan girmeyerek bilimsel açıdan kabul edilebilir bir çerçeveye oturmaktadır. Ancak “Nutrasötik”, “Besin Takviyesi” ve “Gıda takviyesi” tanımları gibi, “Takviye Edici Gıda” tanımı da sağlık alanına doğrudan dahil olan ama bu alanın gerekliliklerinin çok da farkında olmayan ya da önemsemeyen bir çerçeveye oturmaktadır. Uygulamalar sonrasında ortaya çıkan ürünlere bakıldığında, standardizasyonu sağlanmış bir “Takviye Edici Gıda” ürünün, “Bitkisel İlaç”, “Fitoterapötik” ya da “Fitofarmasötik” tanımlarından pek de bir farkı bulunmamaktadır.

Bitkilerin etkili, güvenli ve kaliteli şekilde sağlık amaçlı kullanımının bu konuda eğitim almış sağlık profesyonellerinin rehberliğinde kullanımı konusunda bir direnç ve engel yoktur. Ekonomik nedenlerin öncelendiği günümüz uygulamalarında, ürünün üzerine “yazılmamak koşuluyla”, dolaylı olarak endikasyon vaadi ile “takviye edici gıda” onayı alarak, satışa sunulan birçok ürün bulunmaktadır. İnsanlara sağlık vaadi ile sunulan standardize olmayan bu ürünler bireye özgü değerlendirilmeden, denetim yapılmadan ve televizyon, radyo, internet üzerinden tanıtılıp satılmaktadır. Bu durum, ürünlerin kontrolsüz kullanımı ile sonuçlanarak halk sağlığı açısından problem teşkil etmektedir (Atalay ve Erge, 2018).

T.C. Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporlarına bakıldığında Bitkisel ve Destek Ürünler Daire Başkanlığı tarafından 2014-2023 yılları arasında yani 10 yıl içinde düzenlenen GBTÜ ruhsat sayısı toplamda 40 adet olarak hesaplanırken Tarım ve Orman Bakanlığı Onaylı Takviye Edici Gıda Listesi’nde ise 2014 yılından günümüze 24101 onaylı ürün karşımıza çıkmakta aynı zamanda 2025 yılının ilk 15 gününde 100’ün üzerinde onay verilmiş ürün olduğunu görmekteyiz. Tüm bu rakamlar da sağlık sektöründe ürün yöneliminin takviye edici gıda grubuna çevrilmiş olduğunu gözler önüne sermektedir (T.C Sağlık Bakanlığı, 2025; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2025).

Yine bu tespitmizin en güzel kanıtlarından biri bakanlık listesinde pozitif olarak işaretlenmiş tıbbi bitkisel droglar ile ilgili 350 endikasyon kaydının uluslararası kabul görmüş ana kaynaklarda geçmesidir. Ayrıca T.C. Sağlık Bakanlığı’nın ruhsat verdiği “Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün”lerde kullanılabilecek tıbbi bitki listesindeki bitkiler ile Tarım Bakanlığı Pozitif Bitki listesindeki bitkiler ve kullanılan

kısımlarının Tablo 7’de sunulduğu şekilde 208’i aynıdır. Sadece bu veri bile zorlanmış takviye edici gıda tanımının ne denli sağlık alanına girdiğini anlatmak için yeterlidir.

Tablo 7. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P/N Bitki Listesi ile T.C. Sağlık Bakanlığı Tıbbi Bitki Listesinde Ortak Olan Bitkiler ve Kullanılan Kısımları

	LATİNCE İSİM ⁽¹⁾	KULLANILAN KISMI ⁽¹⁾
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü
3	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum
4	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	Toprak üstü
5	<i>Agropyron repens</i> (L.) Beauv. Desv. ex Nevski,	Rizom
6	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı
7	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel
8	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi
9	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel
10	<i>Althea officinalis</i> L.	Kök
11	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök
12	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak
13	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	Meyve, meyve
14	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü
15	<i>Astragalus membranaceus</i> Moench	Kök
16	<i>Astragalus mongolicus</i> Bunge	Kök
17	<i>Avena sativa</i> L.	Meyve
18	<i>Avena sativa</i> L.	Toprak üstü
19	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Meyve
20	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kök
21	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kabuk
22	<i>Borago officinalis</i> L.	Sabit yağ
23	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezsin
24	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezsin ekst.
25	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine
26	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekst.
27	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Gummirezsin
28	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Gummirezsin ekst.
29	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Reçine
30	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Reçine ekst.
31	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek
32	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü
33	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve
34	<i>Carum carvi</i> L.	Meyve
35	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak
36	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve
37	<i>Cassia fistula</i> L.	Meyve
38	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü
39	<i>Ceratonja siliqua</i> L.	Meyve
40	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus
41	<i>Cichorium intybus</i> L.	Kökü
42	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Kök
43	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Rizom
44	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Meyve kabuğu
45	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Meyve
46	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (Lindm.)	Çiçekli yaprak
47	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (Lindm.)	Meyve
48	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçekli yaprak
49	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Meyve

50	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Tohum
51	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom
52	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök
53	<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe	Rizom
54	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök
55	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom
56	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak
57	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak
58	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>angustifolia</i>	Toprak üstü
59	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>angustifolia</i>	Kök
60	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Toprak üstü
61	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Kök
62	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök
63	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Toprak üstü
64	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü
65	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök
66	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök
67	<i>Epilobium angustifolium</i> L.	Toprak üstü
68	<i>Epilobium Parviflorum</i> Schreb	Toprak üstü
69	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü
70	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ
71	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak
72	<i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb.	Tomurcuk
73	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek
74	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü
75	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve
76	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak
77	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus
78	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Toprak Üstü
79	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök
80	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak
81	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve
82	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum
83	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök
84	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök ekstresi
85	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök
86	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Kabuk
87	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Yaprak
88	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök
89	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru
90	<i>Herniaria glabra</i> L.	Toprak Üstü
91	<i>Humulus lupulus</i> L.	Çiçek durumu
92	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök
93	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi
94	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Toprak Üstü
95	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak
96	<i>Illicium verum</i> Hook.fil.	Meyve

97	<i>Juglans regia</i> L.	Yaprak
98	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek
99	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	Toprak Üstü
100	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök
101	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Kök
102	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum
103	<i>Lycium barbarum</i> L.	Meyve
104	<i>Malva Sylvestris</i> L.	Çiçek
105	<i>Malva Neglecta</i> Wallr.	Çiçek
106	<i>Malva Sylvestris</i> L.	Yaprak
107	<i>Malva Neglecta</i> Wallr.	Yaprak
108	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak Üstü
109	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek
110	<i>Melaleuca alternifolia</i> Cheel	Yaprak
111	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü
112	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak
113	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak
114	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve
115	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Meyve
116	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Yaprak
117	<i>Morus alba</i> L.	Yaprak
118	<i>Morus alba</i> L.	Meyve
119	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak
120	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve
121	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus
122	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum
123	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit Yağ
124	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak
125	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök
126	<i>Origanum majorana</i> L.	Toprak Üstü
127	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü
128	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak
129	<i>Paeonia veitchii</i> Lynch	Kırmızı kök
130	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök
131	<i>Panax quinquefolius</i> L.	Kök
132	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Çiçek
133	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü
134	<i>Paullinia cupana</i> Kunth	Tohum
135	<i>Pelargonium</i> sp.	Uçucuyağ
136	<i>Pelargonium graveolens</i> L'Hér.	Uçucuyağ
137	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök
138	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök ekstresi
139	<i>Persea gratissima</i> C.F.Gaertn.	Meyve
140	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak
141	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Meyve kabuğu
142	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Tohum
143	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve
144	<i>Piper nigrum</i> L.	Meyve
145	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Oleoresin
146	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Yaprak
147	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu
148	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum
149	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Toprak Üstü
150	<i>Populus Nigra</i> L.	Tomurcuk
151	<i>Potentilla tormentilla</i>	Rizom
152	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek
153	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek
154	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök
155	<i>Primula veris</i> L.	Kök

156	<i>Prunus dulcis</i> D.A.Webb	Tohum
157	<i>Punica granatum</i> L.	Perikarp
158	<i>Punica granatum</i> L.	Çiçek
159	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve
160	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu
161	<i>Rhodiola rosea</i> L.	Kök
162	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak
163	<i>Rosa canina</i> L.	Meyve
164	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak
165	<i>Rubus idaeus</i> L.	Yaprak
166	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Rizom
167	<i>Salvia officinalis</i> L.	Yaprak
168	<i>Salvia triloba</i> L.f.	Yaprak
169	<i>Salvia grandiflora</i> Etl.	Yaprak
170	<i>Sambucus nigra</i> L.	Çiçek
171	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve
172	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Meyve
173	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	Toprak üstü
174	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak
175	<i>Tamarindus indica</i> L.	Pulpa
176	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve
177	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch. Bip.	Toprak üstü
178	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak üstü
179	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök
180	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü
181	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ
182	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü
183	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ
184	<i>Tilia cordata</i> Miller	Çiçek
185	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Çiçek
186	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Meyve
187	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek
188	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum
189	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekstresi
190	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk
191	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü
192	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök
193	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak
194	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü
195	<i>Urtica urens</i> L.	Kök
196	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak
197	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve
198	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve
199	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök
200	<i>Verbascum densiflorum</i> Bertoloni	Çiçek
201	<i>Verbascum Phlomoides</i> L.	Çiçek
202	<i>Verbascum Thapsus</i> L.	Çiçek
203	<i>Verbena officinalis</i> L.	Toprak üstü
204	<i>Viburnum opulus</i> L.	Meyve
205	<i>Viola tricolor</i> L.	Toprak üstü
206	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Meyve (tohum)
207	<i>Vitis vinifera</i> L.	Yaprak
208	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom

Bir bitki hakkında doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmanın ilk adımı, söz konusu bitkinin tam olarak bilimsel adının bilinmesidir. Bitkilerin tam ve doğru bilimsel

adlarına Ulusal Flora kayıtları başta olmak üzere, pek çok kaynaktan ulaşılabilir. Günümüzde bu bilgilere ulaşmanın en pratik yolları arasında; Royal Botanic Garden Kew liderliğinde, <https://www.ipni.org/>, adresinden hizmet veren “IPNI” (International Plant Name Index) ve <https://wfo.plantlist.org/> adresinden hizmet veren “WFO” (World Flora Online Plant List) sayılabilir (IPNI, 2024; World Flora Online, 2024). Yanlış ya da eksik bilimsel ad eşliğinde ulaşılacak tüm bilgiler yeterli derecede güvenilir kabul edilemezler. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P/N bitki listesinde yer alan bitki adlarının doğru ve eksiksiz olmaları bilimsel bir gerekliliktir. Bu kapsamda çalışmalarımız sırasında bakanlık listesinde Tablo 9’da yer alan 48 bitkinin sadece cins adıyla kaydedilmiş olduğu, ayrıca Tablo 8’deki 331 bitki taksonuna ait otör adının yazılmadığı tespit edilmiş ve ilgili tablolarda düzeltilmiş halleriyle sunulmuştur. Bu tespitlerimiz listede yer alan bitkiler ile ilgili bilimsel açıdan oluşan belirsizliğin altının çizilmesi ve mümkünse giderilmesine destek olabilmek amacıyla yapılmıştır. Hazırladığımız yazılıma, listede sadece cins adıyla kaydedilmiş bitkilerin, kullandığımız ana kaynaklardaki sağlık amaçlı kullanım kaydı bulunan taksonları hakkındaki bilgileri kaydedilmiştir.

Tablo 8. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı P/N Bitki Listesinde Otör İsmi Eksik Yazılmış ve Tarafımızdan Düzeltilmiş Bitkiler Tablosu

BİTKİ İSMİ		
<i>Acacia arabica</i> (Lam.) Willd.	<i>Anthriscus cerefolium</i> (L.) Hoffm.	<i>Borago officinalis</i> L.
<i>Acacia senegal</i> (L.) Willd.	<i>Apfanizomenon flos aquae</i> (L.) Ralfs	<i>Borassus aethiopum</i> Mart.
<i>Acer saccharum</i> Marshall	<i>Apium graveolens</i> L.	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.
<i>Achillea millefolium</i> L.	<i>Arctium majus</i> (Gaertn.) Bernh.	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.
<i>Actinidia chinensis</i> Planch.	<i>Arctium minus</i> (Hill) Bernh.	<i>Brassica nigra</i> W.D.J.Koch
<i>Adansonia digitata</i> L.	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.
<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	<i>Sinapis alba</i> L.
<i>Agave americana</i> L.	<i>Artemisia absinthium</i> L.	<i>Calendula officinalis</i> L.
<i>Agave tequilana</i> F.A.C.Weber	<i>Artemisia dracunculus</i> L.	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.
<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	<i>Artemisia pontica</i> L.	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze
<i>Alchemilla alpina</i> Neilr.	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	<i>Canella winterana</i> (L.) Gaertn.
<i>Alchemilla vulgaris</i> L.	<i>Artemisia genipi</i> Weber	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.
<i>Alchemilla arvensis</i> (L.) Scop.	<i>Ascophyllum nodosum</i> (L.) Le Jol.	<i>Carica papaya</i> L.
<i>Allium cepa</i> L.	<i>Asparagus officinalis</i> L.	<i>Carthamus tinctorius</i> L.
<i>Allium porrum</i> L.	<i>Astragalus membranaceus</i> Moench	<i>Carum carvi</i> L.
<i>Allium sativum</i> L.	<i>Astragalus mongolicus</i> Bunge	<i>Cassia fistula</i> L.
<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	<i>Backhousia citriodora</i> F.Muell.	<i>Centaurea cyanus</i> L.
<i>Alpinia officinarum</i> Hance	<i>Ballota nigra</i> L.	<i>Centaureum minus</i> Moench
<i>Althea officinalis</i> L.	<i>Barosma betulina</i> (P.J.Bergius) Bartl. & H.L.Wendl.	<i>Ceratonía siliqua</i> L.
<i>Alcea rosea</i> (L.) Cav.	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	<i>Ceterach officinarum</i> DC.
<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	<i>Berberis vulgaris</i> L.	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.
<i>Andropogon citratus</i> DC.	<i>Betonica officinalis</i> L.	<i>Chenopodium quinoa</i> Willd.
<i>Anethum graveolens</i> L.		<i>Chlorella vulgaris</i> Beij.
<i>Anacardium occidentale</i> L.		<i>Chondrus crispus</i> Stackhouse
<i>Anthemis nobilis</i> L.		<i>Chrysanthemum morifolium</i> Ramat. ex Hemsl.

<i>Cicer arietinum</i> L.
<i>Cichorium intybus</i> L.
<i>Cichorium endivia</i> L.
<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl
<i>Cinnamomum zeylanicum</i> Blume
<i>Citrus limon</i> (L.) Osbeck
<i>Citrus nobilis</i> var. <i>deliciosa</i>
<i>Citrus nobilis</i> Lour.
<i>Citrus paradisi</i> Macfad.
<i>Citrus reticulata</i> Blanco
<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck
<i>Cola vera</i> K.Schum.
<i>Commiphora molmol</i> (Engl.) Engl. ex Tschirch
<i>Coriandrum sativum</i> L.
<i>Corylus avellana</i> L.
<i>Cotinus coggygria</i> Scop.
<i>Crocus sativus</i> L.
<i>Cucumis melo</i> L.
<i>Cuminum cyminum</i> L.
<i>Cupressus sempervirens</i> L.
<i>Curcuma longa</i> L.
<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe
<i>Cuscuta chinensis</i> Lam.
<i>Cyanopsis tetragonoloba</i> (L.) Taub.
<i>Cyclopia genistoides</i> Vent.
<i>Cyclopia intermedia</i> E.Mey.
<i>Cydonia vulgaris</i> Pers.
<i>Cymbopogon citratus</i> (hort. ex DC.) Stapf
<i>Cynara cardunculus</i> L.
<i>Cynara scolymus</i> L.
<i>Daucus carota</i> L.
<i>Dimorphandra mollis</i> Benth.
<i>Dracocephalum moldavica</i> L.
<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.
<i>Elaeis guineensis</i> Jacq
<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton
<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.
<i>Equisetum arvense</i> L.
<i>Eryngium campestre</i> L.
<i>Eryngium maritimum</i> L.
<i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb
<i>Euphrasia officinalis</i>
<i>Euterpe oleracea</i> Mart.
<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench
<i>Fagus orientalis</i> Lipsky
<i>Ferula elaeochytris</i> Korovin
<i>Ficus carica</i> L.
<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.
<i>Foeniculum dulce</i> Mill.
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.
<i>Fragaria vesca</i> L.
<i>Fraxinus ornus</i> L.
<i>Fucus vesiculosus</i> L.
<i>Fumaria officinalis</i> L.

<i>Galega officinalis</i> L.
<i>Galium aparine</i> L.
<i>Galium verum</i> L.
<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.
<i>Garcinia mangostana</i> L.
<i>Gentiana lutea</i> L.
<i>Geum urbanum</i> L.
<i>Ginkgo biloba</i> L.
<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.
<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.
<i>Guaiacum officinale</i> L.
<i>Gundelia tournefortii</i> L.
<i>Gymnema sylvestre</i> (Retz.) R.Br. ex Sm.
<i>Hamamelis virginiana</i> L.
<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.
<i>Helianthus annuus</i> L.
<i>Helianthus tuberosus</i> L.
<i>Herniaria glabra</i> L.
<i>Herniaria hirsuta</i> L.
<i>Hibiscus abelmoschus</i> L.
<i>Hibiscus esculentus</i> L.
<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> L.
<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.
<i>Hippophae rhamnoides</i> L.
<i>Humulus lupulus</i> L.
<i>Hydrastis canadensis</i> L.
<i>Hypericum perforatum</i> L.
<i>Hyssopus officinalis</i> L.
<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.
<i>Illicium verum</i> Hook.fil.
<i>Inula helenium</i> L.
<i>Jasminum officinale</i> L.
<i>Juglans regia</i> L.
<i>Juniperus communis</i> L.
<i>Juniperus drupacea</i> Labill.
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.
<i>Krameria triandra</i> Ruiz & Pav.
<i>Lamium album</i> L.
<i>Laurus nobilis</i> L.
<i>Lavandula stoechas</i> L.
<i>Lavandula cariensis</i> Boiss.
<i>Leonurus cardiaca</i> L.
<i>Lepidium meyenii</i> Walp.
<i>Lepidium peruvianum</i> G.Chacón
<i>Lepidium sativum</i> L.
<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch
<i>Linaria vulgaris</i> Mill.
<i>Linum usitatissimum</i> L.
<i>Lippia citriodora</i> (Lam.) Kunth
<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.
<i>Lycopodium clavatum</i> L.
<i>Magnifera indica</i> L.
<i>Magnolia officinalis</i> Rehder & E.H.Wilson
<i>Matricaria recutita</i> L.

<i>Medicago sativa</i> L.
<i>Melaleuca alternifolia</i> Cheel
<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.
<i>Melissa officinalis</i> L.
<i>Mentha aquatica</i> L.
<i>Mentha rotundifolia</i> Huds.
<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.
<i>Mentha piperita</i> L.
<i>Mentha pulegium</i> L.
<i>Mentha spicata</i> var. <i>Crispata</i> (Schrader. ex Willd.) Schinz & Thell.
<i>Momordica charantia</i> L.
<i>Momordica grosvenorii</i> Swingle
<i>Monarda didyma</i> L.
<i>Monascus purpureus</i> Went
<i>Morinda citrifolia</i> L.
<i>Morus alba</i> L.
<i>Morus nigra</i> L.
<i>Musa paradisiaca</i> L.
<i>Myristica fragrans</i> Houtt.
<i>Myrtus communis</i> L.
<i>Nasturtium officinale</i> W.T.Aiton
<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn
<i>Nepeta cataria</i> L.
<i>Nigella sativa</i> L.
<i>Oenothera biennis</i> L.
<i>Origanum majorana</i> L.
<i>Origanum onites</i> L.
<i>Origanum vulgare</i> L.
<i>Osmanthus fragrans</i> Lour.
<i>Oryza sativa</i> L.
<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.
<i>Panax quinquefolius</i> L.
<i>Panicum miliaceum</i> L.
<i>Papaver rhoeas</i> L.
<i>Papaver somniferum</i> L.
<i>Passiflora incarnata</i> L.
<i>Paullinia cupana</i> Kunth
<i>Peganum harmala</i> L.
<i>Pelargonium graveolens</i> L'Hér.
<i>Pelargonium sidoides</i> DC.
<i>Pelargonium reniforme</i> (Andrews) Curtis
<i>Peumus boldus</i> Molina
<i>Pfaffia paniculata</i> (Mart.) Kuntze
<i>Phaseolus vulgaris</i> L.
<i>Phoenix dactylifera</i> L.
<i>Pimenta officinalis</i> Lindl.
<i>Pimpinella anisum</i> L.
<i>Pimpinella major</i> (L.) Huds.
<i>Pimpinella saxifraga</i> L.
<i>Pinus nigra</i> Aiton
<i>Piper cubeba</i> L.fil.
<i>Piper longum</i> L.
<i>Piper nigrum</i> L.
<i>Pistacia lentiscus</i> L.
<i>Pistacia terebinthus</i> L.
<i>Pistacia vera</i> L.

<i>Plantago lanceolata</i> L.
<i>Plantago major</i> L.
<i>Plantago media</i> L.
<i>Plantago ovata</i> Forssk
<i>Plantago psyllium</i>
<i>Pogostemon patchouly</i> Pellet.-Saut.
<i>Polygala senega</i> L.
<i>Polygala tenuifolia</i> Willd.
<i>Polygonum aviculare</i> L.
<i>Polygonum cuspidatum</i> Siebold & Zucc.
<i>Polypodium leucotomos</i> Hieron.
<i>Primula elatior</i> Hill
<i>Primula veris</i> L.
<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman
<i>Prunus avium</i> (L.) L
<i>Prunus cerasus</i> L.
<i>Prunus domestica</i> L.
<i>Prunus mume</i> Sieb. et Zucc.
<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch
<i>Prunus spinosa</i> L.
<i>Psidium guajava</i> L.
<i>Pterocarpus santalinus</i> L.f.
<i>Pueraria lobata</i> (Willd.) Ohwi
<i>Pulmonaria officinalis</i> L.
<i>Punica granatum</i> L.
<i>Pyrus aucuparia</i> (L.) Gaertn.
<i>Pyrus communis</i> L.
<i>Quercus ithaburensis</i> Decne
<i>Raphanus raphanistrum</i> L.
<i>Raphanus sativus</i> L.
<i>Rhamnus cathartica</i> L.
<i>Rhodiola rosea</i> L.

<i>Rhus aromatica</i> Aiton
<i>Ribes nigrum</i> L.
<i>Ribes rubrum</i> L.
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
<i>Rosmarinus officinalis</i> L.
<i>Rubus deliciosus</i> Torr.
<i>Rubus fruticosus</i> L.
<i>Rubus idaeus</i> L.
<i>Rubus suavissimus</i> S.K.Lee
<i>Rumex acetosa</i> L.
<i>Rumex acetosella</i> L.
<i>Ruscus aculeatus</i> L.
<i>Salvadora persica</i> L.
<i>Salvia officinalis</i> L.
<i>Salvia sclarea</i> L.
<i>Salvia triloba</i> L.f.
<i>Salvia grandiflora</i> Etl.
<i>Sambucus ebulus</i> L.
<i>Sambucus nigra</i> L.
<i>Satureja biflora</i> Briq.
<i>Satureja cuneifolia</i> Ten.
<i>Satureja hortensis</i> L.
<i>Satureja montana</i> L.
<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.
<i>Schinus molle</i> L.
<i>Sclerocarya birrea</i> Hochst.
<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small
<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.
<i>Sonchus oleraceus</i> L.
<i>Sorbus domestica</i> L.
<i>Spinacia oleracea</i> L.
<i>Spirulina platensis</i> (Gomont) Geitler

<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni
<i>Swertia chirata</i> Buch.-Ham. ex Wall.
<i>Tagetes erecta</i> L.
<i>Tamarindus indica</i> L.
<i>Tanacetum parthenium</i> Sch.Bip.
<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.
<i>Teucrium polium</i> L.
<i>Thea sinensis</i> L.
<i>Thuja articulata</i> Vahl
<i>Thymus serpyllum</i> L.
<i>Tribulus terrestris</i> L.
<i>Trifolium pratense</i> L.
<i>Trigonella caerulea</i> (L.) Ser.
<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.
<i>Ulmus rubra</i> Muhl. (Syn: <i>U. fulva</i> Michx.)
<i>Uncaria tomentosa</i> DC.
<i>Valeriana officinalis</i> L.
<i>Verbena officinalis</i> L.
<i>Veronica beccabunga</i> L.
<i>Veronica officinalis</i> L.
<i>Viburnum opulus</i> L.
<i>Viburnum prunifolium</i> L.
<i>Viola odorata</i> L.
<i>Viola tricolor</i> L.
<i>Vitex agnus-castus</i> L.
<i>Vitis rotundifolia</i> Michx.
<i>Vitis vinifera</i> L.
<i>Zea mays</i> L.
<i>Zingiber officinale</i> Roscoe
<i>Zizyphus jujuba</i> (L.) Gaertn.
<i>Plantago psyllium</i> L.

Tablo 9. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı P(+) Bitki Listesinde Sadece Cins Adı İle Yer Alan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	FAMİLYA
1	<i>Abies</i> sp.	Sürgünler	Pinaceae
2	<i>Arum</i> sp.	Yaprak	Araceae
3	<i>Aspalathus</i> sp.	Yaprak	Fabaceae
4	<i>Aspalathus</i> sp.	Toprak üstü	Fabaceae
5	<i>Astragalus</i> sp.	Zamkı	Fabaceae
6	<i>Betula</i> sp.	Yaprak	Betulaceae
7	<i>Chlorella</i> sp.	Kendisi	Chlorellaceae
8	<i>Cinnamomum</i> sp.	Kabuk	Lauraceae
9	<i>Cinnamomum</i> sp.	Çiçek	Lauraceae
10	<i>Crataegus</i> sp.	Çiçek	Rosaceae
11	<i>Crataegus</i> sp.	Meyve	Rosaceae
12	<i>Crataegus</i> sp.	Yaprak	Rosaceae
13	<i>Cucurbita</i> sp.	Tohum	Cucurbitaceae
14	<i>Echinacea</i> sp.	Toprak üstü	Asteraceae
15	<i>Echinacea</i> sp.	Kök	Asteraceae
16	<i>Echinophora</i> sp.	Toprak üstü	Apiaceae
17	<i>Epilobium</i> sp.	Toprak üstü	Onagraceae
18	<i>Epimedium</i> sp.	Kök	Berberidaceae
19	<i>Eucalyptus</i> sp.	Yaprak	Myrtaceae
20	<i>Helichrysum</i> sp.	Çiçek	Asteraceae
21	<i>Iris</i> sp.	Rizom	Iridaceae
22	<i>Laminaria</i> sp.	Tallus	Laminariaceae
23	<i>Lupinus</i> sp.	Tohum	Fabaceae
24	<i>Malva</i> sp.	Yaprak	Malvaceae
25	<i>Malva</i> sp.	Çiçek	Malvaceae
26	<i>Ortosiphon</i> sp.	Yaprak	Lamiaceae
27	<i>Paeonia</i> sp.	Çiçek	Paeoniaceae
28	<i>Petroselinum</i> sp.	Yaprak	Apiaceae
29	<i>Petroselinum</i> sp.	Kök	Apiaceae
30	<i>Petroselinum</i> sp.	Tohum	Apiaceae
31	<i>Populus</i> sp.	Filiz	Salicaceae
32	<i>Rosa</i> sp.	Petal	Rosaceae
33	<i>Salix</i> sp.	Kabuk	Salicaceae
34	<i>Schizochytrium</i> sp.	Tümü	Thraustochytriaceae
35	<i>Sideritis</i> sp.	Çiçek durumu	Lamiaceae
36	<i>Spirulina</i> sp.	Tallus	Microcystaceae
37	<i>Terminalia</i> sp.	Meyve	Combretaceae
38	<i>Thymus</i> sp.	Toprak Üstü	Lamiaceae
39	<i>Tilia</i> sp.	Çiçek	Malvaceae
40	<i>Tilia</i> sp.	Yaprak	Malvaceae
41	<i>Urtica</i> sp.	Toprak üstü	Urticaceae
42	<i>Urtica</i> sp.	Yaprak	Urticaceae
43	<i>Urtica</i> sp.	Tohum	Urticaceae
44	<i>Urtica</i> sp.	Kök	Urticaceae
45	<i>Verbascum</i> sp.	Çiçek	Scrophulariaceae
46	<i>Verbascum</i> sp.	Yaprak	Scrophulariaceae
47	<i>Ziziphora</i> sp.	Toprak üstü	Lamiaceae
48	<i>Pelargonium</i> sp.	Uçucu yağ	Geraniaceae

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü'nün görevlendirdiği Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu'nun sunmuş olduğu bilimsel görüş raporunun başlıkları aşağıda yer almaktadır;

ÖZET
İÇİNDEKİLER
KONUNUN GEÇMİŞİ
KOMİSYON GÖREV TANIMI
DEĞERLENDİRME

1. Bitkinin tanımlanması
2. Bitkinin kullanılan kısmının kimyasal yapısı
3. Bitkinin kullanımı ile ilgili bilgiler
4. Bitkinin kullanılan kısmının etkisi ile ilgili bilgiler
5. Bitkinin kullanılan kısmının yan etkileri ile ilgili bilgiler
6. Bitkinin kullanılan kısmı ile ilgili toksikolojik bilgiler
7. Etkileşim bilgileri
8. Bitkinin kullanılan kısmının gıda olarak kullanımı hakkında diğer ülkelerdeki durumu
9. Kısıtlamalar ve uyarılar

SONUÇ VE ÖNERİLER
KAYNAKLAR
KISALTMALAR

Bilimsel raporlar hazırlanırken bitkilerin EFSA, THIE, diğer ülkelerin bitki listeleri, BELFRIT ve GRAS (FDA'in "Generally Recognised as Safe") listelerindeki durumlarının da göz önüne alındığı kaydedilmiştir (Sezik, 2017). Listede yer alan bitkilerin Pozitif ya da Negatif olmaları konusunda değerlendirme kriterlerinin ise aşağıdaki şekilde olduğu bildirilmiştir (Sezik, 2017).

Pozitif – Kriterler

- Gıda ve gıda desteği olduğuna dair bilimsel bilgi,
- Yan etki, advers reaksiyonların uzun süreli kullanımda çok az veya olmaması,
- İlaçlarla etkileşmesi olmaması veya etkisinin çok iyi biliniyor olması,
- AB ülkelerinde gıda, gıda desteği olarak satıldığına dair bilgi ve belgeler.

Negatif – Kriterler

- Afrodisiyak ve narkotik bitki olması,
- Gıda veya gıda desteği olarak kullanılmaması,
- Kısa veya uzun süreli kullanımda yan etki görülmesi,
- İlaçlarla ciddi etkileşimi olması,
- Herhangi bir bilimsel bilgi bulunmaması.

Avrupa’da bitki listesi olan ülkeler aşağıda gösterilmiştir. Ülkelerin isminin yanında, listede bulunan bitkilerin değerlendirilme durumları da parantez içinde belirtilmiştir (Sezik, 2017).

• Almanya (P/N)	• Malta(N)
• İsveç(N)	• Finlandiya(TBL)
• Avusturya(P/N)	• Norveç(N)
• İsviçre(P/N)	• Fransa(P)
• Belçika(P/N)	• Polonya(P)
• İtalya(P/N)	• Hırvatistan(P)
• Bulgaristan(N)	• Romanya(P/N)
• İzlanda(P/N)	• Hollanda(N)
• Çekya(P/N)	• Rusya(N)
• Letonya(TBL)	• İngiltere(P/N)
• Danimarka(P/N)	• Slovenya(P/N)
• Macaristan(N)	• İrlanda(P)
• Estonya (TBL)	

P- Pozitif,P/N -Pozitif ve Negatif,N -Negatif, TBL – Tıbbi Bitki Listesi (Sezik, 2017).

Yukarıda verilen bilgiler çerçevesinde bir bitkinin listede pozitif olarak yer alması için etki, yan etki, toksisite verilerine ek olarak 8. başlıkta “Bitkinin kullanılan kısmının gıda olarak kullanımı hakkında diğer ülkelerdeki durumu” ya da “gıda ve gıda desteği olduğuna dair bilimsel bilgi” gibi bilgilere ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Gıda desteği tanımı bilimsel değil piyasa koşulları doğrultusunda oluşturulmuş tıbbi bitkileri gıda gibi değerlendirmeye neden olan ticari bir kavramdır. Gıda içeriğinin gıdalarda bulunduğu miktarlarda yer aldığı ürünlerden farklı olarak, konsantre olmaları dolayısıyla güçlü fizyolojik etkilerden söz edilebilecek, bilimsel olarak tartışmalı bir tanımdır. Dolayısıyla bu kapsamda yer aldığına dair sunulacak tüm bilimsel veriler Hipokrat’tan beri bilinen ve kullanılan tıbbi bitkilerin büyük bir çoğunluğu için de geçerlidir. Ayrıca açıkça gıda olarak tüketilen bitkisel kaynaklar bir kenarda tutularak, bazı bitkisel kaynakların, geleneksel olarak çay şeklinde tüketildiğine dair bilimsel veriden ziyade kendini “Avrupa’daki çay (*Camellia sinensis*) ve bitkisel infüzyonların yanı sıra bunların ekstraktlarının üreticileri ve tüccarlarının çıkarlarını temsil eden Avrupa kuruluşudur” şeklinde tanımlayan THIE listesinde çay olarak yer alması gibi verilere dayanılarak bazı bitkiler ve kullanılan kısımları listeye dahil edilmiştir. Çay kelimesi, bir kaç bitki hariç, büyük çoğunlukla, sağlıkla ilgili amaçlar doğrultusunda geleneksel bilgiye dayanarak, infüzyon ya da dekoksiyon ile hazırlanan tıbbi bitkisel çayları kapsamaktadır. Halk kültüründe çay, aslında halk hekimliğinde çay anlamına

gelmektedir. Bu da söz konusu referansla gıda gibi algılanan listedeki örneklerden sadece biri olan “*Hypericum perforatum*” gibi pek çok bitkiyi ilgilendiren bir yanlışla kapı açmıştır. Dünyanın hiç bir yerinde “*Hypericum perforatum*” sağlık amacı dışında hiç bir gıda formunda kullanıma sahip değildir. Çayının demlendiği kaydını gıda olarak değerlendirme konusunda referans kabul etmek ise son derece yanlıştır.

Bir bitkinin listede pozitif olarak yer alması için “yan etki, advers reaksiyonların uzun süreli kullanımda çok az veya olmaması” ve “ilaçlarla etkileşmesi olmaması veya etkisinin çok iyi biliniyor olması” gerekmektedir. Uygulamada ise söz konusu listede yer alan bitkilerin EK-2’de Tablo 11-25’de 15 ayrı başlık altında 511 kontrendikasyon kaydı tarafımızdan tespit edilmiştir. Ek olarak Tablo 6’da ise 239 gıda ve ilaç etkileşiminin bulunduğu ayrıntıları ile sunulmuştur. Yan etki ve etkileşimler konusunda kabul kriterleri kağıt üzerinde oldukça net olmasına rağmen, uygulamada yan etki bir yana “asla kullanılmaması gerekli” anlamına gelen hamileler, çocuklar, bazı hastalıklar ve bazı ilaç ve gıdaları kapsayan kontrendikasyon kayıtları bulunmasına rağmen, pek çok bitki listede yer alabilmiştir. Bu anlamda kontrendikasyon kaydı bulunan bitkilerin pozitif listede yer alması göz ardı edilmemesi gereken bir halk sağlığı sorunudur.

Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (Tebliğ No: 2013/49)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2015/44) madde 3’ü incelediğimizde konuyla ilgili;

- “2 yaşın altındaki bebek ve küçük çocuklar için takviye edici gıda üretilemez ve piyasaya arz edilemez.”
- “Bu Tebliğ kapsamında 2-4 veya 4-10 yaş grubuna yönelik ürünlerin etiketinde ürün adıyla birlikte “2-4 yaş grubu çocukların kullanımına uygundur.” veya “4-10 yaş grubu çocukların kullanımına uygundur.” ifadesi belirtilir. Bu yaş gruplarına yönelik olmayan takviye edici gıdaların etiketinde çocuklara yönelik olduğunu ima eden şekil, resim ve ifade yer alamaz.”
- “Hamilelik ve emzirme dönemi ile hastalık veya ilaç kullanılması durumlarında doktorunuza danışın.” ifadesi veya ürün için gerekli olması durumunda bu ifadeyi daha kısıtlayıcı ifadelere yer verilir”

bilgiler yer almaktadır (Anonim, 2015). Bu ifadelerde özellikle takviye edici gıdaların çocuklarda kullanımına uygun olmayan ürünlerle ilgili net olmayan ifadeler yer almaktadır. Aynı zamanda bir sağlık profesyoneline danışmadan satın alınarak kullanılabilen bu ürünler için kullanıcıların etiket okuma alışkanlıklarının bulunması hayati öneme sahiptir.

Ayrıca sağlık alanında yer alması konusunda oldukça fazla kaynak ve gerekçe sunulabilecek tıbbi bitkilerden elde edilen ürünlerin geleneksel kullanım kaydı bulunanları ile ilgili mevzuatta geçen “**Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün**” tanımı da karmaşaya yol açabilmektedir. “Bileşiminde yer alan tıbbi bitkilerin başvuru tarihinden önce Türkiye’de veya Avrupa Birliği üye ülkelerinde en az on beş yıldır, diğer ülkelerde ise otuz yıldır kullanılıyor olduğu bibliyografik olarak kanıtlanmış; terkip ve kullanım amaçları itibariyle, hekimin teşhis için denetimi veya reçetesi ya da tedavi takibi olmaksızın kullanılması tasarlanmış ve amaçlanmış olan, geleneksel tıbbi ürünlere uygun özel endikasyonları bulunan, sadece spesifik olarak belirlenmiş doz ve pozolojiye uygun özel uygulamaları olan, oral, haricen uygulanan veya inhalasyon yoluyla kullanılan müstahzarlardır” tanımındaki koyu kısımların teşhis ve hekim olmaksızın sağlık ürünü kullanımı anlamına gelmesi mutlaka düzeltilmelidir. Bu ürünlerin ne amaçlı kullanacağına kimin karar vereceği sorusu yanıtız kalmaktadır. Bu durumun yol açacağı belirsizliğin de bir diğer halk sağlığı sorunu olduğunu vurgulamak son derece önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Tıbbi bitkilerin sağlık amaçlı kullanımı konusunda yüzyıllardır biriken bilgi sağlık bilimleri profesyonelleri tarafından hastaların pek çok parametresi göz önünde bulundurularak kullanılagelmiştir. Sağlık amaçlı kullanım, başta insan anatomisi, fizyolojisi, patolojisi, biyokimyası, farmakolojisi, toksikolojisi ve farmakokinetiği olmak üzere pek çok sağlık bilimleri disiplininin sunduğu verileri kapsayan ayrıntılı bir danışmanlık gerektirmektedir. Bu kaynakların sağlık amaçlı kullanımı konusunda gerekli ve yeterli danışmanlık sunulmaksızın tüketilmesi göz ardı edilemez bir halk sağlığı sorunudur. Bu bilgi birikiminin hastalara sunulmadığı, kendi başına kullanımın desteklendiği, “doğal, organik, bitkisel, her derde deva, zararsız” gibi son derece riskli ve sorumluluktan uzak yaklaşımlarla tıbbi bitkilerin gıda statüsünde kullanımının yol açtığı sorunlar en hafif ifadeyle görmezden gelinmektedir. Dünyada ve benzer şekilde Türkiye’de tercih edilen bu yaklaşımın arkasındaki temel motivasyonun insan sağlığını iyileştirmek olduğu oldukça tartışmalıdır. Aynı bitkisel kaynaklardan etkili, güvenli ve kaliteli sağlık ürünleri başta eczacılar olmak üzere bilimsel danışmanlık eşliğinde insanlara sunulabilecekken, bunun dışındaki sorumluluktan uzak, kontrolü zor, yetersiz bilgiye sahip kişi ve mekanların teşvik edilmesinin makul bir nedenini kavramak oldukça zordur.

Prensip olarak sağlıkla ilgili yararların hedeflendiği tüm ürünlerin, bu alandaki düzenlemelerde yetkili olan Sağlık Bakanlığı sorumluluğu altında ve yasal olarak yetkili oldukları teşhis, tedavi planlaması ve takibi, reçete ve danışmanlık hizmetleri kapsamında eğitim almış sağlık profesyonelleri eliyle sunulmasının gerektiği kabul edilmelidir. Bu temel kabul pek çok sorunun çözümünde kilit rol oynayacaktır. Tarım Orman Bakanlığı yetkisinde izin verilen ürünler için EFSA’nın “Gıda Takviyesi” tanımı yerine “Fonksiyonel Gıda” tanımının rehber alınması ya da pozitif listedeki bitkilerden endikasyon, kontrendikasyon ve etkileşim kaydı bulunanların listeden çıkarılarak bu bitkilerle ilgili yetkinin olması gerektiği gibi Sağlık Bakanlığı’na geçmesi gibi seçenekler değerlendirilmelidir.

İnsan sağlığı üzerine fizyolojik etkileri olduğu mevzuatta da kabul edilen, biyoaktif bitkisel kimyasalları gıdalarda bulundukları dozlardan çok daha yüksek dozlarda içeren ve apaçık sağlık amaçlı kullanılan tıbbi bitkisel ürünlerin, etkili, güvenli ve kaliteli kullanımı bilimsel verileri gözardı ederek mümkün değildir. Bu alana bilimsel destek verebilmek için ortaya koymaya çalıştığımız sayısal bilgi kaynağı ise içerik ve kullanım verimliliği açısından geliştirilebilirdir. Tıbbi bitkisel sağlık rnleri (Bitkisel İlaç/Geleneksel Bitkisel Tıbbi rn) konusunda bilgi ve bilinç eksiki, mevzuat iyileştirmesi, uygulamaların takibi gibi temel sorunlara rağmen, bu alanda ortaya konabilecek modern ve kanıt düzeyi yüksek bilgi kaynaklarının halk sağlığına katkı sunabileceğine inancımızı korumaktayız.

Kaynaklar

- Anonim (2010^a). Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. 13 Haziran 2010. Sayı: 27610. Ankara.
- Anonim (2010^b). Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler Yönetmeliği. T.C. Sağlık Bakanlığı. 6 Ekim 2010. Sayı: 27721. Ankara
- Anonim (2013). Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (2013/49). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. 16 Ağustos 2013. Sayı: 28737. Ankara.
- Anonim (2015). Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (Tebliğ No: 2013/49)'nde Değişik Yapılmasına Dair Tebliğ (2015/44). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. 21 Kasım 2015. Sayı: 29539. Ankara.
- Anonim (2023). Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği. T.C. Sağlık Bakanlığı. 3 Şubat 2023. Sayı: 32093. Ankara
- Arslan, D., Aydın, M., & Türker, S. (2021). Extraction Methods of Medicinal and Aromatic Plants, Its Use in Foods and Evaluation in Food Supplement Field. *Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology*, 9(5).
- Atalay, D., Erge, H.S. (2018). Gıda takviyeleri ve sağlık üzerine etkileri. *Food and Health*, 4(2): 98-111, doi: 10.3153/FH18010
- Babaç, M. T. (2004). Possibility of an Information System on Plants of South-West Asia with Particular Reference to the Turkish Plants Data Service. *Turkish Journal of Botany*, 28.
- Başaran, N. (2017). İlaç ve Bitkisel Ürün Etkileşimlerinin İstenmeyen sonuçları. Demirer, T. (Ed.), Şahin, K. (Ed.). *Geleneksel Ve Tamamlayıcı Tıp Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Sempozyumu Raporu* içinde (s.41-42). Türkiye Bilimler Akademisi. Ankara: Ses Reklam Matbaacılık
- Bellikçi Koyu, E., (Danışman: Öztürk, B). (2020). Türkiye'nin Etnobotanik Veritabanı. (Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Doktora Tezi).
- Blumenthal, M., (Ed.), (2003). The ABC Clinical Guide To Herbs. Austin, Texas: The American Botanical Council.

- Boucher, T. O., & Yalçın, A. (2006). *The Relational Database Model. Design of Industrial Information Systems*, 27–69. doi:10.1016/b978-012370492-4/50002-7
- Brinker, F., (1998). *Herb Contraindications And Drug Interactions*, Second Edition. Oregon: Eclectic Medical Publications
- Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.). (2011). *FFD Monografları - Tedavide Kullanılan Bitkiler*, 2. baskı. Ankara: Medikal Network Nobel Kitabevi.
- Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.), Köroğlu, A. (Ed.), Yalçın, F.N. (Ed.). (2017). *FFD Monografları - Bitkiler ve Etkileri*, 3. baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Demirezer, L.Ö. (Ed.), Ersöz, T. (Ed.), Saraçoğlu, İ. (Ed.), Şener, B. (Ed.). (2007). *FFD Monografları - Tedavide Kullanılan Bitkiler*. 1. Baskı, Ankara: M.N. Medikal ve Nobel Kitabevi.
- Di Lorenzo, C., Ceschi, A., Kupferschmidt, H., Lüde, S., de Souza Nascimento, E., dos Santos, A., Colombo, F., Frigerio, G., Nørby, K., Plumb, J., Finglas, P., & Restani, P. (2015). Adverse effects of plant food supplements and botanical preparations: A systematic review with critical evaluation of causality. *British Journal of Clinical Pharmacology*, 79(4). <https://doi.org/10.1111/bcp.12519>
- Doğan, S.C., (Danışman: Kurbanoglu, S). 2007. *Tip Akademisyenlerinin Elektronik Veri Tabanı Ve Elektronik Dergi Kullanımları: Hacettepe Üniversitesi Örneği*. (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi).
- Doyon, M., & Labrecque, J. A. (2008). Functional foods: A conceptual definition. In *British Food Journal* (Vol. 110, Issue 11). <https://doi.org/10.1108/00070700810918036>
- Ecoflora, 1988. *Ecological Flora of the British and Ireland*. Erişim Tarihi: 22.11.2024. Erişim adresi: <http://ecoflora.org.uk/index.php>
- EFSA. (2024). *European Food Safety Authority Botanical Summary Report*. <https://www.efsa.europa.eu/en/microstrategy/botanical-summary-report> Erişim Tarihi: 02.12.2024

- Ersöz T. (2012) *Bitkisel ilaçlar ve gıda takviyeleri ile ilgili genel yaklaşım ve sorunlar*. MİSED; 27-28: 9-19.
- Ertaş, M. (2022). *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 4 (1): 48-53 <https://doi.org/10.47769/izufbed.1083778>
- European Medicines Agency. (2024). European Union Herbal Monographs. (Erişim tarihi:17.11.2024) Erişim adresi: https://www.ema.europa.eu/en/search?f%5B0%5D=ema_search_categories%3A85&f%5B1%5D=herbal_outcome%3A256
- European Parliament and Council. (2002). Directive 2002/46/EC of the European Parliament and of the Council of 10 June 2002 on the approximation of the laws of the Member States relating to food supplements. Official Journal of the European Communities, L 183, 51–57. Erişim tarihi:15.12.2024
- Global Biodiversity Information Facility. (2024)Free And Open Access To Biodiversity Data (E.T.: 04.12.2024) Erişim adresi: <https://www.gbif.org/>
- Goldberg, I. (1994). Introduction. In : Goldberg I.(Ed.). *Functional Foods. Designer Foods, Pharmafoods, Nutraceuticals*. In *Functional Foods. Designer Foods, Pharmafoods, Nutraceuticals*.
- Halsted, C. H. (2003). Dietary supplements and functional foods: 2 sides of a coin? In *The American journal of clinical nutrition* (Vol. 77, Issue 4 Suppl). <https://doi.org/10.1093/ajcn/77.4.1001s>
- Hardy, K., Buckley, S., Collins, M. J., Estalrrich, A., Brothwell, D., Copeland, L., ... Rosas, A. (2012). Neanderthal medics? Evidence for food, cooking, and medicinal plants entrapped in dental calculus. *Naturwissenschaften*, 99(8). <https://doi.org/10.1007/s00114-012-0942-0>
- Hasler, C. M. (2002). Functional foods: Benefits, concerns and challenges - A position paper from the American Council on Science and Health. In *Journal of Nutrition* (Vol. 132, Issue 12). <https://doi.org/10.1093/jn/132.12.3772>
- Hemminger, B. M., Lu, D., Vaughan, K. T. L., & Adams, S. J. (2007). Information seeking behavior of academic scientists. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58 (14).

- International Plant Names Index. (2024) (E.T.:7.12.2024) Erişim Adresi:
<https://www.ipni.org/>
- Kattge, J., Díaz, S., Lavorel, S., Prentice, I. C., Leadley, P., Bönisch, G., Garnier, E., Westoby, M., Reich, P. B., Wright, I. J., Cornelissen, J. H. C., Violle, C., Harrison, S. P., van Bodegom, P. M., Reichstein, M., Enquist, B. J., Soudzilovskaia, N. A., Ackerly, D. D., Anand, M., ... Wirth, C. (2011). TRY - a global database of plant traits. *Global Change Biology*, 17(9).
- Kaya A. (2010). Tıbbi bitkiler ve etnobotanik alışmalar. Bitkilerle tedavi sempozyumu. Bildiriler: (s. 11-19). İstanbul: Zeytinburnu
- Kleyer, M., Bekker, R. M., Knevel, I. C., Bakker, J. P., Thompson, K., Sonnenschein, M., ... van der Maarel, E. (2008). The LEDA Traitbase: A database of life-history traits of Northwest European flora. *Journal of Ecology*, 96(6), 1266-1274.
- Koç, O. (2018). BİLİMSEL BİLGİNİN YENİDEN ÜRETİM SERÜVENİNDE, BİLGİ ERİşİM SİSTEMLERİNİN ROLÜ. *Kesit Akademi*, 17(17).
- Koçyiğit, M., (Danışman: Özhatay N). (2005). Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma. (İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi).
- Kowalska, J., & Małdziński, L. (2015). Application of databases in the analysis of controlled gas nitriding processes. *Journal of Mechanical and Transport Engineering* 67(4): 17-24.
- Liao, W.-H. K., & McLeod, D. (2001). *Introduction to Databases. Computing the Brain*, 29–39. doi:10.1016/b978-012059781-9/50003-1
- Lininger, S.W., (Ed.), (1999). A-Z Guide To Drug-Herb-Vitamin Interactions. USA: Healthnotes Online, Inc.
- Low, T. Y., Wong, K. O., Yap, A. L. L., de Haan, L. H. J., & Rietjens, I. M. C. M. (2017). The Regulatory Framework Across International Jurisdictions for Risks Associated with Consumption of Botanical Food Supplements. *Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety*, 16(5).

- Maitner BS, Boyle B, Casler N, et al. The bien r package: A tool to access the Botanical Information and Ecology Network (BIEN) Database. *Methods Ecol Evol.* 2018; 9: 373–379.
- Mills, S., Bone, K., (2005). The Essential Guide To Herbal Safety. Philadelphia: Elsevier Limited.
- National Institutes of Health, Office of Dietary Supplements. (2024). *Dietary Supplement Health and Education Act (DSHEA) wording*. Erişim tarihi: 01.11.2024. https://ods.od.nih.gov/About/DSHEA_Wording.aspx
- Nuh'un Gemisi. 2024. T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼ę¼. Erişim tarihi: 28.12.2024. Erişim adresi: <https://nuhungemisi2.tarimorman.gov.tr/>
- O'Regan, G. (2016). History of Databases. In: *Introduction to the History of Computing. Undergraduate Topics in Computer Science*. Springer, Cham (s:285-293).
- Özdemir Korkmaz, S., Ege, M. A., Öztürk, B., Elgin Cebe, G. (2023). TÜRKİYE'NİN BİYOAKTİF TOHURLU BİTKİLERİ VERİTABANI. *Journal of Faculty of Pharmacy of Ankara University*, 47(3), 864-882.
- Öztürk, B., & Ege, M. A. (2014). Türkiye'nin ilk sanal herbaryumu IZEF örneği ve sanal herbaryumların bitkisel ilaç hammaddesi araştırmaları açısından önemi. *Marmara Pharmaceutical Journal*, 18(2).
- Öztürk, B., Demiröz, T., Özdemir, S., Karaalp, C., (2018) Türk Farmakope Dergisi T.C. Sağlık Bakanlığı, 1041, s. 10-30.
- Öztürk, S., & Atmaca, H. E. (2017). İlişkisel ve İlişkisel Olmayan (NoSQL) Veri Tabanı Sistemleri Mimari Performansının Yönetim Bilişim Sistemleri Kapsamında İncelenmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi* 10(2) (s:199-209).
- Sezik, E. (2017). Türkiye Bitki Listesi - Pozitif/Negatif Değerlendirmeler. Demirer, T. (Ed.), şahin, K. (Ed.). *Geleneksel Ve Tamamlayıcı Tıp Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Sempozyumu Raporu* içinde (s.57-61). Türkiye Bilimler Akademisi. Ankara: Ses Reklam Matbaacılık

- Shipley, G. P., & Kindscher, K. (2016). Evidence for the Paleoethnobotany of the Neanderthal: A Review of the Literature. In *Scientifica* (Vol. 2016). <https://doi.org/10.1155/2016/8927654>
- Soylu, A.C. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma ve Gıda Güvenliği İlişkisi. *Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 11(2), s.100-111.
- Swann, J. P. (2016). The history of efforts to regulate dietary supplements in the USA. In *Drug Testing and Analysis* (Vol. 8, Issues 3–4). <https://doi.org/10.1002/dta.1919>
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2024) Türkiye İlaç Ve Tıbbi Cihaz Kurumu. Tıbbi Bitki Monografıları. (Erişim tarihi:24.10.2024) Erişim adresi: <https://www.titck.gov.tr/dinamikmodul/112>
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2025) Strateji Geliştirme Başkanlığı. Faaliyet Raporları (Erişim Tarihi: 20.01.2025) Erişim Adresi: <https://sgb.saglik.gov.tr/TR,60674/stratejik-yonetim.html>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü. (2022). *Anason fizibilite raporu ve yatırımcı rehberi* (s. 46). Ankara, Türkiye: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. (2021). *Tıbbi ve aromatik bitkiler sektör ve politika belgesi (2020-2024)* (s.3). Ankara
- T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Pozitif-Negatif Bitki Listesi. (Erişim tarihi:30.08.2024) Erişim adresi: <https://www.tarimorman.gov.tr/konu/957/bitki-listesi>
- T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Takviye Edici Gıdalar Kısıtlı Maddeler Listesi. (Erişim tarihi:25.10.2024) Erişim adresi: <https://www.tarimorman.gov.tr/Konu/1116/takviye-edici-gidalar-kisitli-maddeler-listesi>
- T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2024). Ulusal Veri Kompozisyon Veri Tabanı. (Erişim Tarihi: 07.07.2024) Erişim Adresi: <https://turkomp.tarimorman.gov.tr/main>

- T.C Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2025). Onaylı Takviye Edici Gıdalar Listesi. (E.T.: 20.01.2025) Erişim Adresi: https://www.tarimorman.gov.tr/Konu/1986/onayli_takviye_edici_gidalar_listesi
- Tavşanoğlu, Ç., Pausas, J. (2018). A functional trait database for Mediterranean Basin plants. *Sci Data* 5 , 180135.
- Türkiye Beslenme Rehberi. (2022). Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı Yayın No:1031, Ankara
- U.S. Department of Agriculture, 2016. Agricultural Research Service *Dr. Duke's Phytochemical and Ethnobotanical Databases*. Erişim tarihi: 01.12.2024. Erişim adresi: <https://phytochem.nal.usda.gov/>
- U.S. Department of Agriculture. (2024). FoodData Central. (E.T.: 09.07.2024) Erişim Adresi: <https://fdc.nal.usda.gov/food-search?query=acacia&type=Foundation>
- Urhan, Y,. (2016). Türkiye gıda bitkileri veritabanı. *Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 40(2).
- Ünal, S., (Danışman: Öztürk, B). (2021). Türkiye'nin Bitki Toksisitesi Veritabanı. (Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi).
- WHO. (1999). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 1. Geneva, WHO publications.
- WHO. (2002). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 2. Geneva, WHO publications.
- WHO. (2007). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 3. Geneva, WHO publications.
- WHO. (2009). WHO Monographs On Selected Medicinal Plants Volume 4. Geneva, WHO publications.
- WHO. (2024). Traditional, Complementary and Integrative Medicine. Erişim tarihi: 02.01.2025. Erişim adresi: https://www.who.int/health-topics/traditional-complementary-and-integrative-medicine#tab=tab_1

World Flora Online. (2024). WFO Plant List. Erişim Tarihi: 18.12.2024. Erişim Adresi: <https://wfoplantlist.org/>

Zeisel, S. H. (1999). Regulation of “nutraceuticals.” In *Science* (Vol. 285, Issue 5435). <https://doi.org/10.1126/science.285.5435.1853>

Ekler

EK-1 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BİTKİ LİSTESİNDE POZİTİF(+) OLARAK YER ALAN BİTKİLERİN, GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ DROG-FAMİLYA TABLOSU

Tablo 10 T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Bitki Listesinde Pozitif(+) Olarak Yer Alan Bitkilerin, Gözden Geçirilmiş Drog-Familya Tablosu

	FAMİLYA	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI
1	Actinidiaceae	<i>Actinidia chinensis</i> Planch.	Meyve
2	Adoxaceae	<i>Sambucus ebulus</i> L.	Meyve
3	Adoxaceae	<i>Sambucus ebulus</i> L.	Çiçek
4	Adoxaceae	<i>Sambucus nigra</i> L.	Çiçek
5	Adoxaceae	<i>Sambucus nigra</i> L.	Meyve
6	Adoxaceae	<i>Viburnum opulus</i> L.	Meyve
7	Adoxaceae	<i>Viburnum prunifolium</i> L.	Kabuk
8	Adoxaceae	<i>Viburnum prunifolium</i> L.	Kök
9	Altingiaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.	Reçine
10	Amaranthaceae	<i>Amaranthus caudatus</i> L.	Tohum
11	Amaranthaceae	<i>Amaranthus hypochondriacus</i> L.	Tohum
12	Amaranthaceae	<i>Beta vulgaris</i> var. <i>rubra</i> L.	Kök
13	Amaranthaceae	<i>Chenopodium quinoa</i> Willd.	Tohum
14	Amaranthaceae	<i>Pfaffia paniculata</i> (Mart.) Kuntze	Kök
15	Amaranthaceae	<i>Pfaffia paniculata</i> (Mart.) Kuntze	Kök
16	Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğanı
17	Amaryllidaceae	<i>Allium porrum</i> L.	Tümü
18	Amaryllidaceae	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı
19	Amaryllidaceae	<i>Allium ursinum</i> L.	Soğan
20	Amaryllidaceae	<i>Allium ursinum</i> L.	Yaprak
21	Anacardiaceae	<i>Anacardium occidentale</i> L.	Tohum
22	Anacardiaceae	<i>Anacardium occidentale</i> L.	Meyve
23	Anacardiaceae	<i>Anacardium occidentale</i> L.	Meyve
24	Anacardiaceae	<i>Cotinus coggygia</i> Scop.	Yaprak
25	Anacardiaceae	<i>Magnifera indica</i> L.	Meyve
26	Anacardiaceae	<i>Magnifera indica</i> L.	Çiçek
27	Anacardiaceae	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Oleoresin
28	Anacardiaceae	<i>Pistacia terebinthus</i> L.	Meyve
29	Anacardiaceae	<i>Pistacia vera</i> L.	Meyve
30	Anacardiaceae	<i>Rhus aromatica</i> Aiton	Kök kabuğu
31	Anacardiaceae	<i>Schinus molle</i> L.	Meyve
32	Anacardiaceae	<i>Sclerocarya birrea</i> Hochst.	Meyve
33	Aphanizomenonaceae	<i>Aphanizomenon flos aquae</i> (L.) Ralfs	Tümü
34	Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	Tohum
35	Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	Toprak üstü
36	Apiaceae	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök
37	Apiaceae	<i>Anthriscus cerefolium</i> (L.) Hoffm.	Toprak üstü
38	Apiaceae	<i>Apium graveolens</i> L.	Tohum
39	Apiaceae	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak
40	Apiaceae	<i>Apium graveolens</i> L.	Kök
41	Apiaceae	<i>Carum carvi</i> L.	Meyve
42	Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü
43	Apiaceae	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Yaprak
44	Apiaceae	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Tohum
45	Apiaceae	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Meyve
46	Apiaceae	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Meyve

47	Apiaceae	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Tohum
48	Apiaceae	<i>Daucus carota</i> L. ssp. <i>sativus</i> var. <i>atrorubens</i> Alef.	Kök
49	Apiaceae	<i>Daucus carota</i> L.	Tohum
50	Apiaceae	<i>Daucus carota</i> L.	Kök
51	Apiaceae	<i>Eryngium campestre</i> L.	Toprak üstü
52	Apiaceae	<i>Eryngium campestre</i> L.	Kök
53	Apiaceae	<i>Eryngium maritimum</i> L.	Toprak üstü
54	Apiaceae	<i>Eryngium maritimum</i> L.	Kök
55	Apiaceae	<i>Ferula elaeochytris</i> Korovin	Kök
56	Apiaceae	<i>Foeniculum dulce</i> Mill.	Meyve
57	Apiaceae	<i>Foeniculum dulce</i> Mill.	Tohum
58	Apiaceae	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve
59	Apiaceae	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Tohum
60	Apiaceae	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak
61	Apiaceae	<i>Fragaria vesca</i> L.	Meyve
62	Apiaceae	<i>Fragaria virginiana</i> Mill.	Meyve
63	Apiaceae	<i>Fragaria x ananassa</i> (Duchesne ex Weston) Duchesne ex Rozier	Meyve
64	Apiaceae	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Meyve
65	Apiaceae	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Toprak üstü
66	Apiaceae	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Kök
67	Apiaceae	<i>Myrrhis odorata</i> L. Scop.	Uçucu yağı
68	Apiaceae	<i>Pastinaca sativa</i> L.	Kök
69	Apiaceae	<i>Petroselinum crispum</i> (Miller) Nyman ex A. W. Hill	Toprak üstü
70	Apiaceae	<i>Petroselinum crispum</i> (Miller) Nyman ex A. W. Hill	Kök
71	Apiaceae	<i>Petroselinum crispum</i> (Miller) Nyman ex A. W. Hill	Meyve
72	Apiaceae	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Tohum
73	Apiaceae	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve
74	Apiaceae	<i>Pimpinella major</i> (L.) Huds.	Kök
75	Apiaceae	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	Kök
76	Apiaceae	<i>Trachyspermum ammi</i> (L.) Sprague	Meyve
77	Apocynaceae	<i>Gymnema sylvestre</i> (Retz.) R.Br. ex Sm.	Yaprak
78	Aquifoliaceae	<i>Ilex guayana</i> Loes.	Uçucu yağı
79	Aquifoliaceae	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak
80	Araceae	<i>Amorphophallus konjac</i> K.Koch	Yumru
81	Araliaceae	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök
82	Araliaceae	<i>Panax notoginseng</i> (Burkill) F.H. Chen	Kök
83	Araliaceae	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök
84	Araliaceae	<i>Panax quinquefolium</i> L.	Kök
85	Araliaceae	<i>Panicum miliaceum</i> L.	Tohum
86	Arecaceae	<i>Borassus</i>	Şurubu

		<i>aethiopum</i> Mart.	
87	Arecaceae	<i>Borassus flabellifer</i> L.	Şurubu
88	Arecaceae	<i>Borassus flabellifer</i> L.	Şekeri
89	Arecaceae	<i>Caryota urens</i> L.	Şurubu
90	Arecaceae	<i>Caryota urens</i> L.	Şekeri
91	Arecaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	Şurubu
92	Arecaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	Sabit yağı
93	Arecaceae	<i>Elaeis guineensis</i> Jacq	Sıvı sabit yağ
94	Arecaceae	<i>Elaeis guineensis</i> Jacq	Meyve,tohum
95	Arecaceae	<i>Euterpe oleracea</i> Mart.	Meyve
96	Arecaceae	<i>Euterpe oleracea</i> Mart.	Meyve
97	Arecaceae	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	Meyve
98	Arecaceae	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve
99	Asparagaceae	<i>Agave americana</i> L.	Şurup
100	Asparagaceae	<i>Agave angustifolia</i> Haw.	Toprak üstü
101	Asparagaceae	<i>Agave tequilana</i> F.A.C.Weber	Şurup
102	Asparagaceae	<i>Asparagus officinalis</i> L.	Stülgünler
103	Asparagaceae	<i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce	Rizom
104	Asparagaceae	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Toprak üstü
105	Asparagaceae	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Rizom
106	Asphodelaceae	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel
107	Asphodelaceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f.	Jel
108	Asphodelaceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f.	Yaprak
109	Aspleniaceae	<i>Ceterach officinarum</i> DC.	Yaprak
110	Asteraceae	<i>Achillea biebersteinii</i> Afan.	Toprak üstü
111	Asteraceae	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek
112	Asteraceae	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü
113	Asteraceae	<i>Anthemis nobilis</i> L.	Çiçek
114	Asteraceae	<i>Anthemis nobilis</i> L.	Toprak üstü
115	Asteraceae	<i>Arctium majus</i> (Gaertn.) Bernh.	Kök
116	Asteraceae	<i>Arctium minus</i> (Hill) Bernh.	Toprak üstü
117	Asteraceae	<i>Arctium tomentosum</i> Miller	Toprak üstü
118	Asteraceae	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak
119	Asteraceae	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb) Merr.	Çiçek
120	Asteraceae	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb) Merr.	Şekeri
121	Asteraceae	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü
122	Asteraceae	<i>Artemisia dracunculul</i> L.	Yaprak
123	Asteraceae	<i>Artemisia genipi</i> Weber	Toprak üstü
124	Asteraceae	<i>Artemisia pontica</i> L.	Toprak üstü
125	Asteraceae	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	Toprak üstü
126	Asteraceae	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek
127	Asteraceae	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek
128	Asteraceae	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Tohum
129	Asteraceae	<i>Centaurea benedicta</i> (L.) L.	Toprak üstü
130	Asteraceae	<i>Centaurea cyanus</i> L.	Çiçek
131	Asteraceae	<i>Chrysanthemum</i> <i>morifolium</i> Ramat. ex Hemsl.	Çiçek
132	Asteraceae	<i>Chrysanthemum</i> <i>morifolium</i> Ramat. ex Hemsl.	Çiçek
133	Asteraceae	<i>Cichorium endivia</i> L.	Toprak üstü
134	Asteraceae	<i>Cichorium intybus</i> L.	Kökü
135	Asteraceae	<i>Cichorium intybus</i> L.	Toprak üstü
136	Asteraceae	<i>Cirsium arvens</i> (L.) Scop.	Toprak üstü
137	Asteraceae	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak
138	Asteraceae	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak
139	Asteraceae	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Toprak üstü
140	Asteraceae	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Kök
141	Asteraceae	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Toprak üstü
142	Asteraceae	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Kök
143	Asteraceae	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök

144	Asteraceae	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Toprak üstü
145	Asteraceae	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü
146	Asteraceae	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök
147	Asteraceae	<i>Gundelia tournefortii</i> L.	Zamkı
148	Asteraceae	<i>Helianthus annuus</i> L.	Çiçek
149	Asteraceae	<i>Helianthus annuus</i> L.	Tohum
150	Asteraceae	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yumru
151	Asteraceae	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom
152	Asteraceae	<i>Matricaria recutita</i> L.	Toprak Üstü
153	Asteraceae	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek
154	Asteraceae	<i>Saussurea lappa</i> (Falc.) Lipsch.	Kök
155	Asteraceae	<i>Scolymus hispanicus</i> L.	Toprak üstü
156	Asteraceae	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Meyve
157	Asteraceae	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Toprak üstü
158	Asteraceae	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Tohum
159	Asteraceae	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Yaprak
160	Asteraceae	<i>Sonchus oleraceus</i> L.	Yaprak
161	Asteraceae	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak
162	Asteraceae	<i>Tagetes erecta</i> L.	Çiçek
163	Asteraceae	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch. Bip.	Toprak Üstü
164	Asteraceae	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü
165	Asteraceae	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök
166	Bangiaceae	<i>Porphyra yezoensis</i> Ueda	Tallus
167	Berberidaceae	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Meyve
168	Berberidaceae	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kök
169	Berberidaceae	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kabuk
170	Berberidaceae	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Meyve
171	Berberidaceae	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kök
172	Berberidaceae	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Kabuk
173	Berberidaceae	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Toprak üstü
174	Berberidaceae	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Kök
175	Berberidaceae	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal& Maekava ex Honda	Toprak üstü
176	Berberidaceae	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal& Maekava ex Honda	Kök
177	Berberidaceae	<i>Epimedium Pinnatum</i> Fischer in DC subsp. <i>Colchium</i> (Boiss.) Busch	Toprak üstü
178	Berberidaceae	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Toprak üstü
179	Berberidaceae	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Kök
180	Berberidaceae	<i>Epimedium pubigerum</i> (DC) Moren & Decaisne	Toprak üstü
181	Berberidaceae	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Toprak üstü
182	Berberidaceae	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Kök
183	Berberidaceae	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Toprak üstü
184	Berberidaceae	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Kök
185	Betulaceae	<i>Betula lenta</i> L.	Usaresi
186	Betulaceae	<i>Betula lenta</i> L.	Şurubu
187	Betulaceae	<i>Betula pendula</i> Roth.	Usaresi
188	Betulaceae	<i>Betula pendula</i> Roth.	Şurubu
189	Betulaceae	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	Usaresi
190	Betulaceae	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	Şurubu
191	Betulaceae	<i>Corylus avellana</i> L.	Tohum
192	Bignoniaceae	<i>Tabebuia impetiginosa</i> (Mart. ex DC.) Standl.	Kabuğu

193	Boraginaceae	<i>Borago officinalis</i> L.	Sabit yağ
194	Boraginaceae	<i>Buglossoides arvensis</i> (L.) I.M.Johnst	Tohum yağı
195	Boraginaceae	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.	Toprak üstü
196	Boraginaceae	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.	Yaprak
197	Boraginaceae	<i>Trachystemon orientalis</i> (L.) G. Don	Toprak üstü
198	Brassicaceae	<i>Armoracia rusticana</i> P. Gaertn. B.Mey. & Scherb	Kök
199	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>sabellica</i> L.	Yaprak
200	Brassicaceae	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	Tohum
201	Brassicaceae	<i>Brassica napus</i> L.	Tohum sabit yağı
202	Brassicaceae	<i>Brassica nigra</i> W.D.J.Koch	Tohum
203	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>capitata</i> L.	Tohum
204	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>capitata</i> L.	Yaprak
205	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>italica</i> L.	Toprak üstü
206	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>sabauda</i> L.	Tohum
207	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>sabauda</i> L.	Yaprak
208	Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>acephala</i> L.	Toprak üstü
209	Brassicaceae	<i>Brassica rapa</i> L. subsp. <i>rapa</i> L.	Tohum
210	Brassicaceae	<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz	Tohum yağı
211	Brassicaceae	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü
212	Brassicaceae	<i>Eruca vesicaria</i> (L.) Cav.	Yaprak
213	Brassicaceae	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök
214	Brassicaceae	<i>Lepidium peruvianum</i> G.Chacón	Kök
215	Brassicaceae	<i>Lepidium sativum</i> L.	Toprak üstü
216	Brassicaceae	<i>Lepidium sativum</i> L.	Toprak üstü
217	Brassicaceae	<i>Lepidium sativum</i> L.	Tohum
218	Brassicaceae	<i>Lepidium sativum</i> L.	Tohum
219	Brassicaceae	<i>Nasturtium officinale</i> W.T.Aiton	Toprak Üstü
220	Brassicaceae	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Toprak Üstü
221	Brassicaceae	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Kök
222	Brassicaceae	<i>Raphanus sativus</i> L.	Kök
223	Brassicaceae	<i>Raphanus sativus</i> L.	Tohum
224	Brassicaceae	<i>Sinapis alba</i> L.	Tohum
225	Brassicaceae	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	Toprak üstü
226	Brassicaceae	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum	Yaprak
227	Brassicaceae	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum	Yaprak sapı
228	Brassicaceae	<i>Wasabia japonica</i> (Miq.) Matsum	Rizom
229	Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	Meyve
230	Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	Sap
231	Burseraceae	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Gummirezın
232	Burseraceae	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Gummirezın
233	Burseraceae	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Reçine
234	Burseraceae	<i>Boswellia carteri</i> Birdw.	Reçine
235	Burseraceae	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın
236	Burseraceae	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın
237	Burseraceae	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine
238	Burseraceae	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekstresi
239	Burseraceae	<i>Commiphora molmol</i> (Engl.) Engl. ex Tschirch	Reçine

240	Cactaceae	<i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	Gövde
241	Cactaceae	<i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	Gövde
242	Cactaceae	<i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	Usare
243	Cactaceae	<i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	Çiçek
244	Cactaceae	<i>Selenicereus grandiflorus</i> (L.) Britton & Rose	Uçucu yağı
245	Canellaceae	<i>Canella winterana</i> (L.) Gaertn.	Kabuk
246	Canellaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	Tohum
247	Cannabaceae	<i>Humulus lupulus</i> L.	Salgı tüyü
248	Cannabaceae	<i>Humulus lupulus</i> L.	Strobil
249	Caprifoliaceae	<i>Cephalaria syriaca</i> L.	Tohum
250	Caprifoliaceae	<i>Lonicera caerulea</i> L.	Meyve
251	Caprifoliaceae	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök
252	Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	Meyve
253	Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	Yaprak
254	Caryophyllaceae	<i>Herniaria glabra</i> L.	Toprak üstü
255	Caryophyllaceae	<i>Herniaria hirsuta</i> L.	Toprak üstü
256	Caryophyllaceae	<i>Spergularia rubra</i> (L.) J.Presl et C.Presl	Bütün bitki
257	Caryophyllaceae	<i>Spinacia oleracea</i> L.	Yaprak
258	Chlorellaceae	<i>Chlorella sorokiniana</i> Shihira et RW. Krauss.	Tümü
259	Chlorellaceae	<i>Chlorella vulgaris</i> Beij.	Tümü
260	Cistaceae	<i>Cistus x incanus</i> L.	Toprak üstü
261	Clusiaceae	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Yaprak
262	Clusiaceae	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Yaprak
263	Clusiaceae	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Meyve
264	Clusiaceae	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Kabuk
265	Clusiaceae	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve
266	Clusiaceae	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve
267	Clusiaceae	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve kabuğu
268	Convolvulaceae	<i>Cuscuta chinensis</i> Lam.	Tohum
269	Convolvulaceae	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	Yumru
270	Crassulaceae	<i>Rhodola rosea</i> L.	Kök
271	Cucurbitaceae	<i>Cucumis melo</i> L.	Meyve
272	Cucurbitaceae	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Tohum
273	Cucurbitaceae	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve
274	Cucurbitaceae	<i>Momordica grosvenorii</i> Swingle	Meyve
275	Cupressaceae	<i>Cupressus sempervirens</i> L.	Kozalak
276	Cupressaceae	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve
277	Cupressaceae	<i>Juniperus communis</i> L.	Sürgün
278	Cupressaceae	<i>Juniperus communis</i> L.	Odon
279	Cupressaceae	<i>Juniperus drupacea</i> Labill.	Meyve
280	Cupressaceae	<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Meyve
281	Cupressaceae	<i>Thuja articulata</i> Vahl	Oleoresin
282	Cyperaceae	<i>Cyperus esculentus</i> L.	Yumru
283	Dunaliellaceae	<i>Dunaliella salina</i> Teodoresco	Tamamı
284	Elaeagnaceae	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	Çiçek
285	Elaeagnaceae	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	Meyve
286	Elaeocarpaceae	<i>Aristotelia chilensis</i> (Mol.) Stuntz	Meyve
287	Equisetaceae	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü
288	Ericaceae	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.	Yaprak
289	Ericaceae	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.	Çiçek
290	Ericaceae	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.	Toprak üstü
291	Ericaceae	<i>Vaccinium corymbosum</i> L.	Meyve
292	Ericaceae	<i>Vaccinium corymbosum</i> L.	Meyve

		L.	
293	Ericaceae	<i>Vaccinium corymbosum</i> L.	Meyve
294	Ericaceae	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve
295	Ericaceae	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Yaprak
296	Ericaceae	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Yaprak
297	Ericaceae	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve
298	Ericaceae	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	Meyve
299	Ericaceae	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	Yaprak
300	Euphorbiaceae	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	Nışasta
301	Euphorbiaceae	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	Dirençli nışasta
302	Euphorbiaceae	<i>Plukenetia volubilis</i> L.	Sabit yağı
303	Fabaceae	<i>Acacia arabica</i> (Lam.) Willd.	Zamkı
304	Fabaceae	<i>Acacia senegal</i> (L.) Willd.	Zamkı
305	Fabaceae	<i>Arachis hypogaea</i> L.	Sabit yağı
306	Fabaceae	<i>Astragalus gummifer</i> Labill. Ve bazı astragalus türleri	Zamkı
307	Fabaceae	<i>Astragalus membranaceus</i> Moench	Kök
308	Fabaceae	<i>Astragalus mongolicus</i> Bunge	Kök
309	Fabaceae	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak
310	Fabaceae	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve
311	Fabaceae	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve
312	Fabaceae	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak
313	Fabaceae	<i>Cassia fistula</i> L.	Meyve
314	Fabaceae	<i>Ceratonja siliqua</i> L.	Meyve
315	Fabaceae	<i>Cicer arietinum</i> L.	Tohum
316	Fabaceae	<i>Clitoria ternatea</i> L.	Çiçek
317	Fabaceae	<i>Cyanopsis tetragonoloba</i> (L.) Taub.	Zamk
318	Fabaceae	<i>Cyclopia genistoides</i> Vent.	Toprak üstü
319	Fabaceae	<i>Cyclopia intermedia</i> E.Mey.	Toprak üstü
320	Fabaceae	<i>Dimorphandra mollis</i> Benth.	Meyve
321	Fabaceae	<i>Galega officinalis</i> L.	Tüm Kısımları
322	Fabaceae	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve
323	Fabaceae	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum
324	Fabaceae	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök
325	Fabaceae	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök
326	Fabaceae	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök
327	Fabaceae	<i>Medicago sativa</i> L.	ToprakÜstü
328	Fabaceae	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü
329	Fabaceae	<i>Ononis spinosa</i> L.	Toprak Üstü
330	Fabaceae	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök
331	Fabaceae	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Meyve Kabuğu
332	Fabaceae	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Tohum
333	Fabaceae	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye filizi
334	Fabaceae	<i>Pterocarpus santalinus</i> L.f.	Odun
335	Fabaceae	<i>Pueraria lobata</i> (Willd.) Ohwi	Kök
336	Fabaceae	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Çiçek
337	Fabaceae	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve pulpası
338	Fabaceae	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve
339	Fabaceae	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek
340	Fabaceae	<i>Trifolium repens</i> L.	Uçucu yağı
341	Fabaceae	<i>Trigonella caerulea</i> (L.) Ser.	Toprak üstü
342	Fabaceae	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum
343	Fabaceae	<i>Ulex europaeus</i> subsp. <i>europaeus</i> L.	Uçucu yağı
344	Fagaceae	<i>Fagus orientalis</i> Lipsky	Kabuk
345	Fagaceae	<i>Quercus ithaburensis</i>	Tohum

		Decne.	
346	Fucaceae	<i>Ascophyllum nodosum</i> (L.) Le Jol.	Tümü
347	Fucaceae	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus
348	Gentianaceae	<i>Centaurium minus</i> Moench	Toprak üstü
349	Gentianaceae	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök
350	Gentianaceae	<i>Swertia chirata</i> Buch.-Ham. ex Wall.	Toprak üstü
351	Geraniaceae	<i>Pelargonium graveolens</i> L'Hér.	Uçucu yağı
352	Geraniaceae	<i>Pelargonium reniforme</i> (Andrews) Curtis	Kök
353	Geraniaceae	<i>Pelargonium reniforme</i> (Andrews) Curtis	Kök
354	Geraniaceae	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök
355	Geraniaceae	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök
356	Gigartinaceae	<i>Chondrus crispus</i> Stackhouse	Tallus
357	Ginkgoaceae	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak
358	Grossulariaceae	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak
359	Grossulariaceae	<i>Ribes nigrum</i> L.	Meyve
360	Grossulariaceae	<i>Ribes nigrum</i> L.	Tohum ve tohum sabit yağı
361	Grossulariaceae	<i>Ribes rubrum</i> L.	Meyve
362	Grossulariaceae	<i>Ribes rubrum</i> L.	Yaprak
363	Haematococcaceae	<i>Haematococcus pluvialis</i> Flotow	Tümü
364	Haematococcaceae	<i>Haematococcus pluvialis</i> Flotow	Tümü
365	Hamamelidaceae	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Kabuk
366	Hamamelidaceae	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Yaprak
367	Haplidiaceae	<i>Lithothamnion coralliodes</i>	Tümü
368	Hypericaceae	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Toprak üstü
369	Iridaceae	<i>Crocus sativus</i> L.	Stigma
370	Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Yaprak
371	Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Tohum
372	Krameriaceae	<i>Krameria triandra</i> Ruiz & Pav.	Kök
373	Lamiaceae	<i>Ajuga chamaepitys</i> (L.) Schreber	Toprak üstü
374	Lamiaceae	<i>Ballota nigra</i> L.	Toprak üstü
375	Lamiaceae	<i>Betonica officinalis</i> L.	Toprak üstü
376	Lamiaceae	<i>Coleus forskohlii</i> (Willd.) Briq.	Kök
377	Lamiaceae	<i>Dracocephalum moldavica</i> L.	Yaprak
378	Lamiaceae	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	Toprak üstü
379	Lamiaceae	<i>Lamium album</i> L.	Çiçek
380	Lamiaceae	<i>Lamium album</i> L.	Toprak üstü
381	Lamiaceae	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek
382	Lamiaceae	<i>Lavandula cariensis</i> Boiss.	Çiçek Durumu
383	Lamiaceae	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Çiçek Durumu
384	Lamiaceae	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	Toprak üstü
385	Lamiaceae	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak üstü
386	Lamiaceae	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak
387	Lamiaceae	<i>Mentha aquatica</i> L.	Toprak üstü
388	Lamiaceae	<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.	Toprak üstü
389	Lamiaceae	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak
390	Lamiaceae	<i>Mentha pulegium</i> L.	Toprak üstü
391	Lamiaceae	<i>Mentha rotundifolia</i> Huds.	Toprak üstü
392	Lamiaceae	<i>Mentha spicata</i> var. <i>Crispata</i> (Schrad. ex Willd.) Schinz & Thell.	Yaprak
393	Lamiaceae	<i>Mentha suaveolens</i> Ehrh.	Uçucu yağı
394	Lamiaceae	<i>Monarda didyma</i> L.	Çiçek
395	Lamiaceae	<i>Nepeta cataria</i> L.	Toprak üstü
396	Lamiaceae	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Toprak üstü
397	Lamiaceae	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Tohum
398	Lamiaceae	<i>Ocimum gratissimum</i> L.	Yaprak

399	Lamiaceae	<i>Origanum heracleoticum</i> L.	Toprak üstü
400	Lamiaceae	<i>Origanum majorana</i> L.	Toprak üstü
401	Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Toprak üstü
402	Lamiaceae	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak üstü
403	Lamiaceae	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak
404	Lamiaceae	<i>Pogostemon patchouly</i> Pellet.-Saut.	Yaprak
405	Lamiaceae	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak
406	Lamiaceae	<i>Salvia grandiflora</i> Etl.	Yaprak
407	Lamiaceae	<i>Salvia hispanica</i> L.	Tohum
408	Lamiaceae	<i>Salvia hispanica</i> L.	Sabit yağ
409	Lamiaceae	<i>Salvia officinalis</i> L.	Ekstresi
410	Lamiaceae	<i>Salvia officinalis</i> L.	Yaprak
411	Lamiaceae	<i>Salvia sclarea</i> L.	Çiçek
412	Lamiaceae	<i>Salvia sclarea</i> L.	Yaprak
413	Lamiaceae	<i>Salvia triloba</i> L.f.	Yaprak
414	Lamiaceae	<i>Satureja biflora</i> Briq.	Toprak üstü
415	Lamiaceae	<i>Satureja cuneifolia</i> Ten.	Toprak üstü
416	Lamiaceae	<i>Satureja hortensis</i> L.	Toprak üstü
417	Lamiaceae	<i>Satureja montana</i> L.	Toprak üstü
418	Lamiaceae	<i>Sideritis clandestina</i> (Bory&Chaub.) Hayek	Toprak üstü
419	Lamiaceae	<i>Sideritis Raeseri</i> Boiss.&Heldr.	Toprak üstü
420	Lamiaceae	<i>Sideritis scardica</i> Griseb	Toprak üstü
421	Lamiaceae	<i>Teucrium scorodonia</i> L.	Uçucu yağ
422	Lamiaceae	<i>Teucrium polium</i> L.	Toprak üstü
423	Lamiaceae	<i>Thymbra spicata</i> L.	Toprak üstü
424	Lamiaceae	<i>Thymus serpyllum</i> L.	Toprak üstü
425	Lamiaceae	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü
426	Lamiaceae	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ
427	Lamiaceae	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ
428	Lamiaceae	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü
429	Lamiaceae	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ
430	Lamiaceae	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ
431	Lamiaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Meyve
432	Laminariaceae	<i>Macrocystis pyrifera</i> (L.) C.Agardh	Tallus
433	Laminariaceae	<i>Macrocystis pyrifera</i> (L.) C.Agardh	Tallus
434	Lauraceae	<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl	Kabuk
435	Lauraceae	<i>Cinnamomum zeylanicum</i> Blume	Kabuk
436	Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Yaprak
437	Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Meyve
438	Lauraceae	<i>Persea gratissima</i> C.F.Gaertn.	Yaprak
439	Lauraceae	<i>Persea gratissima</i> C.F.Gaertn.	Meyve
440	Linaceae	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum
441	Linaceae	<i>Lippia citriodora</i> (Lam.) Kunth	Yaprak
442	Lycopodiaceae	<i>Huperzia serrata</i> (Thunb.) Trevis	Toprak üstü
443	Lycopodiaceae	<i>Lycopodium clavatum</i> L.	Toprak üstü
444	Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Pericarpium
445	Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Çiçek
446	Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Sabit yağı
447	Lythraceae	<i>Punica granatum</i> L.	Usaresi
448	Magnoliaceae	<i>Magnolia officinalis</i> Rehder & E.H.Wilson	Kabuk
449	Malpighiaceae	<i>Malpighia punicifolia</i> L.	Meyve
450	Malvaceae	<i>Adansonia digitata</i> L.	Meyve
451	Malvaceae	<i>Alcea rosea</i> L.	Çiçek
452	Malvaceae	<i>Althea officinalis</i> L.	Yaprak
453	Malvaceae	<i>Althea officinalis</i> L.	Kök
454	Malvaceae	<i>Althea officinalis</i> L.	Çiçek
455	Malvaceae	<i>Corchorus olitorius</i> L.	Yaprak
456	Malvaceae	<i>Hibiscus abelmoschus</i> L.	Çiçek
457	Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Çiçek
458	Malvaceae	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> L.	Çiçek
459	Malvaceae	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	Çiçek
460	Malvaceae	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	Tohum

461	Malvaceae	<i>Malva Neglecta</i> Wallr.	Çiçek
462	Malvaceae	<i>Malva Neglecta</i> Wallr.	Yaprak
463	Malvaceae	<i>Malva Sylvestris</i> L.	Çiçek
464	Malvaceae	<i>Malva Sylvestris</i> L.	Yaprak
465	Malvaceae	<i>Theobroma cacao</i> L.	Tohum Kabuğu
466	Malvaceae	<i>Theobroma cacao</i> L.	Pulpa
467	Malvaceae	<i>Tilia Argentea</i> Desfontaines	Çiçek
468	Malvaceae	<i>Tilia cordata</i> Miller	Tiliae carbo
469	Malvaceae	<i>Tilia cordata</i> Miller	Yaprak
470	Malvaceae	<i>Tilia cordata</i> Miller	Çiçek
471	Malvaceae	<i>Tilia cordata</i> Miller	Oğun
472	Malvaceae	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Yaprak
473	Malvaceae	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Çiçek
474	Malvaceae	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Tiliae carbo
475	Malvaceae	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Oğun
476	Malvaceae	<i>Tilia tomentosa</i> Moench	Çiçek
477	Microcystaceae	<i>Spirulina platensis</i> (Gomont) Geitler	Tallus
478	Monascaceae	<i>Monascus purpureus</i> Went	Kendisi
479	Monimiaceae	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak
480	Moraceae	<i>Ficus carica</i> L.	Meyve
481	Moraceae	<i>Morus alba</i> L.	Yaprak
482	Moraceae	<i>Morus alba</i> L.	Meyve
483	Moraceae	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak
484	Moraceae	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve
485	Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	Yaprak
486	Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	Tohum
487	Musaceae	<i>Musa paradisiaca</i> L.	Meyve
488	Myrtaceae	<i>Backhousia citriodora</i> F.Muell.	Yaprak
489	Myrtaceae	<i>Eucalyptus fruticetorum</i> F. Von Mueller	Uçucu yağ
490	Myrtaceae	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ
491	Myrtaceae	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak
492	Myrtaceae	<i>Eucalyptus smithii</i> R.T. Baker	Uçucu yağ
493	Myrtaceae	<i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb	Tomurcuk
494	Myrtaceae	<i>Melaleuca alternifolia</i> Cheel	Yaprak
495	Myrtaceae	<i>Myrciaria cauliflora</i> (Mart.) O.Berg	Meyve
496	Myrtaceae	<i>Myrciaria dubia</i> (Kunth) McVaugh	Meyve
497	Myrtaceae	<i>Myrica gale</i> L.	Uçucu yağ
498	Myrtaceae	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus
499	Myrtaceae	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve
500	Myrtaceae	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak
501	Myrtaceae	<i>Pimenta officinalis</i> Lindl.	Meyve
502	Myrtaceae	<i>Psidium guajava</i> L.	Meyve
503	Nelumbonaceae	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn	Yaprak
504	Nelumbonaceae	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn	Tohum
505	Nitrariaceae	<i>Peganum harmala</i> L.	Tohum
506	Oleaceae	<i>Fraxinus ornus</i> L.	Usare
507	Oleaceae	<i>Jasminum officinale</i> L.	Çiçek
508	Oleaceae	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak
509	Oleaceae	<i>Olea europea</i> L.	Sabit yağ
510	Oleaceae	<i>Olea europea</i> L.	Meyve
511	Oleaceae	<i>Osmanthus fragrans</i> Lour.	Çiçek
512	Onagraceae	<i>Epilobium angustifolium</i> L.	Toprak üstü
513	Onagraceae	<i>Epilobium Parviflorum</i> Schreb	Toprak üstü
514	Onagraceae	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit Yağ
515	Orchidaceae	<i>Vanilla fragrans</i> Ames	Meyve
516	Orchidaceae	<i>Vanilla fragrans</i> Ames	Tohum
517	Orobanchaceae	<i>Euphrasia officinalis</i>	Toprak üstü
518	Paeoniaceae	<i>Paeonia veitchii</i> Lynch	Kırmızı kök
519	Papaveraceae	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Toprak Üstü
520	Papaveraceae	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Çiçek
521	Papaveraceae	<i>Papaver somniferum</i> L.	Tohum
522	Parmeliaceae	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus

523	Passifloraceae	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü
524	Passifloraceae	<i>Turnera diffusa</i> var. <i>aphrodis</i>	Yaprak
525	Pedaliaceae	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök
526	Pedaliaceae	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru
527	Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Sabit yağı
528	Phyllanthaceae	<i>Embllica officinalis</i> Gaertn.	Meyve
529	Pinaceae	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Kabuk
530	Pinaceae	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Yaprak
531	Pinaceae	<i>Pinus nigra</i> Aiton	Reçine
532	Pinaceae	<i>Pinus pinaster</i> Aiton	Kabuk
533	Pinaceae	<i>Pinus pinaster</i> Aiton	Yaprak
534	Piperaceae	<i>Piper cubeba</i> L.fil.	Meyve
535	Piperaceae	<i>Piper longum</i> L.	Meyve
536	Piperaceae	<i>Piper nigrum</i> L.	Meyve
537	Plantaginaceae	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Toprak üstü
538	Plantaginaceae	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Yaprak
539	Plantaginaceae	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Toprak üstü
540	Plantaginaceae	<i>Plantago major</i> L.	Toprak üstü
541	Plantaginaceae	<i>Plantago media</i> L.	Toprak üstü
542	Plantaginaceae	<i>Plantago ovata</i> Forsk.	Tohum kabuğu
543	Plantaginaceae	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum
544	Poaceae	<i>Agropyron repens</i> (L.) Beauv.	Rizom
545	Poaceae	<i>Andropogon citratus</i> DC.	Yaprak
546	Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Tohum
547	Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Meyve
548	Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Tohum kabuğu
549	Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Toprak üstü
550	Poaceae	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrab.	Sürgün
551	Poaceae	<i>Cymbopogon citratus</i> (hort. ex DC.) Stapf	Toprak üstü
552	Poaceae	<i>Dendrocalamus asper</i> (Schult.) Backer	Sürgün
553	Poaceae	<i>Eragrostis tef</i> (Zucc.) Trotter	Tohum
554	Poaceae	<i>Hordeum chilense</i> Roem. Et Schult x <i>Triticum turgidum</i> L.	Tohum
555	Poaceae	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Meyve
556	Poaceae	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Sürgün
557	Poaceae	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Sürgün
558	Poaceae	<i>Oryza sativa</i> L.	Tane
559	Poaceae	<i>Oryza sativa</i> L.	Meyve kabuğu
560	Poaceae	<i>Oryza sativa</i> L.	Nışasta
561	Poaceae	<i>Pennisetum glaucum</i> (L.) R.Br.	Tohum
562	Poaceae	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	Tohum
563	Poaceae	<i>Triticum sativum</i> Lam.	Kepek
564	Poaceae	<i>Triticum sativum</i> Lam.	Tohum
565	Poaceae	<i>Triticum sativum</i> Lam.	Toprak üstü
566	Poaceae	<i>Triticum spelta</i> L.	Tohum
567	Poaceae	<i>Zea mays</i> L.	Stylus
568	Poaceae	<i>Zea mays</i> L.	Tohum
569	Polygalaceae	<i>Polygala senega</i> L.	Kök
570	Polygalaceae	<i>Polygala tenuifolia</i> Willd.	Kök
571	Polygonaceae	<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench	Toprak üstü
572	Polygonaceae	<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench	Tohum
573	Polygonaceae	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Toprak Üstü
574	Polygonaceae	<i>Polygonum cuspidatum</i> Siebold & Zucc.	Kök
575	Polygonaceae	<i>Polygonum cuspidatum</i> Siebold & Zucc.	Kök
576	Polygonaceae	<i>Rheum officinale</i> Baill.	Uçucu yağı
577	Polygonaceae	<i>Rumex acetosa</i> L.	Toprak üstü
578	Polygonaceae	<i>Rumex acetosella</i> L.	Toprak üstü
579	Polypodiaceae	<i>Polypodium leucotomos</i> Hieron.	Toprak üstü
580	Polypodiaceae	<i>Polypodium leucotomos</i> Hieron.	Yaprak
581	Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Toprak üstü

582	Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Yaprak
583	Primulaceae	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek
584	Primulaceae	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök
585	Primulaceae	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek
586	Primulaceae	<i>Primula veris</i> L.	Kök
587	Ranunculaceae	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Kök
588	Ranunculaceae	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Rizom
589	Ranunculaceae	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök
590	Ranunculaceae	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök
591	Ranunculaceae	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum
592	Rhamnaceae	<i>Hovenia dulcis</i> Thunb.	Meyve
593	Rhamnaceae	<i>Hovenia dulcis</i> Thunb.	Meyve
594	Rhamnaceae	<i>Hovenia dulcis</i> Thunb.	Meyve
595	Rhamnaceae	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve
596	Rhamnaceae	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Kabuğu
597	Rhamnaceae	<i>Zizyphus jujuba</i> (L.) Gaertn.	Meyve
598	Rosaceae	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	Toprak üstü
599	Rosaceae	<i>Alchemilla alpina</i> Neill.	Toprak üstü
600	Rosaceae	<i>Alchemilla arvensis</i> (L.) Scop.	Toprak üstü
601	Rosaceae	<i>Alchemilla vulgaris</i> L.	Toprak üstü
602	Rosaceae	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	Meyve
603	Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak
604	Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Meyve
605	Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçek, yaprak
606	Rosaceae	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçek, yaprak
607	Rosaceae	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Meyve
608	Rosaceae	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçek, yaprak
609	Rosaceae	<i>Cydonia vulgaris</i> Pers.	Meyve
610	Rosaceae	<i>Cydonia vulgaris</i> Pers.	Tohum
611	Rosaceae	<i>Cydonia vulgaris</i> Pers.	Yaprak
612	Rosaceae	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek
613	Rosaceae	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü
614	Rosaceae	<i>Geum urbanum</i> L.	Toprak üstü
615	Rosaceae	<i>Geum urbanum</i> L.	Kök
616	Rosaceae	<i>Laurocerasus officinalis</i> Roemer	Meyve
617	Rosaceae	<i>Potentilla tormentilla</i>	Rizom
618	Rosaceae	<i>Prunus africana</i> (Hook. fil.) Kalkman	Kabuk
619	Rosaceae	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum
620	Rosaceae	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Çekirdek
621	Rosaceae	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Meyve
622	Rosaceae	<i>Prunus avium</i> (L.) L.	Meyve
623	Rosaceae	<i>Prunus avium</i> (L.) L.	Meyve sapı
624	Rosaceae	<i>Prunus cerasus</i> L.	Meyve
625	Rosaceae	<i>Prunus cerasus</i> L.	Meyve sapı
626	Rosaceae	<i>Prunus domestica</i> L.	Meyve
627	Rosaceae	<i>Prunus dulcis</i> D.A.Webb	Tohum
628	Rosaceae	<i>Prunus mume</i> Sieb. et Zucc.	Meyve
629	Rosaceae	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch	Meyve
630	Rosaceae	<i>Prunus spinosa</i> L.	Meyve
631	Rosaceae	<i>Pyrus aucuparia</i> (L.) Gaertn.	Meyve
632	Rosaceae	<i>Pyrus communis</i> L.	Meyve
633	Rosaceae	<i>Pyrus malus</i> L.	Meyve
634	Rosaceae	<i>Rosa canina</i> L.	Meyve
635	Rosaceae	<i>Rosa canina</i> L.	Sabit yağı
636	Rosaceae	<i>Rubus deliciosus</i> Torr.	Meyvesi
637	Rosaceae	<i>Rubus fruticosus</i> L.	Meyve
638	Rosaceae	<i>Rubus fruticosus</i> L.	Yaprak
639	Rosaceae	<i>Rubus idaeus</i> L.	Yaprak
640	Rosaceae	<i>Rubus idaeus</i> L.	Meyve
641	Rosaceae	<i>Rubus suavissimus</i> S.K.Lee	Yaprak
642	Rosaceae	<i>Sorbus domestica</i> L.	Yaprak
643	Rubiaceae	<i>Cinchona succirubra</i>	Kabuk

		Pav. ex Klotzsch	
644	Rubiaceae	<i>Coffea arabica</i> L.	Tohum
645	Rubiaceae	<i>Coffea canephora</i> Pierre ex A.Froehner	Tohum
646	Rubiaceae	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak üstü
647	Rubiaceae	<i>Galium verum</i> L.	Toprak üstü
648	Rubiaceae	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Meyve
649	Rubiaceae	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Yaprak
650	Rubiaceae	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk
651	Rubiaceae	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk
652	Rutaceae	<i>Barosma betulina</i> (P.J.Bergius) Bartl. & H.L.Wendl.	Yaprak
653	Rutaceae	<i>Citrus aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	Meyve
654	Rutaceae	<i>Citrus aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	Pericarpium
655	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Yaprak
656	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Çiçek
657	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Meyve
658	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Pericarpium
659	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>dulcis</i>	Çiçek
660	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>dulcis</i>	Çiçek
661	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>dulcis</i>	Pericarpium
662	Rutaceae	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>dulcis</i>	Pericarpium
663	Rutaceae	<i>Citrus bergamia</i> Risso & Poit.	Pericarpium
664	Rutaceae	<i>Citrus bergamia</i> Risso & Poit.	Meyve
665	Rutaceae	<i>Citrus bergamia</i> Risso & Poit.	Meyve usare
666	Rutaceae	<i>Citrus hystrix</i> DC.	Yaprak
667	Rutaceae	<i>Citrus junos</i> Sieb. ex Tanaka	Meyve suyu
668	Rutaceae	<i>Citrus limon</i> (L.) Osbeck	Meyve
669	Rutaceae	<i>Citrus limon</i> (L.) Osbeck	Pericarpium
670	Rutaceae	<i>Citrus nobilis</i> var. <i>deliciosa</i>	Pericarpium
671	Rutaceae	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	Pericarpium
672	Rutaceae	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	Pericarpium
673	Rutaceae	<i>Citrus paradisi</i> Macfad.	Meyve
674	Rutaceae	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	Meyve
675	Rutaceae	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	Pericarpium
676	Rutaceae	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck	Çiçek
677	Rutaceae	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck	Yaprak
678	Rutaceae	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck	Meyve
679	Rutaceae	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck	Pericarpium
680	Rutaceae	<i>Murraya koenigii</i> (L.) Spreng.	Yaprak
681	Salicaceae	<i>Populus candicans</i> Aiton	Tomurcuk
682	Salicaceae	<i>Populus nigra</i> L.	Tomurcuk
683	Salicaceae	<i>Populus Takamahaca</i> , <i>Populus türleri</i>	Tomurcuk
684	Salicaceae	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk
685	Salicaceae	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk
686	Salicaceae	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk
687	Salicaceae	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk
688	Salvadoraceae	<i>Salvadora persica</i> L.	Dal
689	Sapindaceae	<i>Acer saccharum</i> Marshall	Gövde usare
690	Sapindaceae	<i>Aesculus</i> <i>hippocastanum</i> L.	Kabuğu
691	Sapindaceae	<i>Aesculus</i> <i>hippocastanum</i> L.	Çiçek
692	Sapindaceae	<i>Aesculus</i> <i>hippocastanum</i> L.	Yaprak
693	Sapindaceae	<i>Aesculus</i> <i>hippocastanum</i> L.	Tohum

694	Sapindaceae	<i>Paullinia cupana</i> Kunth	Tohum
695	Sapotaceae	<i>Argania spinosa</i> (L.) Skeels	Sabit yağ
696	Sapotaceae	<i>Pouteria lucuma</i> (Ruiz&Pav.) Kuntze	Meyve
697	Schisandraceae	<i>Illicium verum</i> Hook. fil.	Meyve
698	Schisandraceae	<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.	Meyve
699	Scrophulariaceae	<i>Verbascum densiflorum</i> Bertoloni	Çiçek
700	Scrophulariaceae	<i>Verbascum densiflorum</i> Bertoloni	Yaprak
701	Scrophulariaceae	<i>Verbascum Phlomoides</i> L.	Çiçek
702	Scrophulariaceae	<i>Verbascum Phlomoides</i> L.	Yaprak
703	Scrophulariaceae	<i>Verbascum Thapsus</i> L.	Çiçek
704	Scrophulariaceae	<i>Verbascum Thapsus</i> L.	Yaprak
705	Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve
706	Solanaceae	<i>Lycium barbarum</i> L.	Meyve
707	Solanaceae	<i>Lycium chinense</i> Mill.	Meyve
708	Solanaceae	<i>Lycopersicon</i> <i>esculentum</i> Mill.	Meyve
709	Solanaceae	<i>Lycopersicon</i> <i>esculentum</i> Mill.	Meyve
710	Sterculiaceae	<i>Cola vera</i> K.Schum.	Tohumu
711	Theaceae	<i>Camelia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak
712	Theaceae	<i>Camelia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak
713	Theaceae	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak
714	Theaceae	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak
715	Theaceae	<i>Thea sinensis</i> L.	Yaprak
716	Ulmaceae	<i>Ulmus rubra</i> Muhl.	Kabuk
717	Ulvaceae	<i>Ulva lactuca</i> L.	Tümü
718	Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök
719	Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak
720	Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum
721	Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü
722	Urticaceae	<i>Urtica urens</i> L.	Kök
723	Urticaceae	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak
724	Urticaceae	<i>Urtica urens</i> L.	Tohum
725	Urticaceae	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü
726	Verbenaceae	<i>Verbena officinalis</i> L.	Toprak üstü
727	Verbenaceae	<i>Veronica beccabunga</i> L.	Toprak üstü
728	Verbenaceae	<i>Veronica officinalis</i> L.	Toprak üstü
729	Violaceae	<i>Viola odorata</i> L.	Çiçek
730	Violaceae	<i>Viola tricolor</i> L.	Toprak üstü
731	Vitaceae	<i>Vitis rotundifolia</i> Michx.	Tohum
732	Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Tohum
733	Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Pericarpium
734	Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Yaprak
735	Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Meyve
736	Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	Rizom
737	Zingiberaceae	<i>Alpinia officinarum</i> Hance	Rizom
738	Zingiberaceae	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom
739	Zingiberaceae	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök
740	Zingiberaceae	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök
741	Zingiberaceae	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom
742	Zingiberaceae	<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe	Rizom
743	Zingiberaceae	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton	Meyve
744	Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom
745	Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Kök
746	Zygophyllaceae	<i>Guaiacum officinale</i> L.	Odun
747	Zygophyllaceae	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Meyve

EK-2 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI P BİTKİ LİSTESİNDE YER ALAN BİTKİLERİN KONTRENDİKE OLDUĞU HASTALIK TABLOLARI

Tablo 11. Cerrahi Öncesi ve Kanama Problemlerinde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	UYARILAR VE ÖNLEMLER
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
3	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
4	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Cerrahi operasyondan 1 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5,6)
5	<i>Althea officinalis</i> L.	Kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
6	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
7	<i>Borago officinalis</i> L.	Sabit yağ	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
8	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Trombosit agregasyonunu inhibe eder (8)
9	<i>Carum carvi</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
10	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
11	<i>Cichorium intybus</i> L.	Kökü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
12	<i>Citrus aurantium</i> var. <i>amara</i> L.	Meyve kabuğu	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
13	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
14	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
15	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C ve hibritleri	Çiçekli yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
16	<i>Crocus sativus</i> L.	Stigma	Trombosit agregasyonunu inhibe eder (8)
17	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Kanama problemi olan kişiler kullanmamalı (2,5)
18	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Kanama problemi olan kişiler kullanmamalı (2,5)
19	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
20	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
21	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
22	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak	Cerrahi operasyondan önce kullanımı kesilmelidir (1,5)
23	<i>Humulus lupulus</i> L.	Çiçek durumu	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
24	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
25	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
26	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
27	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
28	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
29	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Toprak Üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
30	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit Yağ	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
31	<i>Origanum majorana</i> L.	Toprak Üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
32	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
33	<i>Paeonia veitchii</i> Lynch	Kırmızı kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
34	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök	Cerrahi operasyondan 1 hafta önce kullanımı

			kesilmelidir (1,5)
35	<i>Panax quinquefolius</i> L.	Kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
36	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
37	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
38	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök ekstresi	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
39	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
40	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
41	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Kabuk ekstresi	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
42	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Yaprak ekstresi	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
43	<i>Prunus dulcis</i> D.A.Webb	Tohum	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
44	<i>Punica granatum</i> L.	Meyve Kabuğu	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
45	<i>Punica granatum</i> L.	Çiçek	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
46	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Pıhtılaşma bozuklukları (13)
47	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Pıhtılaşma bozuklukları (13)
48	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Pıhtılaşma bozuklukları (13)
49	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (1,5)
50	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve pulpası	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
51	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
52	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
53	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
54	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
55	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
56	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Meyve	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)
57	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum	Kanama riskini arttırabileceği uyarısında bulunulmuştur (2)
58	<i>Vitis vinifera</i> L.	Yaprak	Cerrahi operasyondan 2 hafta önce kullanımı kesilmelidir (5)

Tablo 12. Böbrek Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Gövde Kabuğu	Kronik böbrek hastalıkları (1)
2	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	Kronik böbrek hastalıkları (1,2)
3	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak	Böbrek hastalıkları (2)
4	<i>Apium graveolens</i> L.	Kök	Böbrek hastalıkları (2)
5	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Böbrek hastalıkları (7)
6	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Böbrek hastalıkları (5)
7	<i>Asparagus officinalis</i> L.	Taze sürgünler	Böbrek hastalığından dolayı oluşan ödem (2)
8	<i>Betula</i> sp.	Yaprak	Böbrek hastalığından dolayı oluşan ödem (2)
9	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Böbrek hastalığından dolayı oluşan ödem (2,5)
10	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği böbrek hastalığı (5)
11	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	Böbrek yetmezliği (5)
12	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Kronik böbrek yetmezliği (1,6)
13	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	ekstre	Kronik böbrek yetmezliği (1,6)
14	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Kronik böbrek yetmezliği (6)
15	<i>Herniaria glabra</i> L.	Toprak Üstü	Böbrek hastalıkları (5)
16	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	Böbrek hastalıkları (5)
17	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi	Böbrek hastalıkları (5)
18	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Akut-kronik böbrek iltihaplanması, böbrek hastalıkları

			(1,5,11)
19	<i>Levisticum officinale</i> W.D.J.Koch	Kök	Bozulmuş böbrek fonksiyonu, böbrekte akut enflamasyon (2)
20	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Böbrek taşı varlığı (1)
21	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum	Böbrek yetmezliği (1,5)
22	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Böbrek yetmezliği (5)
23	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,2,5)
24	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,2,5)
25	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak	Böbrek hastalığından dolayı oluşan ödem (5)
26	<i>Piper cubeba</i> L.fil.	Meyve	Böbrek inflamasyonu (11)
27	<i>Ribes nigrum</i> L.	Sabit yağ	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,2)
28	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Böbrek hastalıklarında kontrendikedir (1)
29	<i>Rumex acetosella</i> L.	Toprak Üstü	Böbrek taşı olanlar ve böbrek taşı gelişme riski olanlar (5)
30	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Toprak Üstü	Böbrek hastalıkları (1)
31	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Rizom	Böbrek hastalıkları (1,2)
32	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Şiddetli böbrek fonksiyon bozukluğu (13)
33	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Şiddetli böbrek fonksiyon bozukluğu (13)
34	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Şiddetli böbrek fonksiyon bozukluğu (13)
35	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Şiddetli böbrek fonksiyon bozukluğu (13)
36	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
37	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
38	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
39	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
40	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
41	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
42	<i>Urtica urens</i> L.	Tohum	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
43	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	Böbrek yetmezliğinden dolayı oluşan ödem (1,15)
44	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve	Böbrek taşı ve böbrek hastalıkları (5)

Tablo 13. Çocuk ve Ergenlerde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	18 yaş altı çocuklar (3,5)
2	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Gövde Kabuğu	18 yaş altı çocuklar (1,3)
3	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Çiçek	18 yaş altı çocuklar (3)
4	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Yaprak	18 yaş altı çocuklar (3)
5	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	10 (1,2), 12 (4) yaş altı çocuklar
6	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	10 (1,2,6), 12 (4,5,13) yaş altı çocuklar
7	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel	12 yaş altı çocuklar (4,5)
8	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	12 yaş altındaki çocuklar (2,5,7)
9	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	18 yaş altındaki çocuklar (5)
10	<i>Buglossoides arvensis</i> (L.) I.M.Johnst	Tohum yağı	3 yaşından küçük çocuklar (4)
11	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü	18 yaş altı çocuklar (2,5)
12	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	10 (1)-12 (4) yaşın altındaki çocuklar
13	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve	12 yaş altı çocuklar (4)
14	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	10 (1)-12 (4,13) yaşın altındaki çocuklar
15	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	12 (4,13) yaşının altındaki çocuklar
16	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Kök	12 yaş altındaki çocuklar (7)
17	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Rizom	12 yaş altındaki çocuklar (7)
18	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak	12 yaş altındaki çocuklar (1,2)
19	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçekli yaprak	12 yaş altındaki çocuklar (1,2)
20	<i>Epilobium angustifolium</i> L.	Toprak üstü	18 yaş altı çocuklar (5)
21	<i>Epilobium Parviflorum</i> Schreb	Toprak üstü	18 yaş altı çocuklar (5)
22	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Toprak üstü	Çocuklar (2)
23	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Kök	Çocuklar (2)
24	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal& Maekava ex Honda	Toprak üstü	Çocuklar (2)
25	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal& Maekava ex Honda	Kök	Çocuklar (2)
26	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Toprak üstü	Çocuklar (2)
27	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Kök	Çocuklar (2)
28	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Toprak üstü	Çocuklar (2)
29	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Kök	Çocuklar (2)
30	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Toprak üstü	Çocuklar (2)
31	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Kök	Çocuklar (2)

32	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ	Çocuklar (7), 30 ayın altındaki bebeklerde kesinlikle kullanılmamalıdır (5)
33	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Çocuklar (7), 30 ayın altındaki bebeklerde kesinlikle kullanılmamalıdır (5)
34	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Yaprak	18 yaş altı çocuklar (3)
35	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Yaprak ekstresi	18 yaş altı çocuklar (3)
36	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Meyve	18 yaş altı çocuklar (3)
37	<i>Garcinia cambogia</i> (Gaertn.) Desr.	Kabuk	18 yaş altı çocuklar (3)
38	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Küçük çocuklar (8)
39	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve	12 yaş altındaki çocuklar (5)
40	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	12 yaş altındaki çocuklar (5)
41	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek	12 yaş altı çocuklar (5)
42	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü	12 yaş altı çocuklar (5)
43	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak	12 yaş altı çocuklar (5)
44	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit Yağ	12 yaş altı çocuklar (5)
45	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Çocuklarda 18 yaş altında kullanılmamalıdır (5)
46	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök	Çocuklarda 18 yaş altında kullanılmamalıdır (5)
47	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	12 yaş altı çocuklarda kullanımı kontrendikedir (8)
48	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Kabuk ekstresi	18 yaş altı çocuklar (3)
49	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Yaprak ekstresi	18 yaş altı çocuklar (3)
50	<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman	Kabuk ekstresi	12 yaş altı çocuklar (2,7)
51	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum	Çocukluk çağı (8)
52	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	12 yaş altı çocuklar tarafından kullanılmamalıdır (3,4,5,11,13)
53	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	12 yaş altındaki çocuklar (9), 18 yaş altındaki çocuklar ve ergenler (13)
54	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	12 yaş altındaki çocuklar (9), 18 yaş altındaki çocuklar ve ergenler (13)
55	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	12 yaş altındaki çocuklar (9), 18 yaş altındaki çocuklar ve ergenler (13)
56	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	12 yaş altındaki çocuklar (9), 18 yaş altındaki çocuklar ve ergenler (13)
57	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	Toprak üstü	6 yaş altı çocuklar (4)
58	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	12 yaş altındaki çocuklarda (5)
59	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	18 yaş altı çocuklar (2,5)
60	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	12 yaş altındaki çocuklar (5)
61	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	18 yaş altı çocuklarda (2,5)
62	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Meyve	12 yaş altı çocuklarda (5)
63	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	12 yaş altındaki çocuklar (9)
64	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	18 yaş altındaki çocuklar (7).
65	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	12 yaş altındaki çocuklar (1,15)
66	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum	12 yaş altındaki çocuklar (1,15)
67	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	12 yaş altındaki çocuklar (1,15)
68	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	18 yaş altındaki çocuklar (7).
69	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	12 yaş altındaki çocuklar (1,15)
70	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	12 yaş altındaki çocuklar (1,15)
71	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	3 yaşından küçük çocuklar (1)
72	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Meyve (tohum)	Sıvı preparat kullanımı çocuklar üzerinde kullanılmamalı (1)
73	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	6 yaşın altındaki çocuklar (5)

Tablo 14. Karaciğer Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Karaciğer hastalıkları (5)
2	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Karaciğer hastalıkları (5)
3	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Karaciğer hastalıkları (5)
4	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Karaciğer hastalıkları (5)
5	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ	Karaciğer hastalıkları (2,5,7)
6	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Karaciğer hastalıkları (2,5,7)
7	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Siroz (1,6)
8	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Siroz (1,6)
9	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Karaciğer hastalıkları (5)
10	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	Toprak Üstü	Karaciğer rahatsızlığı olan/geçirmiş kişiler (5)
11	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Karaciğer hasarı olan kişiler (1)
12	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Meyve	Öyküsünde karaciğer hastalığı olan kişiler (5)
13	<i>Morinda citrifolia</i> L.	Yaprak	Öyküsünde karaciğer hastalığı olan kişiler (5)
14	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Karaciğer hastalıkları (5)

15	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Karaciğer hastalıkları (5)
16	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum	Karaciğer yetmezliği (1,5)
17	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak	Karaciğer hastalıkları (5)
18	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	Karaciğer hastalıkları (5)
19	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Şiddetli karaciğer fonksiyon bozukluğu (13)
20	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Şiddetli karaciğer fonksiyon bozukluğu (13)
21	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Şiddetli karaciğer fonksiyon bozukluğu (13)
22	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Şiddetli karaciğer fonksiyon bozukluğu (13)
23	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve	Karaciğer hastaları (7)
24	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Karaciğer hastalıkları (1,5)
25	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök	Karaciğer hastalıkları (11)

Tablo 15. Tiroid Bezi Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitki Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	Hipertiroidizm, graves veya basedow hastalığı, hashimoto tiroidi, tiroid bezinin kısmi olarak alınması (5)
2	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Hipertiroidizm durumlarında kullanılmamalıdır (5)
3	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök	Tiroid hastaları kullanılmamalıdır (5)
4	<i>Paullinia cupana</i> Kunth	Tohum	Hipertiroidizm durumlarında kullanılmamalıdır (5)
5	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Tiroid hastaları kullanılmamalıdır (5)
6	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Tiroid hastaları kullanılmamalıdır (5)

Tablo 16. Diyabette Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Diyabet hastaları (5)
2	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Diyabet hastaları (5)
3	<i>Rosa canina</i> L.	Meyve	Diyabet hastaları (5)
4	<i>Tamarindus indica</i> L.	Meyve pulpası	Diyabet hastaları (5)
5	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve	Diyabet hastaları (5)

Tablo 17. Kardiyovasküler Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Asparagus officinalis</i> L.	Taze sürgünler	Kalp yetmezliğine bağlı ödemler (2)
2	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Kan basıncı 180/90 değerinin üzerinde olan hastalar (7)
3	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Toprak üstü	Kalp hastaları (2)
4	<i>Epimedium brevicornus</i> Maxim	Kök	Kalp hastaları (2)
5	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal & Maekava ex Honda	Toprak üstü	Kalp hastaları (2)
6	<i>Epimedium koreanum</i> Nakal & Maekava ex Honda	Kök	Kalp hastaları (2)
7	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Toprak üstü	Kalp hastaları (2)
8	<i>Epimedium pubescens</i> Maxim.	Kök	Kalp hastaları (2)
9	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Toprak üstü	Kalp hastaları (2)
10	<i>Epimedium sagittatum</i> (Sieb. Et Zucc) Maxim.	Kök	Kalp hastaları (2)
11	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Toprak üstü	Kalp hastaları (2)
12	<i>Epimedium wushanense</i> T.S. Ying	Kök	Kalp hastaları (2)
13	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Kalp hastalıkları (2,5)
14	<i>Fragaria vesca</i> L.	Yaprak	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği ciddi kalp hastalığı durumları (5)
15	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	Kardiyovasküler hastalıklar (5)
16	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Hipertansiyon (1,6)
17	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Hipertansiyon (6)
18	<i>Herniaria glabra</i> L.	Toprak Üstü	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği ciddi kalp hastalığı durumları (5)

19	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	Hipertansiyon (2)
20	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi	Hipertansiyon (2)
21	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Kalp hastalıkları, hipertansiyon (5)
22	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği ciddi kalp hastalığı durumları (5)
23	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök	Hipertansiyon (5)
24	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum	Kalp hastalıkları (5,13)
25	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Kalp hastalıkları (5)
26	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,2,5).
27	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1)
28	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (5)
29	<i>Paullinia cupana</i> Kunth	Tohum	Kardiyovasküler hastalıklar, hipertansiyon (5)
30	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Kalp hastalıkları (5,8,13)
31	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Kalp hastalıkları (5,13)
32	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Toprak Üstü	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği ciddi kalp hastalığı durumları (5)
33	<i>Ribes nigrum</i> L.	Sabit Yağ	Kalp yetmezliğine bağlı ödemlerde kullanılmamalıdır (1,2)
34	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Sıvı alımının azaltılmasının önerildiği ciddi kalp hastalığı durumlarında kullanılmamalıdır (1)
35	<i>Rosa canina</i> L.	Meyve	Kalp krizi, inme, derin ven trombozu ve pulmoner emboli geçiren hastalar (5)
36	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Kardiyak yetmezlik (5)
37	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	Kardiyak yetmezlik (2,5)
38	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Kardiyak yetmezlik (5)
39	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	Kardiyak yetmezlik (2,5).
40	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
41	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
42	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
43	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
44	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
45	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
46	<i>Urtica urens</i> L.	Tohum	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)
47	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	Kalp yetmezliğine bağlı ödem (1,15)

Tablo 18. Gastrointestinal Ülserde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Mide ve duodenum ülseri (9)
2	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Mide veya bağırsak ülseri (5)
3	<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl	Kabuk	Mide veya duodenum ülseri (6)
4	<i>Cinnamomum zeylanicum</i> Blume	Kabuk	Mide ve bağırsak ülseri (1)
5	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Gastrik ülser (1,2,5)
6	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Gastrik ülser (1,2,5)
7	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök	Gastrik ülser (5)
8	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom	Gastrik ülser (5)
9	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Mide ve duodenum ülseri (1,5,11)
10	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Mide ve bağırsak ülseri (5)
11	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	Gastrik ülser (1)
12	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Peptik ülser (8)
13	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Tohum	Peptik ülser (8)
14	<i>Centaurium minus</i> Moench	Toprak üstü	Aktif peptik ve bağırsak ülseri (2)
15	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Aktif peptik ülser (9,13)
16	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Aktif peptik ülser (9,13)
17	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Aktif peptik ülser (9,13)
18	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Aktif peptik ülser (9,13)
19	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Aktif peptik ülser (5).
20	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök	Aktif peptik ülser (11)
21	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Mide ve duodenum ülseri (1,5,11)
22	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	Mide ülseri (1)
23	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek	Gastrik ülser (1,2)
24	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek	Gastrik ülser (1,2)
25	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök	Gastrik ülser (1,2)
26	<i>Primula veris</i> L.	Kök	Gastrik ülser (1,2)
27	<i>Coffea arabica</i> L.	Çiğ tohum	Duodonal ülser (11)

Tablo 19. Enflamatuvar Bağırsak Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	Akut enflamatuvar bağırsak hastalıkları, ülseratif kolit (1,2)
2	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (1,2,5,6,13)
3	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (1,2,5,6,13)
4	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve	Kronik irritabl bağırsak sendromu (11)
5	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (1,5)
6	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (1,5)
7	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (13)
8	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	Enflamatuvar bağırsak hastalıkları (1,13)
9	<i>Cassia fistula</i> L.	Meyve	Bağırsaktaki akut inflamasyon durumu (5)
10	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum	Bağırsağın akut enflamatuvar hastalıkları (5,13)
11	<i>Piper cubeba</i> L.fil.	Meyve	Mukozal yüzeylerin akut inflamasyon durumu (11)
12	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve	Enflamatuvar kolon hastalıkları (5)
13	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	Enflamatuvar kolon hastalıkları (5,11,13)
14	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök	İrritabl bağırsak sendromu (11)
15	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Enflamatuvar gastrointestinal rahatsızlıklar (1)

Tablo 20. Safra Kesesi ve Safra Yolları Hastalıklarında Kontrendike Olan Bitki Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Safra kanalı tıkanıklığı ve safra kesesi hastalıkları (9)
2	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Safra taşı ve safra salgısı sorunu olanlar, safra kanalı tıkanmaları, kolanjiti olanlar (5)
3	<i>Cichorium intybus</i> L.	Kökü	Safra taşı olan kişiler (5)
4	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Safra kanalı tıkanıklıkları (1,2,5,6)
5	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Safra kanalı tıkanıklıkları (1,2,5,6)
6	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök	Safra kesesi hastalıkları olanlar, akut kolanjit, sarılık, safra kanlı tıkanıklığı, safra taşı varlığı (2,5)
7	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom	Safra kesesi hastalıkları olanlar, akut kolanjit, sarılık, safra kanlı tıkanıklığı, safra taşı varlığı (2,5)
8	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Safra kanalı tıkanıklıkları (9)
9	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ	Kolanjit (2,5,7)
10	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Kolanjit (2,5,7)
11	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Toprak Üstü	Safra kanalı tıkanıklıklarında, kolanjit, safra taşı ve diğer safra kesesi hastalıkları (5)
12	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Kolestatik fonksiyon bozukluğu (6)
13	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Safra taşı olan kişiler (1,11)
14	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Safra taşı olan kişiler (1,11)
15	<i>Helichrysum</i> sp.	Çiçek	Safra kanalı tıkanıklığı ve safra taşı varlığı (2)
16	<i>Marrubium vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Safra kanalı tıkanıklığı, kolanjit (5)
17	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Safra yolları tıkanıklıkları, safra kesesi enflamasyonu, safra kesesi iltihabı olan kişiler (1,7)
18	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Kolanjit (2,5)
19	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Kolanjit (2,5)
20	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Safra taşı olan kişiler (1)
21	<i>Peumus boldus</i> Molina	Yaprak	Safra kanalı tıkanıklığı, safra taşları, safra kesesi hastalıkları (5)
22	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	Kolanjit, safra kesesi taşları ve hastalıkları (5)
23	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Safra yolları tıkanıklığı ve hastalıkları (1)

Tablo 21. Otoimmün Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Toprak üstü	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (5)
2	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var.	Kök	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik

	<i>Angustifolia</i>		(5,6)
3	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Toprak üstü	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (5)
4	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Kök	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (5,6)
5	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (1,5,6)
6	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Toprak üstü	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (5)
7	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (1,5,6)
8	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök	Sistemik ve otoimmün hastalıklar, immün yetmezlik (1,5)
9	<i>Medicago sativa</i> L.	Toprak Üstü	Sistemik lupus eritematozus hastalarında L kanavanin bileşenli alfa alfa tabletleri kullanımı kontraendikedir (11)
10	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök	Multipl skleroz (MS), lupus (sistemik lupus eritematozus, SLE), romatoid artrit gibi bağışıklık sistemi hastalıkları (1)
11	<i>Pelargonium sidoides</i> DC.	Kök ekstresi	Multipl skleroz (MS), lupus (sistemik lupus eritematozus, SLE), romatoid artrit gibi bağışıklık sistemi hastalıkları (5)
12	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Kabuk ekstresi	Otoimmün hastalığı olanlar veya hepatit hastaları (5)
13	<i>Pinus maritima</i> Mill.	Yaprak ekstresi	Otoimmün hastalığı olanlar veya hepatit hastaları (5)
14	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekstresi	Otoimmün hastalığı olan kişiler (5)
15	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk	Otoimmün hastalığı olan kişiler (5)

Tablo 22. Epilepside Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Topraküstü	Epilepsi hastaları (5)
2	<i>Borago officinalis</i> L.	Sabit yağ	Epilepsi hastaları (5)
3	<i>Oenothera biennis</i> L.	Sabit yağ	Epilepsi hastaları (5)

Tablo 23. Östrojene Duyarlı Hastalıklarda Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Göğüs kanseri, uterus kanseri, ovaryum kanseri, endometriosis, uterus fibroiti gibi hormona duyarlı durumlar (5)
2	<i>Fucus vesiculosus</i> L.	Tallus	Kanser(5)
3	<i>Lepidium meyenii</i> Walp.	Kök	Meme kanseri, rahim kanseri, yumurtalık kanseri, endometriyoz veya rahim fibroidleri gibi hormonal faktörlü hastalıklarda ve hormon replasman tedavisi (5)
4	<i>Paeonia veitchii</i> Lynch	Kırmızı kök	Meme kanseri, rahim kanseri, yumurtalık kanseri ve endometriozis (5)
5	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Göğüs kanseri, uterus kanseri, ovaryum kanseri, endometriozis ve benzeri hastalıklar (5)
6	<i>Rubus idaeus</i> L.	Yaprak	Meme, rahim ve ovaryum kanseri, endometriyozis veya rahim fibroidleri olan kişiler (5)
7	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Hormon duyarlı kanser tiplerinde (2,5)
8	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	Hormon duyarlı kanser tiplerinde (2,5)
9	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Hormon duyarlı kanser tiplerinde (2,5)
10	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	Hormon duyarlı kanser tiplerinde (2,5)
11	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Hormonal tedavi gösteren hastalar, östrojen reseptör-pozitif neoplazisi, östrojen bağımlı kanser hastaları veya aile öyküsünde östrojen bağımlı kanser hastalığı bulunan kişiler (1,5)
12	<i>Lycium barbarum</i> L.	Meyve	Östrojen hassasiyeti olan kişiler (2)

Tablo 24. Emzirme Döneminde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (1)
2	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel	Emzirme dönemi (4,5)

3	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Emzirme dönemi (1,2,5,4,13)
4	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	Emzirme dönemi (1,2,4)
5	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Emzirme dönemi (7)
6	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Emzirme dönemi (2,5,7)
7	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (1,5)
8	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (1,2)
9	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	Emzirme dönemi (1,4)
10	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve	Emzirme dönemi (4)
11	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	Emzirme dönemi (4,13)
12	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	Emzirme dönemi (1,4,13)
13	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Emzirme dönemi (5)
14	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Kök	Emzirme dönemi (5,7)
15	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L.) Nutt.	Rizom	Emzirme dönemi (5,7)
16	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Emzirme dönemi (7)
17	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Emzirme dönemi (2)
18	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak Üstü	Emzirme dönemi (2)
19	<i>Galium verum</i> L.	Toprak Üstü	Emzirme dönemi (2)
20	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve	Emzirme dönemi (1)
21	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	Emzirme dönemi (1)
22	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (1)
23	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Ekstre	Emzirme dönemi (1)
24	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Emzirme dönemi (1,8)
25	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Emzirme dönemi (1,8)
26	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (2)
27	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom	Emzirme dönemi (2)
28	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Emzirme dönemi (1)
29	<i>Mentha pulegium</i> L.	Toprak Üstü	Emzirme dönemi (10)
30	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve	Emzirme dönemi (1,2,5,9)
31	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus	Emzirme dönemi (2)
32	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Toprak Üstü	Emzirme dönemi (5)
33	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Emzirme dönemi (1)
34	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Tohum	Alkollü ekstreleri içeren preparatlar emzirme döneminde kullanılmamalıdır (1)
35	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Kurutulmuş meyveleri emzirme dönemlerinde kontraendikedir (8)
36	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (1)
37	<i>Polygala tenuifolia</i> Willd.	Kök	Emzirme dönemi (1)
38	<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman	Kabuk ekstresi	Emzirme dönemi (7)
39	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum	Emzirme dönemi (8)
40	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve	Emzirme dönemi (5)
41	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	Emzirme dönemi (3,4,5,11,13)
42	<i>Salix</i> sp.	Kabuk	Emzirme dönemi (9, 13)
43	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve	Emzirme dönemi (7)
44	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak (ekstresi hariç)	Emzirme dönemi (5)
45	<i>Thymus serpyllum</i> L.	Toprak Üstü	Emzirme dönemi (2)
46	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (6)
47	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (6)
48	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Emzirme dönemi (9)
49	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (1,15)
50	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (7)
51	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	Emzirme dönemi (1,15)
52	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum	Emzirme dönemi (1,15)
53	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	Emzirme dönemi (1,15)
54	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (7)
55	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	Emzirme dönemi (1,15)
56	<i>Urtica urens</i> L.	Tohum	Emzirme dönemi (1,15)
57	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Yaprak	Emzirme dönemi (1)
58	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Emzirme dönemi (6)

Tablo 25. Hamilelik Döneminde Kontrendike Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	KONTRENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1,9)
2	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	Hamilelik dönemi (1,2,4)
3	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Jel	Hamilelik (4,5)
4	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Hamilelik dönemi (1,2,5,4,13,15)
5	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Hamilelik dönemi (7)

6	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Hamilelik dönemi (2,5,7)
7	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1,5,15)
8	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik döneminde kontrendikedir (11)
9	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Meyve	Hamilelik dönemi (2)
10	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kök	Hamilelik dönemi (2)
11	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kabuk	Hamilelik dönemi (2)
12	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın	Hamilelik dönemi (2)
13	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın ekstresi	Hamilelik dönemi (2)
14	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Hamilelik dönemi (2)
15	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekstresi	Hamilelik dönemi (2)
16	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1,2)
17	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Hamilelik dönemi (8)
18	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (8)
19	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	Hamilelik dönemi (1,4,15)
20	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Meyve	Hamilelik dönemi (4)
21	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	Hamilelik dönemi (4,13)
22	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	Hamilelik dönemi (1,4,13,15)
23	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1)
24	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Hamilelik dönemi (5)
25	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Kök	Hamilelik dönemi (1,3,5,7,15)
26	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Rizom	Hamilelik dönemi (1,3,5,7,15)
27	<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl	Kabuk	Hamilelik dönemi (6)
28	<i>Commiphora molmol</i> (Engl.) Engl. ex Tschirch	Reçine	Hamilelik dönemi (8)
29	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak	Hamilelik döneminin ilk üç ayı (1,2)
30	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C	Çiçekli yaprak	Hamilelik döneminin ilk üç ayı (1,2)
31	<i>Crocus sativus</i> L.	Stigma	Hamilelik dönemi (1,8)
32	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi(9)
33	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Hamilelik dönemi (7)
34	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Hamilelik dönemi (2)
35	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve	Hamilelik dönemi (8)
36	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak Üstü	Hamilelik dönemi (2)
37	<i>Galium verum</i> L.	Toprak Üstü	Hamilelik dönemi (2)
38	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (1)
39	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (1)
40	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Hamilelik dönemi (1,6)
41	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök ekstresi	Hamilelik dönemi (1,6)
42	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Hamilelik dönemi (6)
43	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Hamilelik dönemi (1,8)
44	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Hamilelik dönemi (1,8)
45	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (2)
46	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (2)
47	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom	Hamilelik dönemi (2)
48	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Hamilelik dönemi (1)
49	<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Meyve	Hamilelik dönemi (2)
50	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek	Hamilelik dönemi (1,8)
51	<i>Lycium barbarum</i> L.	Meyve	Hamilelik dönemi (2)
52	<i>Mentha pulegium</i> L.	Toprak Üstü	Hamilelik dönemi (10).
53	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve	Hamilelik dönemi (1,2,5,9)
54	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	Yaprak	Hamileler tarafından kullanılmamalıdır (4)
55	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	Tohum	Hamileler tarafından kullanılmamalıdır (4)
56	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus	Hamilelik dönemi (2)
57	<i>Nigella sativa</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (1,5)
58	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Toprak Üstü	Hamileler kullanmamalıdır (5)
59	<i>Olea europea</i> L.	Yaprak	Hamilelik dönemi (1)
60	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü	Hamilelikte kullanılmamalıdır (11,8)
61	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Hamilelik döneminde kullanımı kontrendikedir (8)
62	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	Hamilelik dönemi (1,7)
63	<i>Polygala tenuifolia</i> Willd.	Kök	Hamilelik dönemi (1)
64	<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman	Kabuk ekstresi	Hamilelik dönemi (7)
65	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (8)
66	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch	Meyve	Hamilelik döneminde kullanılmamalı (11)
67	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	Meyve	Hamilelerde kullanılmamalıdır (5)

68	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	Hamileler tarafından kullanılmamalıdır (3,4,5,11,13)
69	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Hamilelik, gebeliğin üçüncü trimesterinde kontrendikedir (9,13)
70	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Hamilelik, gebeliğin üçüncü trimesterinde kontrendikedir (5,9,13)
71	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Hamilelik, gebeliğin üçüncü trimesterinde kontrendike (5,9,13)
72	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Hamilelik, gebeliğin üçüncü trimesterinde kontrendike (5,9,13)
73	<i>Salvia officinalis</i> L.	Yaprak	Hamilelik dönemi (5)
74	<i>Serenoa repens</i>	Meyve	Hamilelik dönemi (7)
75	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak	Hamilelerde kullanılmamalıdır (5)
76	<i>Tabebuia impetiginosa</i> (Mart. ex DC.) Standl.	Gövde kabuğu	Hamilelik dönemi (10)
77	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch.Bip.	Toprak Üstü	Hamilelik dönemi (7)
78	<i>Thymus serpyllum</i> L.	Toprak Üstü	Hamilelik dönemi (2)
79	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Hamilelikdöneminde kullanılmamalıdır (6)
80	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (6)
81	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Hamilelik döneminde kullanılmamalıdır (9)
82	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (8)
83	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekstresi	Hamilelik dönemi (5,8)
84	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk	Hamilelik dönemi (5,8)
85	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Hamilelik dönemi (1,7,15)
86	<i>Urtica dioica</i> L.	Yaprak	Hamilelik dönemi (1,15)
87	<i>Urtica dioica</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (1,15)
88	<i>Urtica dioica</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1,15)
89	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Hamilelik dönemi (1,7,15)
90	<i>Urtica urens</i> L.	Yaprak	Hamilelik dönemi (1,15)
91	<i>Urtica urens</i> L.	Tohum	Hamilelik dönemi (1,15)
92	<i>Urtica urens</i> L.	Toprak üstü	Hamilelik dönemi (1,15)
93	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Yaprak	Hamilelik dönemi (1)
94	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Hamilelerde kullanılmamalıdır (6)

**EK-3 T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI P/N BİTKİ LİSTESİNDE YER
ALAN BİTKİLERİN ENDİKE OLDUĞU HASTALIK TABLOLARI**

Tablo 26. Gastrointestinal Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek	Spazmodik gastrointestinal sistem hastalıkları(1)
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Spazmodik gastrointestinal sistem hastalıkları(1)
3	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	Toprak üstü	Akut nonspesifik diyare, çocuklarda diyare (2)
4	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Ülser (6)
5	<i>Allium sativum</i> L.	Soğan	Hazımsızlık (6)
6	<i>Aloe ferox</i> Mill.	Jel	Konstipasyon (1,2)
7	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Hazımsızlık, kabızlığın kısa süreli tedavisi, mide ülseri (1,2,6,13)
8	<i>Anethum graveolens</i> L.	Toprak üstü	Dispepsi, şişkinlik(8)
9	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Konstipasyon (7)
10	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Dispepsi (1)
11	<i>Ballota nigra</i> L.	Toprak üstü	Bulantı, kusma (1)
12	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kök	Gastrit ve mide rahatsızlıkları (2)
13	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kabuk	Gastrit ve mide rahatsızlıkları (2)
14	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezin	Crohn hastalığı ve ülseratif kolit tedavisi (2,9)
15	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezin ekstresi	Crohn hastalığı ve ülseratif kolit tedavisi (2,9)
16	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Crohn hastalığı ve ülseratif kolit tedavisi (2,9)
17	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekstresi	Crohn hastalığı ve ülseratif kolit tedavisi (2,9)
18	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek	Peptik ve duodenal ülser (2)
19	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve	Gastrointestinal rahatsızlıklar, peptik ülser (2)
20	<i>Anethum graveolens</i> L.	Toprak üstü	Dispepsi, şişkinlik(8)
21	<i>Cassia acutifolia</i> Delile	Yaprak	Konstipasyon (1)
22	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Meyve	Kabızlığın kısa süreli tedavisi ve bağırsak hazırlığı gerektiren klinik işlemlerden önce bağırsak temizliği (13)
23	<i>Cassia angustifolia</i> Vahl.	Yaprak	Konstipasyon (1,13)
24	<i>Centaurium minus</i> Moench	Toprak üstü	Sindirim sistemi şikayetleri (1)
25	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Ülser (1,6)
26	<i>Ceratonia siliqua</i> L.	Meyve	Hazımsızlık, diyare (2)
27	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Dispepsi (2,9)
28	<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl	Kabuk	Dispepsi i, diyare ile birlikte karın ağrısı (6)
29	<i>Cinnamomum zeylanicum</i> Blume	Kabuk	Dispepsi, bulantı, diyare (1)
30	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Orta derecedeki sindirim sistemi rahatsızlıkları, asit, gaz veya atonik dispepsi tedavisi, diyare, peptik ülser (6)
31	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Orta derecedeki sindirim sistemi rahatsızlıkları, asit, gaz veya atonik dispepsi tedavisi, diyare, peptik ülser (6)
32	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök	Dispepsi (2)
33	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom	Dispepsi (2)
34	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Sindirim şikayetleri (1)
35	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak	Sindirim şikayetleri (1)
36	<i>Daucus carota</i> L.	Tohum	Diyare (1)
37	<i>Daucus carota</i> L.	Kök	Diyare (1)
38	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton	Meyve	Dispepsi (9)
39	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Diyare (2)
40	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Mide ülseri (2)
41	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Mide ülseri (2)
42	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve	Dispeptik rahatsızlıklar (1,8)
43	<i>Fraxinus ornus</i> L.	Kurutulmuş usare	Konstipasyon (2)
44	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Toprak Üstü	İrritabl Bağırsak Sendromu (1)
45	<i>Gentiana lutea</i> L.	Kök	Dispepsi (1,8)
46	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Peptik ve duodenal ülser (1,6)
47	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Ekstre	Peptik ve duodenal ülser (1)
48	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Peptik ve duodenal ülser (1,6)
49	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Hafif dispepsi (1,8)
50	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Hafif dispepsi (1,8)
51	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Çiçek	Ülser (2)
52	<i>Humulus lupulus</i> L.	Çiçek durumu	Dispepsi (8)
53	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök	Dispepsi, gastrit, şişkinlik hissi gibi sindirim sistemi

			şikayetleri (2,8)
54	<i>Hydrastis canadensis</i> L.	Kök ekstresi	Dispepsi, gastrit, şişkinlik hissi gibi sindirim sistemi şikayetleri (2,8)
55	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Hazımsızlık (2)
56	<i>Illicium verum</i> Hook.fil.	Meyve	Dispepsi, mide bulantısı (1,2)
57	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom	Gastrointestinal sistem hastalıkları (2)
58	<i>Juglans regia</i> L.	Yaprak	Gastrointestinal sistem hastalıkları, diyare (1)
59	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Dispepsi (1)
60	<i>Lamium album</i> L.	Çiçek	Gastrointestinal şikayetler, özellikle gastrit, gastrik mukoza yüzeyindeki irritasyonlar, midedeki şişkinlik ve dolgunluk hissinin azaltılması (2)
61	<i>Lamium album</i> L.	Toprak Üstü	Gastrointestinal şikayetler, özellikle gastrit, gastrik mukoza yüzeyindeki irritasyonlar, midedeki şişkinlik ve dolgunluk hissinin azaltılması (2)
62	<i>Laurus nobilis</i> L.	Yaprak	Hazımsızlık (2)
63	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Çiçek Durumu	Dispepsi (1)
64	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Toprak Üstü	Sindirim sistemi hastalıkları (2)
65	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Tohum	Kronik kabızlığın tedavisi veya yumuşak dışkı ile kolay dışkılamanın istendiği durumlar, irritabl bağırsak sendromu (1,13)
66	<i>Magnolia officinalis</i> Rehder & E.H.Wilson	Gövde Kabuk Ekstresi	Gastrointestinal sistem hastalıkları, konstipasyon (1,9)
67	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak	Fonksiyonel gastrointestinal bozukluklar (1,2,7)
68	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Dispepsi, ameliyat sonrası bulantı, irritabl bağırsak sendromu (1,7)
69	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Arillus	Gastrointestinal şikayetler, diyare, bağırsak mukoza iltihabı (2)
70	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Diyare (2)
71	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Diyare (2)
72	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Gastrointestinal rahatsızlıklar, bağırsakta gaz şişkinliği (1,2)
73	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök	Gastrointestinal bozukluklar (6)
74	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü	Sinirsel kökenli gastrointestinal bozuklukların tedavisi (8)
75	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Dispepsi (8)
76	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Tohum	Dispeptik rahatsızlıkların semptomatik tedavisi (1)
77	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Oleoresin	Helicobakter pylori nedenli peptik ülser (2)
78	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Geçici kabızlık, yumuşak dışkı ile kolay dışkılamanın istendiği durumlarda, kabızlığın baskın olduğu irritabl bağırsak sendromu, diyarenin kısa süreli semptomatik tedavisi (6,13)
79	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Kronik konstipasyon, yumuşak dışkı ile kolay dışkılamanın istendiği durumlar (1,13)
80	<i>Potentilla tormentilla</i>	Rizom	Diyare (2)
81	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum	Tohum yağı kabızlığın tedavisinde kullanılır (8)
82	<i>Punica granatum</i> L.	Meyve Kabuğu	Kronik diyare(9)
83	<i>Rhamnus frangula</i> L.	Gövde kabuğu	Nadiren görülen kabızlığın kısa süreli tedavisi. Elektrolit solüsyonlarının tek başına boşaltım için yeterli olmadığı veya elektrolit solüsyonlarının kullanımının mümkün olmadığı durumlarda (7,13)
84	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Diyare (2)
85	<i>Ribes nigrum</i> L.	Meyve	Diyare (2)
86	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	Dispepsi (1,9)
87	<i>Rumex acetosella</i> L.	Toprak Üstü	Yüksek dozlarda hafif laksatif olarak kullanılır, düşük dozlarda diyare tedavisinde etkilidir (2)
88	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Meyve	Dispepsi (1,2,7)
89	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Toprak Üstü	Dispepsi (8)
90	<i>Taraxacum officinale</i> F.H.Wigg.	Kök	Dispepsi (1)
91	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Dispepsi, gastrointestinal rahatsızlıklar tedavisi (6)
92	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Dispepsi, gastrointestinal rahatsızlıklar tedavisi (6)
93	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekstresi	Gastrik ülser (2,8,14)
94	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk	Gastrik ülser (2,8,14)
95	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Yaprak	Bağırsak enfeksiyonu sonucu oluşan diyare (1)
96	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve	Özellikle çocuklarda görülen akut diyare(14)
97	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	Dispepsi, araç tutmasına bağlı bulantı ve kusma, ameliyat sonrası bulantı, gebelikte görülen pernisiyöz kusma ve deniz tutmasının profilaksisi, diyare (1,6,13)

Tablo 27. Merkezi Sinir Sistemi Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Ballota nigra</i> L.	Toprak üstü	Hafif uyku bozuklukları (2)
2	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Epilepsi (1)
3	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Epilepsi (1)
4	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Mental ve fiziksel kapasite düşüklüğü, yorgunluk, uykusuzluk (1,7)
5	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Yaprak	Hafıza güçsüzlüğü, konsantrasyon bozukluğu, baş ağrısı semptomlarına sahip hafif ila orta şiddette serebrovasküler yetersizliğin semptomatik tedavisi, depresif duygusal durum (1)
6	<i>Humulus lupulus</i> L.	Çiçek durumu	Uyku bozuklukları (1,8)
7	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Toprak Üstü	Hafif ve orta dereceli depresif atakların semptomatik tedavisi (6, 7, 11, 13)
8	<i>Illicium verum</i> Hook.fil.	Meyve	Uykusuzluk (2)
9	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek	Uykusuzluk (1,8)
10	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Çiçek Durumu	Uykusuzluk (1)
11	<i>Melissa officinalis</i> L.	Yaprak	Sinirsel uyku problemleri, tedirginlik, huzursuzluk, asabiyet (1, 2, 7)
12	<i>Panax ginseng</i> C.A.Mey.	Kök	Yorgunluk, konsantrasyon kaybı, Zihinsel ve fiziksel kapasitenin artırılması (1)
13	<i>Passiflora incarnata</i> L.	Toprak Üstü	Huzursuzluk, endişe, uykusuzluk (1, 2, 8)
14	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek	Uykusuzluk (1,2)
15	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök	Uykusuzluk (1,2)
16	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek	Uykusuzluk (1,2)
17	<i>Primula veris</i> L.	Kök	Uykusuzluk (1,2)
18	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Sinirsel uyarılma durumlarının ve kaygı kaynaklı uyku bozukluklarının tedavisi, huzursuzluk (1, 6, 13)
19	<i>Zizyphus jujuba</i> (L.) Gaertn.	Meyve	Sinirsel gerginlik ve yorgunluğa bağlı insomnia tedavisi (2,8)

Tablo 28. Solunum Sistemi Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek	Üst solunum yolu ile ilgili soğuk algınlıkları (1,2)
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Soğuk algınlığı tedavisi (9)
3	<i>Allium cepa</i> L.	Soğanı	Astım (6)
4	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Soğuk algınlığı tedavisi (9)
5	<i>Alpinia officinarum</i> Hance	Rizom	Solunum yolu enfeksiyonları (1,6)
6	<i>Althea officinalis</i> L.	Kök	Soğuk algınlığı, öksürük, bronşit (2)
7	<i>Apium graveolens</i> L.	Tohum	Astım (2)
8	<i>Astragalus membranaceus</i> Moench	Kök	Kuru ve tahriş edici öksürüklerin ve oral ve farengela mukoza tahrişlerinin semptomatik tedavisi (7)
9	<i>Astragalus mongolicus</i> Bunge	Kök	Soğuk algınlığı koruyucu tedavisi (6)
10	<i>Ballota nigra</i> L.	Toprak üstü	Soğuk algınlığı koruyucu tedavisi (6)
11	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezsin	Bronşiyal astım (2,9)
12	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezsin ekst.	Bronşiyal astım (2,9)
13	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Bronşiyal astım (2,9)
14	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekstresi	Bronşiyal astım (2,9)
15	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	Tallus	Boğmaca öksürüğünün semptomatik tedavisi (2)
16	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Öksürük, bronşit tedavisi ağız ve farinks enflamasyonu (2,9)
17	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Soğuk algınlığı (1,2).
18	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Kök	Soğuk algınlığı (1,2).
19	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök	Soğuk algınlığı, solunum enfeksiyonlarının destekleyici tedavisi (6)
20	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü	Soğuk algınlığı, solunum enfeksiyonlarının destekleyici tedavisi (6)
21	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök	Üst solunum yolu enfeksiyonları. Soğuk algınlığının kısa süreli tedavisi (1,6,13)
22	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü	Soğuk algınlığı destekleyici tedavisi, üst solunum yolu enfeksiyonları (1)
23	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Uçucu yağ	Üst solunum yolu enfeksiyonları. Soğuk algınlığının kısa süreli tedavisi (1,6,13)
24	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	Yaprak	Nezle ve öksürüğün semptomatik tedavisi, solunum yolu şikayetleri (2,7), astım(7)

25	<i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb	Çiçek Tomurcuğu	Şiddetli öksürük (2), Hafif solunum yolu iltihabı, bronşitin semptomatik tedavisi, astım, ateş ve boğaz iltihabı semptomatik tedavisi (7)
26	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Ağız ve farenks enflamasyonları (1)
27	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Soğuk algınlığının destekleyici tedavisi (2)
28	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve	Soğuk algınlığının destekleyici tedavisi (2)
29	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Üst solunum yollarının hafif iltihabı için balgam söktürücü olarak, solunum yolu rahatsızlıkları öksürük, bronşit (1,8).
30	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	ekstre	Boğaz ağrısı tedavisinde yumuşatıcı, öksürük ve bronşiyal nezle tedavisi (1,6)
31	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Boğaz ağrıları, bronşiyal hastalıklar, soğuk algınlığı(1)
32	<i>Illicium verum</i> Hook.fil.	Meyve	Boğaz ağrısı tedavisinde yumuşatıcı, öksürük ve bronşiyal nezle tedavisi (1,6)
33	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom	Solunum sistemi hastalıkları (2)
34	<i>Magnolia officinalis</i> Rehder & E.H.Wilson	Gövde Kabuk Ekstresi	Solunum sistemi hastalıkları (2)
35	<i>Matricaria recutita</i> L.	Toprak Üstü	Öksürük ve nefes darlığı tedavisi (9)
36	<i>Matricaria recutita</i> L.	Çiçek	Öksürük, bronşit, soğuk algınlığı, ateş deri, ağız ve farenks inflamasyonları (1)
37	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Üst solunum yolu hastalıkları, farengeal mukoz membran irritasyonu (2)
38	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Soğuk algınlığı, öksürük, ateş oral mukoza enflamasyonu (1)
39	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Solunum sistemi bronşit, göğüs hastalıkları (2)
40	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	Solunum sistemi bronşit, göğüs hastalıkları (2)
41	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Çiçek	Öksürük, bronşiyal mukus tabakasının enflamasyonu (1,2)
42	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Meyve	Bronşit, pnömoni (1)
43	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Tohum	Solunum yollarının hafif iltihabı (8)
44	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Yaprak	Üst solunum yolu enfeksiyonları (1)
45	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Toprak Üstü	Üst solunum yolu enfeksiyonu, ağız ve boğaz mukoza iltihapları (1)
46	<i>Polygala senega</i> L.	Kök	Üst solunum yolu enfeksiyonu, ağız ve boğaz mukoza iltihapları (1)
47	<i>Polygala tenuifolia</i> Willd.	Kök	Öksürük, solunum yollarında mukoza zarı iltihabı, kronik bronşit, amfizem, üst solunum yolu nezlesine bağlı öksürüklerin semptomatik tedavisi (1,7)
48	<i>Potentilla tormentilla</i>	Rizom	Öksürük, solunum yollarında mukoza zarı iltihabı, kronik bronşit (1)
49	<i>Primula elatior</i> Hill	Çiçek	Ağız ve boğaz enflamasyonu (2)
50	<i>Primula elatior</i> Hill	Kök	Üst solunum yolu iltihapları; nezle, soğuk algınlığı, öksürük, kronik bronşit (1,2)
51	<i>Primula veris</i> L.	Çiçek	Üst solunum yolu iltihapları; nezle, soğuk algınlığı, öksürük, kronik bronşit (1,2)
52	<i>Primula veris</i> L.	Kök	Üst solunum yolu iltihapları; nezle, soğuk algınlığı, öksürük, kronik bronşit (1,2)
53	<i>Prunus armeniaca</i> L.	Tohum	Üst solunum yolu iltihapları; nezle, soğuk algınlığı, öksürük, kronik bronşit (1,2), astımın semptomatik tedavisi (8)
54	<i>Ribes nigrum</i> L.	Meyve	Astımın semptomatik tedavisi, şiddetli balgamlı öksürük ve ateş (8)
55	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Soğuk algınlığı, öksürük (2)
56	<i>Rumex acetosa</i> L.	Toprak Üstü	Şiddetli öksürük (2)
57	<i>Salix alba</i> L.	Kabuk	Geniz ve solunum sisteminin akut ve kronik enflamasyonlarında kullanılır (2)
58	<i>Salix daphnoides</i> Vill.	Kabuk	Soğuk algınlığı (9)
59	<i>Salix fragilis</i> L.	Kabuk	Soğuk algınlığı (9)
60	<i>Salix purpurea</i> L.	Kabuk	Soğuk algınlığı (9)
61	<i>Salvia officinalis</i> L.	Ekstresi	Soğuk algınlığı (9)
62	<i>Salvia officinalis</i> L.	Yaprak	Ağız ve boğaz enflamasyon ve enfeksiyonları, akut ve kronik bronşit tedavisi (1,2)
63	<i>Sambucus nigra</i> L.	Çiçek	Ağız ve boğaz enflamasyon ve enfeksiyonları, tonsilit (1,2)
64	<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.	Meyve	Soğuk algınlığının semptomatik tedavisi, gribal enfeksiyonlar (1,7), astım(8)
65	<i>Thymus serpyllum</i> L.	Toprak Üstü	Kronik öksürük, üst solunum yolu ile ilgili soğuk algınlıkları (1,2,8)
66	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Toprak üstü	Bronşit, şiddetli öksürük, üst solunum yolları ile ilgili soğuk algınlıkları (2,6)
67	<i>Thymus vulgaris</i> L.	Uçucu yağ	Bronşit, şiddetli öksürük, üst solunum yolları ile ilgili soğuk algınlıkları (2)
78	<i>Thymus zygis</i> L.	Toprak üstü	Bronşit, şiddetli öksürük, üst solunum yolları ile ilgili soğuk algınlıkları (2,6)

69	<i>Thymus zygis</i> L.	Uçucu yağ	Bronşit, şiddetli öksürük, üst solunum yolları ile ilgili soğuk algınlıkları (2)
70	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve	Ağız ve boğaz mukoza zarlarının lokal tahrişi veya iltihabı tedavisi (9)
71	<i>Viburnum prunifolium</i> L.	Kabuk	Astım (9)
72	<i>Viola tricolor</i> L.	Toprak Üstü	Üst solunum yolu hastalıkları ve soğuk algınlığı (2).
73	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	Soğuk algınlığı ve grip (1,6)

Tablo 29. Kardiyovasküler Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Gövde Kabuğu	Ağrı, ağırlık hissi, şişme, kaşınma ve gece kramplarıyla karakterize kronik venöz yetmezliğe bağlı varis ve flebit (1,2)
2	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Tohum	Ağrı, ağırlık hissi, şişme, kaşınma ve gece kramplarıyla karakterize kronik venöz yetmezlik ve buna bağlı varis ve flebit, kronik kalp hastalığı (1,2,7,13)
3	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Kan damarlarında yaşa bağlı değişiklikleri önlemek (6)
4	<i>Allium sativum</i> L.	Soğan	Dolaşım problemleri, hafif hipertansiyon (1,6)
5	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak	Hipertansiyon (2)
6	<i>Camellia sinensis</i> L. Kuntze	Yaprak	Ateroskleroz, kardiyovasküler hastalık, miyokard enfarktüsü profilaksisi (14)
7	<i>Capsicum annuum</i> L.	Meyve	Aterosklerozis, çarpıntı, kalp hastalıkları (2)
8	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Aterosklerozun önlenmesi (8)
9	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Tohum	Aterosklerozun önlenmesi (8)
10	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Toprak üstü	Venöz yetmezlik (1,6)
11	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.)	Çiçekli yaprak	Evre 1 ve 2 konjestif kalp yetmezliği, hafif bradiaritmiler (1,2,7,14)
12	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. (lindm.) ve hibritleri	Meyve	Kardiyak problemler, koroner dolaşım bozuklukları, ateroskleroz, sınıf 1 ve sınıf 2 konjesif kalp yetmezliğinde (2)
13	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C ve hibritleri	Çiçekli yaprak	Evre 1 ve 2 konjestif kalp yetmezliği, hafif bradiaritmiler (1,2,7,14)
14	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir) D.C ve hibritleri	Meyve	Kardiyak problemler, koroner dolaşım bozuklukları, ateroskleroz, sınıf 1 ve sınıf 2 konjesif kalp yetmezliğinde (2)
15	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Ateroskleroz (9)
16	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Kabuk	Ağrılı varis (1,2)
17	<i>Hamamelis virginiana</i> L.	Yaprak	Ağrılı varis (1,2)
18	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Çiçek	Ateroskleroz (2)
19	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Dolaşım problemleri, varis (2)
20	<i>Lavandula angustifolia</i> Miller	Çiçek	Dolaşım problemleri (1)
21	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Çiçek Durumu	Dolaşım problemleri (1)
22	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Kalp hastalıkları, hipertansiyon (2)
23	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Kalp hastalıkları, hipertansiyon (2)
24	<i>Ribes nigrum</i> L.	Meyve	Venöz yetmezlik (2)
25	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	Dolaşım problemleri (1)
26	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	Rizom	Ağrı, bacaklarda kramp, kaşıntı, şişme gibi kronik toplardamar yetmezliği, varis rahatsızlıkları, damar sertliği, travma sonrası şişkinlikler (2)
27	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch. Bip.	Toprak Üstü	Migren, migrenin önlenmesi (7)
28	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Kardiyovasküler şikayetler (1)
29	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve	Venöz yetmezlikler, periferik vasküler bozukluklar (9,14)
30	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Migren (1)
31	<i>Vitis vinifera</i> L.	Yaprak	Bacaklarda şişkinlik, varisli damarlar, ağırlık hissi, ağrı, yorgunluk, kaşıntı, gerginlik ve baldırlarda kramplarla karakterize toplardamar yetmezliği (13)
32	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	Migren (1)

Tablo 30. Hepatobiliyer Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek	Karaciğer-safra kesesi şikayetleri (1)
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Karaciğer-safra kesesi şikayetleri (1)
3	<i>Alpinia officinarum</i> Hance	Rizom	Karaciğer ve safra kesesi şikayetleri (2)
4	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Kronik hepatit ve karaciğer sirozu (7)
5	<i>Apium graveolens</i> L.	Tohum	Karaciğer hastalıkları (2)

6	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Safra sistemi hastalıkları (2)
7	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Toprak üstü	Safra yolu diskinezi (1)
8	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Meyve	Kolesistit (2)
9	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kök	Kolesistit (2)
10	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh	Kabuk	Kolesistit (2)
11	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek	Karaciğer enflamasyonları (2)
12	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Safra salgısı yetersizliğine bağlı hastalıklar (1,2)
13	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Safra salgısı yetersizliğine bağlı hastalıklar (1,2)
14	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Kök	Karaciğer rahatsızlıkları (2)
15	<i>Curcuma xanthorrhiza</i> Roxb.	Rizom	Karaciğer rahatsızlıkları (2)
16	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak	Karaciğer rahatsızlıkları (1)
17	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Toprak Üstü	Safra kanalı ve safra kesesi rahatsızlıkları (1)
18	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Karaciğer hastalıkları (2)
19	<i>Mentha piperita</i> L.	Yaprak	Karaciğer ve safra kesesi rahatsızlıkları (1)
20	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Sarılık, karaciğer rahatsızlıkları (2)
21	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Meyve	Toksik karaciğer hasarı ile kronik iltihaplı karaciğer rahatsızlıkları, karaciğer hastalıklarının latent dönemi, akut veya kronik hepatit ve sirozun destekleyici tedavisi, safra kesesi taşı varlığı (1,2,7)

Tablo 31. Üriner Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	İdrar yolu enfeksiyonları (6)
2	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	Yaprak usaresi	Böbrek taşı (1,2)
3	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	Yaprak	Üriner sistem enfeksiyonları, litüri, disüri (2,7)
4	<i>Asparagus officinalis</i> L.	Taze sürgünler	İdrar yolu enflamasyonları, böbrek taşı profilaksisi (2)
5	<i>Betula</i> sp.	Yaprak	Böbrek taşı kaynaklı enfeksiyon, üriner sistem bakteriyel enfeksiyonları (1)
6	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Tohum	Evre 1-2 prostat adenomunda gelişen idrar güçlüğü problemi, prostat bezi ve mesanenin minör bozuklukları (1,9)
7	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Böbrek fonksiyon bozuklukları (9)
8	<i>Echinacea angustifolia</i> D.C. var. <i>Angustifolia</i>	Kök	İdrar yolu enfeksiyonları (6)
9	<i>Echinacea angustifolia</i> var. <i>strigosa</i> McGregor	Kök	İdrar yolu enfeksiyonları (6)
10	<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.	Kök	İdrar yolu enfeksiyonları (6)
11	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Toprak üstü	Üriner enfeksiyonlar (1,6)
12	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	Kök	Üriner enfeksiyonlar (1)
13	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Genitoüriner sistem enfeksiyonları, böbrek ve mesane taşlarına karşı irrigasyon tedavisi (2)
14	<i>Galium aparine</i> L.	Toprak Üstü	Mesane ve böbrek iltihapları, kalkülöz, litüri, mesane katarisi ve idrar retansiyonu (2)
15	<i>Inula helenium</i> L.	Rizom	İdrar yolları hastalıkları (2)
16	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Toprak Üstü	İdrar yolları hastalıkları (2)
17	<i>Myrtus communis</i> L.	Meyve	Böbrek taşı varlığı, idrar yolu enfeksiyonları (2)
18	<i>Myrtus communis</i> L.	Yaprak	Böbrek taşı varlığı, idrar yolu enfeksiyonları (2)
19	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Tohum (ekstre hariç)	İdrar yolu enfeksiyonları (2)
20	<i>Ononis spinosa</i> L.	Kök	Böbrek taşı varlığı, üriner sistem enfeksiyonları (1,2)
21	<i>Origanum vulgare</i> L.	Toprak Üstü	İdrar yolu hastalıkları (1,2)
22	<i>Ortosiphon stamineus</i> Bent.	Yaprak	Üriner sistem hastalıkları (1)
23	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Çiçek	İntestinal ve üriner sistem enfeksiyonları (1)
24	<i>Prunus africana</i> (Hook.fil.) Kalkman	Kabuk ekstresi	Alt üriner sistem rahatsızlıkları, genitoüriner şikayetler, böbrek hastalıkları. Alken tarafından tanımlanan iyi huylu prostat(BPH) hiperplazisinin 1 ve 2. evresinin alt üriner sistem semptomlarının prostat kanseri tanısı negatif olan vakaların tedavisi (2,7)
25	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Ağnı idrar, böbrek taşı varlığı (2)
26	<i>Ribes nigrum</i> L.	Meyve	Mesane şikayetleri (2)
27	<i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.	Meyve	İdrar yolu hastalıkları (8)
28	<i>Serenoa repens</i> (W.Bartram) Small	Meyve	İyicil prostat hiperplazisinin 1. ve 2. evrelerinde görülen üriner rahatsızlıkların semptomatik tedavisinde etkilidir (1,7,13,14).
29	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Benign prostat hiperplazisi (1)
30	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Alken tarafından tanımlanan iyi huylu prostat(BPH)

			hiperplazisinin 1 ve 2. evresinin alt üriner sistem semptomlarının prostat kanseri tanısı negatif olan vakaların tedavisi (7)
31	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Alken tarafından tanımlanan iyi huylu prostat(BPH) hiperplazisinin 1 ve 2. evresinin alt üriner sistem semptomlarının prostat kanseri tanısı negatif olan vakaların tedavisi (7)
32	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Aiton	Meyve	İdrar yolu enfeksiyonları, böbrek taşı (2,14)
33	<i>Viola tricolor</i> L.	Toprak Üstü	Sistit (2)

Tablo 32. Endokrin Sistem Hastalıklarında Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Diyabet, hiperkolesterolemi, hipertriglisideremi (1,6)
2	<i>Achillea millefolium</i> L.	Çiçek	Menstrüel ağrı (1)
3	<i>Achillea millefolium</i> L.	Toprak üstü	Menstrüel ağrı (1)
4	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Düzensiz adet görme, amenore ve dismenore gibi adet bozukluklarının (7)
5	<i>Apium graveolens</i> L.	Yaprak	Tip2 diyabet (2)
6	<i>Calendula officinalis</i> L.	Çiçek	Dismenore (2)
7	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medik.	Toprak üstü	Metroraji, menoraji gibi menstrüel bozukluklar ^(1,2)
8	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Çiçek	Amenore, disamenore (8)
9	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Tohum	Amenore, disamenore (8)
10	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Kök	Menapozda görülen klimakterik şikayetler, premenstrüel sendrom, ovaryum yetersizliği, dismenore (1,7,13,14)
11	<i>Cimicifuga racemosa</i> (L) Nutt.	Rizom	Menapozda görülen klimakterik şikayetler, premenstrüel sendrom, ovaryum yetersizliği, dismenore (1,7,13,14)
12	<i>Cinnamomum cassia</i> (L.) J.Presl	Kabuk	Amenore ve dismenore ile ilişkili ağrı (6)
13	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Amenore ve dismenore ile ilişkili ağrı (6)
14	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Amenore ve dismenore ile ilişkili ağrı (6)
15	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Yaprak	Hafif ila orta şiddette hiperkolesterolemi (9)
16	<i>Cynara scolymus</i> L.	Yaprak	Hiperkolesterolemi (1)
17	<i>Equisetum arvense</i> L.	Toprak üstü	Menapoz dönemi (1)
18	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Meyve	Dismenore ağrısının tedavisi (8)
19	<i>Galega officinalis</i> L.	Tüm Kısımları	Diyabet (2)
20	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve	Diyabet (2)
21	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve usaresi	Diyabet (2)
22	<i>Garcinia mangostana</i> L.	Meyve kabuğu ekstresi	Diyabet (2)
23	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Meyve	Hiperkolesterolemi, menopo, postmenopozal dönem (1)
24	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Tohum	Hiperkolesterolemi, menopo, postmenopozal dönem (1)
25	<i>Gymnema sylvestre</i> (Retz.) R.Br. ex Sm.	Yaprak	İnsülin bağımlı ve insülin bağımsız diyabet tedavisi (10)
26	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Menstrual ağrılar (1)
27	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Menstrual ağrılar (1)
28	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Menstrüel ağrılar (1)
29	<i>Lamium album</i> L.	Çiçek	Jinekolojik rahatsızlıklar, özellikle menopo şikayetler, menstrüel şikayetler ve lökore (2)
30	<i>Lamium album</i> L.	Toprak Üstü	Jinekolojik rahatsızlıklar, özellikle menopo şikayetler, menstrüel şikayetler ve lökore (2)
31	<i>Momordica charantia</i> L.	Meyve	Diyabette kan şekeri yüksekliği (1,2)
32	<i>Morus alba</i> L.	Yaprak	Diyabet (2)
33	<i>Morus nigra</i> L.	Yaprak	Diyabet (1)
34	<i>Morus nigra</i> L.	Meyve	Diyabet (1)
35	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Tohum kabuğu	Hiperkolesterolemi (13)
36	<i>Plantago psyllium</i> L.	Tohum	Diyabet, hiperkolesterolemi (1)
37	<i>Stevia rebaudiana</i> (Bertoni) Bertoni	Yaprak	Diyabet (2)
38	<i>Trifolium pratense</i> L.	Çiçek Durumu	Menopo semptomları (1)
39	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Tohum	Diyabette kan şekeri yüksekliği, hiperkolesterolemi (8)
40	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	Meyve	Dismenore (9)
41	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Adet gecikmeleri (1)
42	<i>Viburnum opulus</i> L.	Meyve	Uterus fonksiyon bozukluğu, menopo dönemi kanamaları(2)
43	<i>Viburnum prunifolium</i> L.	Kabuk	Dismenore (9)
44	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Meyve (tohum)	Hiperprolaktinemi, luteal faz bozuklukları, yumurtlama, corpus luteum ve laktasyon yetersizliği, menapo şikayetleri, adet öncesi sendrom, siklik mastalji, sekonder amenore, miyom

		kistleri ve kısırlık (1,9,13,14)
--	--	----------------------------------

Tablo 33. Romatizmal Hastalıklarda Endikasyonu Olan Bitkiler Listesi

	LATİNCE İSİM	KULLANILAN KISMI	ENDİKASYON
1	<i>Allium sativum</i> L.	Soğanı	Romatizmal hastalıklar (6)
2	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Kök	Romatoid artralji (7)
3	<i>Betula</i> sp.	Yaprak	Romatizmal hastalıklar (1)
4	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın	Romatizma ve artrit (2,9)
5	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Gummirezın ekstresi	Romatizma ve artrit (2,9)
6	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine	Romatizma ve artrit (2,9)
7	<i>Boswellia serrata</i> Roxb.	Reçine ekstresi	Romatizma ve artrit (2,9)
8	<i>Curcuma longa</i> L.	Rizom	Romatoid artrit kaynaklı ağrı ve iltihabın tedavisi (6)
9	<i>Curcuma longa</i> L.	Kök	Romatoid artrit kaynaklı ağrı ve iltihabın tedavisi (6)
10	<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. & Maxim.) Maxim.	Kök	Romatoid artrit (7)
11	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Çiçek	Eklem ve kas romatizması, gut (2)
12	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	Toprak üstü	Eklem ve kas romatizması, gut (2)
13	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Kök	Romatizma ve artrit (6)
14	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. ex DC.	Kök	Romatizma ve artrit (6)
15	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Kök	Romatizmal rahatsızlıklarla ilişkili ağrıların tedavisi (1,8)
16	<i>Harpagophytum procumbens</i> DC. ex Meisn.	Yumru	Romatizmal rahatsızlıklarla ilişkili ağrıların tedavisi (1,8)
17	<i>Ilex paraguariensis</i> A.St.-Hil.	Yaprak	Artrit (2)
18	<i>Illicium verum</i> Hook.fil.	Meyve	Romatoid artrit (2)
19	<i>Juniperus communis</i> L.	Meyve	Gut ve arterioskleroz (1)
20	<i>Laurus nobilis</i> L.	Meyve	Romatizmal ağrılar (2)
21	<i>Ribes nigrum</i> L.	Yaprak	Artrit, gut, romatizma (2)
22	<i>Ribes nigrum</i> L.	Sabit yağ	Romatoid artrit (1)
23	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Yaprak	Romatizmal hastalıklar (1)
24	<i>Salix</i> sp.	Kabuk	Hafif romatizmal rahatsızlıkların semptomatik tedavisi (9)
25	<i>Tanacetum parthenium</i> Sch.Bip.	Toprak Üstü	Romatizma tedavisi (1)
26	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk ekstresi	Artrit, romatizma semptomatik tedavisi (2,8,14)
27	<i>Uncaria tomentosa</i> DC.	Kabuk	Artrit, romatizma semptomatik tedavisi (2,8,14)
28	<i>Urtica dioica</i> L.	Kök	Romatizma (7)
29	<i>Urtica urens</i> L.	Kök	Romatizma (7)
30	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Kök	Romatizmal ağrı (1)
31	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Rizom	Romatizmal hastalıklar (1,6)

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimim boyunca her zaman beni anlayışla karşılayan, yanımda ve yol gösterici olan, bilgisi ve desteğini hiç esirgemeyen Doç. Dr. Bintuğ ÖZTÜRK'e teşekkürü borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca eğitimime katkıda bulunan tüm değerli hocalarıma teşekkür ederim.

Beni en zorlandığım zamanlarda destekleyen meslektaşlarım Uzm. Dyt. Candan VAROL ve Dyt. Işkın Pakcan, sevgili ablalarım Y. Müh. Hande FİLİZ ve Psikolog ve Uzm. Psikolojik Danışman Gamze AHMETİ'ye çok teşekkür ederim.

Tüm eğitim ve öğretim hayatım boyunca beni destekleyen, her zaman yaptığım işi en iyi şekilde yapmam gerektiğini bana öğreten annem Füsun HACIRAIİFOĞLU ve tüm stresli zamanlarımda bana anlayışla yaklaşan, yardımcı olmak için elinden geleni yapan sevgili eşim Burak BAYRAKTAR'a minnettarım.

İzmir, 01.2025

Özge BAYRAKTAR

Özgeçmiş

yılında doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Ödemiş ilçesinde tamamladı. Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksekokulu Beslenme ve Diyetetik Bölümü'nden 2016 yılında mezun olmuştur. 2016 yılından itibaren özel sektörde çeşitli poliklinik ve muayenahanelerde diyetisyen pozisyonunda çalıştıktan sonra 2021 yılında İzmir Karşıyaka'da bulunan Özge Bayraktar Beslenme Danışmanlığı Merkezi'nde danışanlarına hizmet vermeye başlamıştır.

